

Харківська академія неперервної освіти

***Результати регіонального
моніторингового
дослідження якості
початкової освіти у 2024 році***

**Харків
2025**

УДК 371.26:373.3
Р 34

За загальною редакцією Л.Д. Покроєвої, ректора Харківської академії неперервної освіти, доктора філософії, заслуженого працівника України

Автори-упорядники:

І.В. Капустін, Т.М. Голтяй, С.С. Євтушенко, О.О. Мілаш, к. пед. н.

Результати регіонального моніторингового дослідження якості початкової освіти у 2024 році / І.В. Капустін, Т.М. Голтяй, С.С. Євтушенко, О.О. Мілаш; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2025. – 110 с.

Видання містить аналітичні матеріали за підсумками регіонального моніторингового дослідження якості початкової освіти, що проводилося Комунальним вищим навчальним закладом «Харківська академія неперервної освіти» у вересні 2024 року. Матеріали включають результати тестування та анкетування учнів 5 класів з читання, математики, предметів природничої освітньої галузі, анкетування вчителів початкової школи, які їх навчали. Окремо проаналізовано результати виконання п'ятикласниками завдань у залежності від їх відповідей на запитання анкети.

Матеріали рекомендовано директорам (консультантам) Центрів професійного розвитку педагогічних працівників, завідувачам (методистам) Центрів освітніх технологій, керівникам закладів загальної середньої освіти, їх заступникам з навчально-виховної роботи, учителям початкової школи для організації в закладах загальної середньої освіти роботи щодо подолання навчальних втрат і розривів.

© Харківська академія неперервної освіти

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Результати тестування учнів 5 класів.....	5
Висновки до розділу 1.....	25
Розділ 2. Результати анкетування учнів 5 класів.....	27
Висновки до розділу 2.....	54
Розділ 3. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання, математики, предметів природничої освітньої галузі у залежності від їх відповідей на запитання анкети.....	57
Висновки до розділу 3.....	92
Розділ 4. Результати анкетування вчителів початкової школи.....	94
Висновки до розділу 4.....	109

ВСТУП

Відповідно до регіонального освітнього проєкту «Моніторинг навчальних втрат і розривів у системі загальної середньої освіти Харківської області» Комунальним вищим навчальним закладом «Харківська академія неперервної освіти» з **17 по 27 вересня 2024 року** було проведено *регіональне моніторингове дослідження якості початкової освіти*.

Мета дослідження полягала у виявленні втрат і розривів у розвитку читацької, математичної компетентності та компетентності в галузі природничих наук в учнів 5 класів за підсумками навчання в початковій школі.

У межах моніторингу здійснено:

- тестування та анкетування учнів 5 класів з читання, математики, предметів природничої освітньої галузі;
- анкетування вчителів початкової школи, які працювали у цих класах у 2023/2024 навчальному році.

Особливостями дослідження стали:

- спрямування дослідження на виявлення навчальних втрат і динаміки навчальних розривів;
- використання інструментарію (завдань, анкет) міжнародного дослідження якості освіти PIRLS (*читання*), TIMSS (*математика, предмети природничої освітньої галузі*);
- робота учнів з інформаційними, множинними текстами;
- залучення вчителів закладів – учасників дослідження для перевірки результатів виконання учнями завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю;
- надання закладам освіти – учасникам дослідження результатів тестування та анкетування учнів для подальшого аналізу.

У дослідженні з **читання** взяли участь **4 644** учні 5 класів із **187** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО); з **математики** та **предметів природничо-освітньої галузі** – **4 529** учнів 5 класів із **189** ЗЗСО. Охоплено **248** учителів початкової школи.

За підсумками дослідження проаналізовано результати:

- тестування учнів 5 класів з читання, математики та предметів природничої освітньої галузі;
- анкетування учнів 5 класів;
- виконання учнями 5 класів завдань з читання, математики та предметів природничої освітньої галузі у залежності від їх відповідей на запитання анкети;
- анкетування вчителів початкової школи, які у 2023/2024 навчальному році навчали учнів – учасників дослідження.

Рекомендуємо використати ці матеріали для організації в закладах загальної середньої освіти роботи щодо подолання навчальних втрат і розривів.

Розділ 1. Результати тестування учнів 5 класів

Характеристика складу учасників дослідження

У тестуванні з **читання** взяли участь **4 644** учні 5 класів із **187** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО); з **математики** та **предметів природничо-освітньої галузі** – **4 529** учнів 5 класів із **189** ЗЗСО.

Серед учасників тестування з **читання** було **дещо більше дівчаток**, ніж **хлопчиків**, тоді як з **математики** та **предметів природничої освітньої галузі** – **дещо більше хлопчиків**, ніж **дівчаток** (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл учнів 5 класів за статтю

Серед п'ятикласників, які взяли участь у тестуванні, **кожен другий** – **учень ЗЗСО міста Харкова**, **більше третини** – **селищ, міст області**, а **13 %** – **сільської місцевості** (рис. 2).

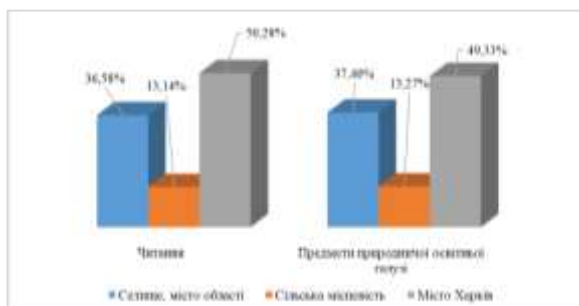

Рис. 2. Розподіл учнів 5 класів за місцем розташування ЗЗСО

I. Читання

Тест з **читання** складався з **10** завдань, із яких **6** – **закритої форми з вибором однієї відповіді**, а **4** – **відкритої форми з розгорнутою відповіддю**. Максимальна кількість балів за виконання всього тесту складала **12 балів**. Характеристика завдань подана в таблиці 1.

Характеристика завдань з читання

№ завдання	Формат завдань	Індикатори	Кількість балів за виконання завдання	
			Не виконано (або неприйнятна відповідь)	Прийнятна відповідь
1	З вибором однієї відповіді	Формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
2	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Пошук інформації в тексті	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
3	З вибором однієї відповіді	Пошук інформації в тексті	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
4	З вибором однієї відповіді	Інтерпретація та узагальнення інформації	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
5	З вибором однієї відповіді	Інтерпретація та узагальнення інформації	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
6	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
7	З вибором однієї відповіді	Аналіз і оцінка змісту, мови й елементів тексту	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
8	З вибором однієї відповіді	Формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
9	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Аналіз і оцінка змісту, мови й елементів тексту	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Часткова відповідь	1
			Повна відповідь	2
10	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Інтерпретація та узагальнення інформації	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Часткова відповідь	1
			Повна відповідь	2
Разом				12

У 2024 році середній бал виконання учнями 5 класів тесту з **читання** склав **9,08**. Порівняно з минулим роком цей показник **підвищився (на 0,65)** – рис. 3.

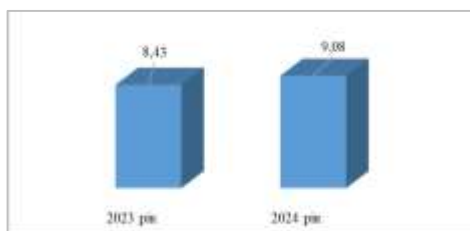

Рис. 3. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання за середнім балом

Як і в минулому році, **краще** виконали завдання з **читання дівчатка**. У порівнянні з 2023 роком різниця за середнім балом між результатами тестування **дівчаток та хлопчиків майже не змінилася** (рис. 4).

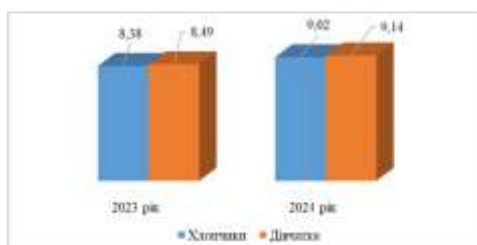

Рис. 4 Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання за середнім балом (за статтю)

Найкращі результати тестування з **читання** показують два роки поспіль учні **міста Харкова**, **найнижчі** – **селищ, міст області** (у 2024 році) та **сільської місцевості** (у 2023 році).

У порівнянні з минулим роком **найбільшу позитивну динаміку за середнім балом** демонструють учні **сільської місцевості**. Навчальні розриви за підсумками тестування з **читання** по ЗЗСО **міста Харкова та сільської місцевості зменшилися**. Однак **посилилися відмінності** між результатами тестування учнів ЗЗСО **міста Харкова та селищ, міст області** (рис. 5).

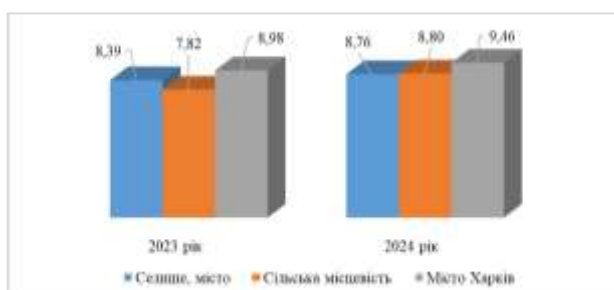

Рис. 5 Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання за середнім балом (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2024 році **більше половини** учнів 5 класів (**53 %**) отримали за підсумками тестування з **читання** від 10 балів і більше, тоді як **кожен дев'ятий – менше 6 балів** (рис. 6).

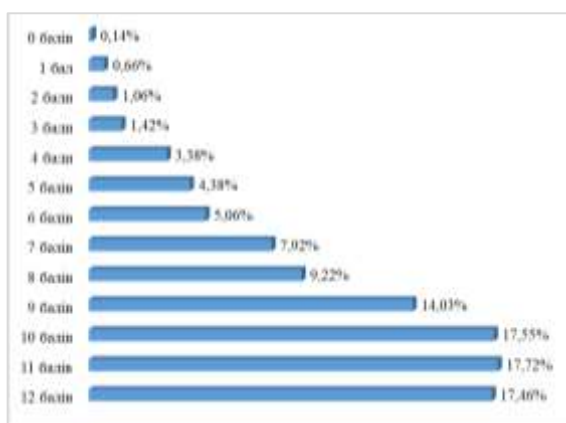

Рис. 6. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з читання за кількістю балів

Серед дівчаток дещо більша кількість отримала від 10 балів і більше (54 %), тоді як незалежно від статі однаковий відсоток учнів одержав менше 6 балів (рис. 7).

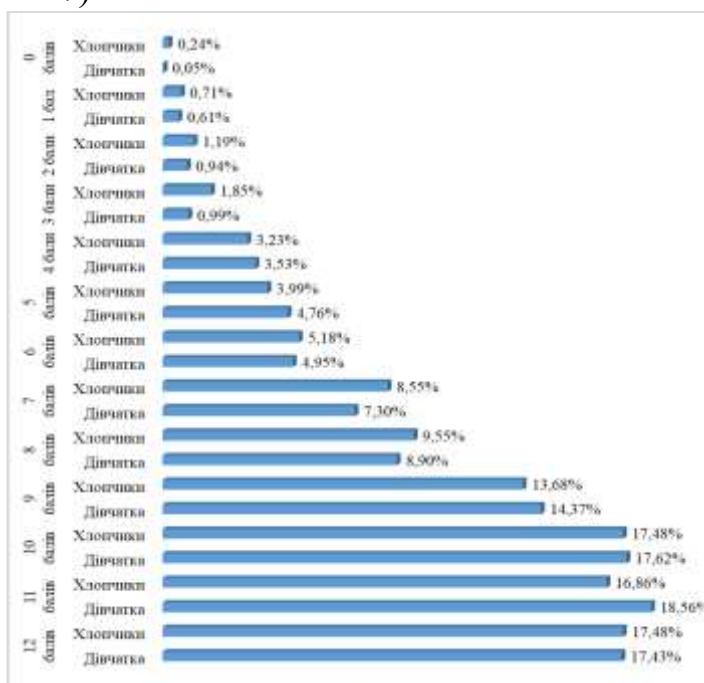

Рис. 7. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з читання за кількістю балів (за статтю)

Близько 60 % учнів 5 класів ЗЗСО міста Харкова отримали від 10 балів і більше, тоді як **15 %** п'ятикласників у сільській місцевості та **кожен восьмий** – у селищах, містах області показали результати, нижчі за 6 балів (рис. 8).

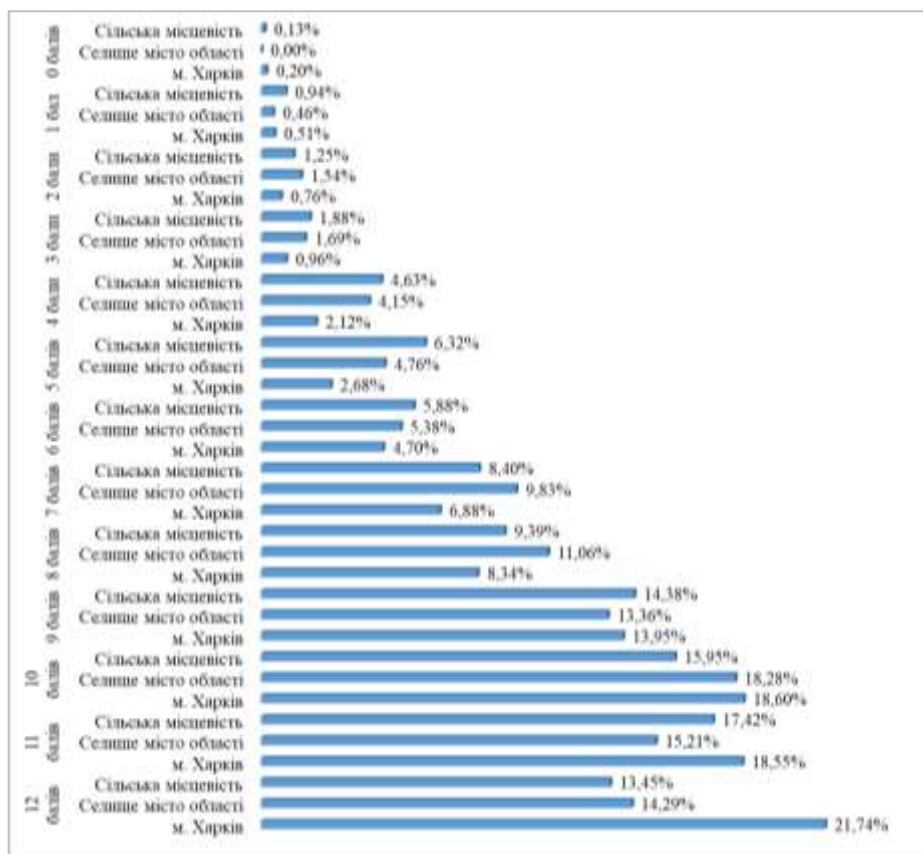

Рис. 8. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з читання за кількістю балів (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2024 році серед завдань *закритої форми з вибором однієї відповіді* **найкраще** п'ятикласники виконали завдання на формулювання висновків (**88 %** прийнятних відповідей). **Понад 80 %** учасників тестування впоралися із завданням на інтерпретацію й узагальнення інформації. Порівняно з минулим роком результати виконання учнями 5 класів таких завдань **покращилися**.

Однак **погіршилися** показники виконання учнями завдань на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту та пошук інформації: з ними не впорався відповідно **кожен четвертий** та **кожен третій** учень.

Аналіз результатів виконання завдань за два роки показав, що учні 5 класів стикаються з труднощами при виконанні завдань на пошук інформації під час роботи з множинним текстом (вибір необхідного тексту), що був запропонований їм у 2024 році (у 2023 році п'ятикласники працювали з одиничним текстом). **Більш складними** для п'ятикласників залишаються завдання на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту (рис. 9).

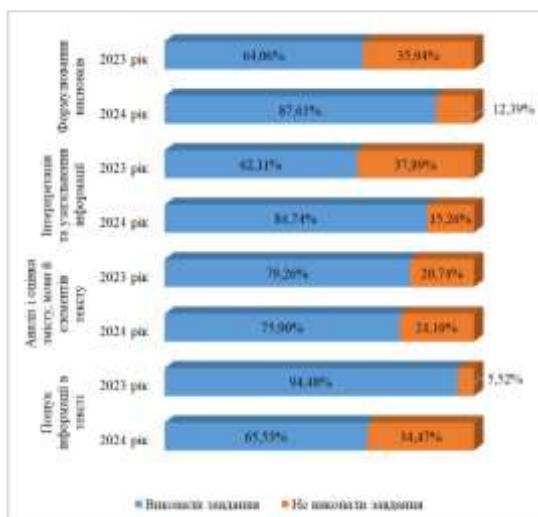

Рис. 9. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з читання

Дівчатка дещо краще за хлопчиків виконали завдання на аналіз і оцінку змісту, мови та елементів тексту (77 %) та пошук інформації в тексті (66 %). Разом із тим із завданнями на формулювання висновків та інтерпретацію та узагальнення інформації впоралася **майже однакова** кількість **дівчаток та хлопчиків** (рис. 10).

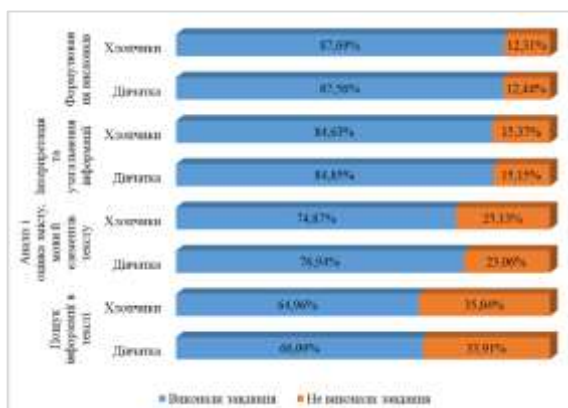

Рис. 10. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з читання (за статтю)

Найкращі результати виконання завдань *закритої форми з вибором однієї відповіді з читання* показали учні ЗЗСО міста Харкова, **найнижчі** – ЗЗСО селищ, міст області (на формулювання висновків) та *сільської місцевості* (на інтерпретацію та узагальнення інформації; аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту; пошук інформації в тексті).

Найбільші відмінності у результатах тестування учнів ЗЗСО міста Харкова та селищ, міст області виявлено за підсумками виконання завдань на формулювання висновків (7 %), міста Харкова та сільської місцевості – на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту, пошук інформації в тексті (6 %) – рис. 11.

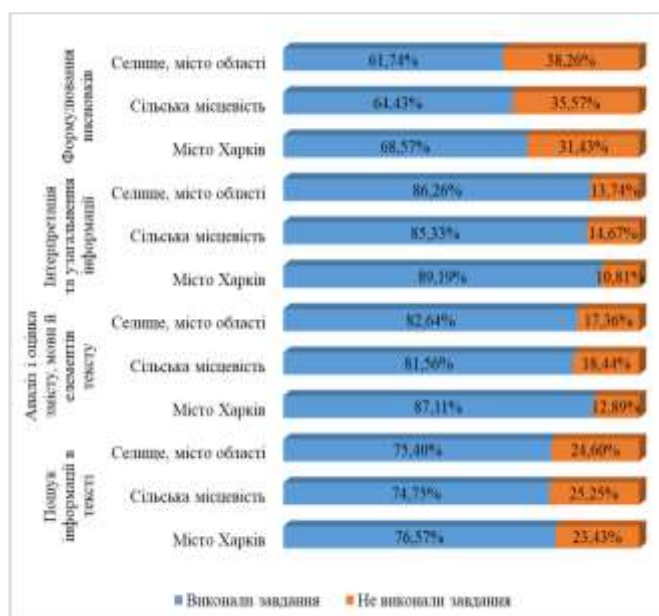

Рис. 11. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з читання (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2024 році покращилися результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю на пошук безпосередньо наведеної інформації (90 % прийнятних відповідей) та на формулювання висновків (понад три чверті) – рис. 12.

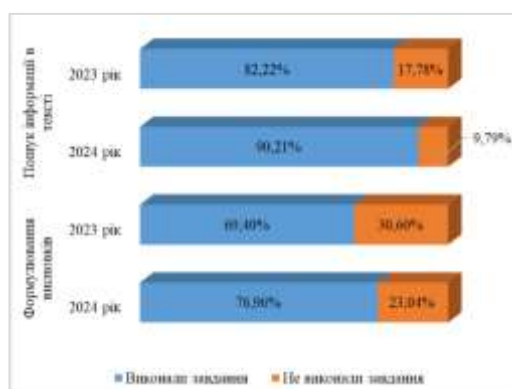

Рис. 12. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання

Порівняно з минулим роком учні 5 класів **краще** виконали завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на аналіз і оцінку змісту, мови та елементів тексту (понад 50 % надали повну відповідь), тоді як **гірше** – на інтерпретацію та узагальнення інформації (45 %) – рис. 13.

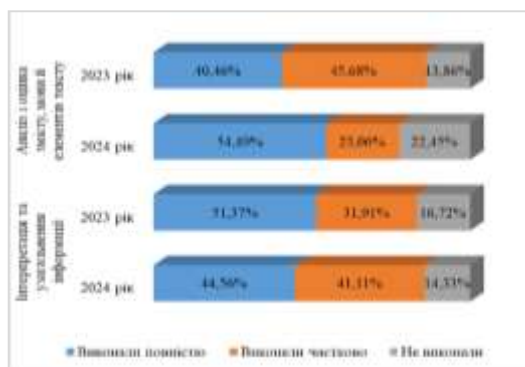

Рис. 13. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання (продовження)

Дівчатка **краще** за хлопчиків впоралися із завданнями відкритої форми з розгорнутою відповіддю на пошук інформації (94 %) та формулювання висновків (близько 80 %) – рис. 14.

Рис. 14. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання за статтю

Більша кількість дівчаток, ніж хлопчиків повністю виконали завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на аналіз і оцінку змісту, мови та елементів тексту (55 %) та інтерпретацію та узагальнення інформації (47 %) – рис. 15.

Рис. 15. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання за статтю (продовження)

Понад 90 % учасників тестування у селищах, містах області та місті Харкова виконали завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на

пошук інформації, а **близько 80 %** у місті Харкові – на формулювання висновків.

Найнижчі результати виконання таких завдань показали учні ЗЗСО сільської місцевості: відповідно **83 %** та **70 %** (рис. 16).

Рис. 16. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання за місцем розташування ЗЗСО

Учні ЗЗСО міста Харкова показали **найкращі** результати виконання завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю на аналіз і оцінку змісту, мови і елементів тексту (**близько 60 %** надали повну відповідь) та інтерпретацію та узагальнення інформації (**кожен другий**). Разом із тим із завданням на аналіз і оцінку змісту, мови і елементів тексту не впорався відповідно **кожен четвертий** учасник тестування в ЗЗСО селищ, міст області та сільської місцевості, а на інтерпретацію та узагальнення інформації – **кожен п'ятий** у ЗЗСО сільської місцевості (рис. 17).

Рис. 17. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання за місцем розташування ЗЗСО (продовження)

II. Математика

Тест з **математики** складався з **8** завдань, із яких **7** – **закритої форми з вибором однієї відповіді**, а **1** – **відкритої форми з розгорнутою відповіддю**. Максимальна кількість балів за виконання всього тесту складала **8 балів**. Характеристика завдань подана в таблиці 2.

Характеристика завдань з математики

№ завдання	Формат завдань	Індикатори	Кількість балів за виконання завдання	
			Не виконано (або неприйнятна відповідь)	Прийнятна відповідь
1	З вибором однієї відповіді	Знання фактів	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
2	З вибором однієї відповіді	Знання процедур	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
3	З вибором однієї відповіді	Використання понять	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
4	З вибором однієї відповіді	Використання понять	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
5	З вибором однієї відповіді	Розв'язування проблем математичного змісту	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
6	З вибором однієї відповіді	Аналіз, висування гіпотез	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
7	З вибором однієї відповіді	Аналіз, висування гіпотез	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
8	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Оцінка та обґрунтування	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
Разом				8

У 2024 році середній бал виконання учнями 5 класів тесту з *математики* склав **5,58**. Порівняно з минулим роком цей показник підвищився (на **0,47**) – рис. 18.

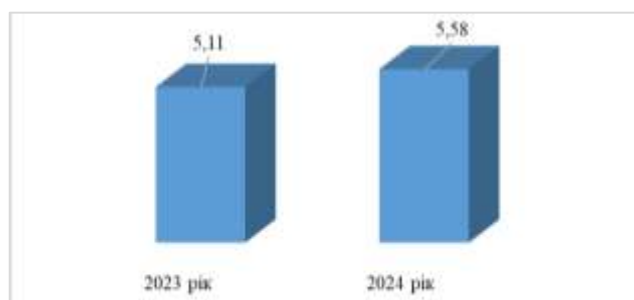

Рис. 18. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики за середнім балом

Як і в минулому році, **краще** виконали завдання з **математики хлопчики**. У порівнянні з 2023 роком різниця за **середнім балом** між результатами тестування **дівчаток та хлопчиків не змінилася** (рис. 19).

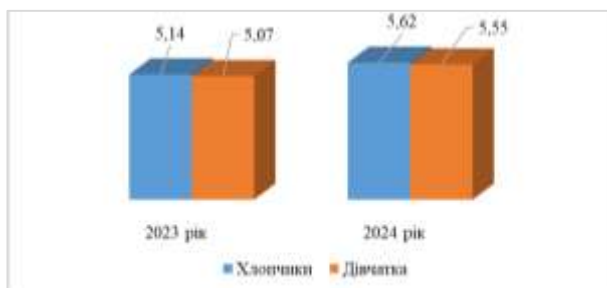

Рис. 19. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики за середнім балом (за статтю)

Найкращі результати тестування з **математики** показують два роки поспіль учні **міста Харкова, найнижчі – сільської місцевості** (у 2024 році) та **селищ, міст області** (у 2023 році).

У порівнянні з минулим роком **найбільшу позитивну динаміку за середнім балом** демонструють учні **селищ, міст області**. Навчальні розриви за підсумками тестування з **математики** по ЗЗСО **міста Харкова та селищ, міст області зменшилися**. Однак **посилилися відмінності** між результатами тестування учнів ЗЗСО **міста Харкова та сільської місцевості** (рис. 20).

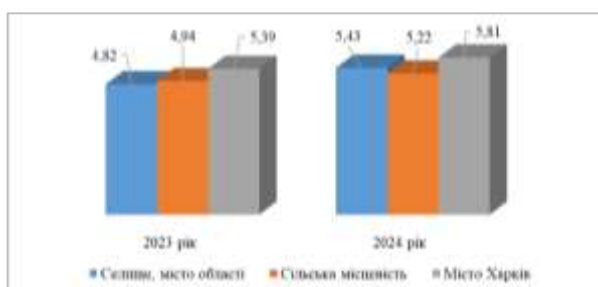

Рис. 20. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики за середнім балом (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2024 році **більше половини** учнів 5 класів (**59%**) отримали за підсумками тестування з **математики** від 6 балів і більше, тоді як **кожен десятий – менше 3 балів** (рис. 21).

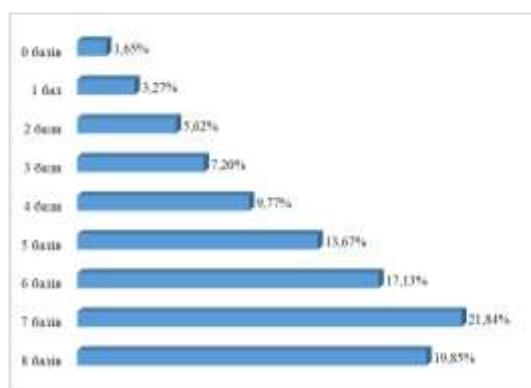

Рис. 21. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з математики за кількістю балів

Серед хлопчиків **дещо більша кількість** отримала від 6 балів і більше (близько **60 %**), тоді як *незалежно від статі* однаковий відсоток учнів одержав менше 3 балів (рис. 22).

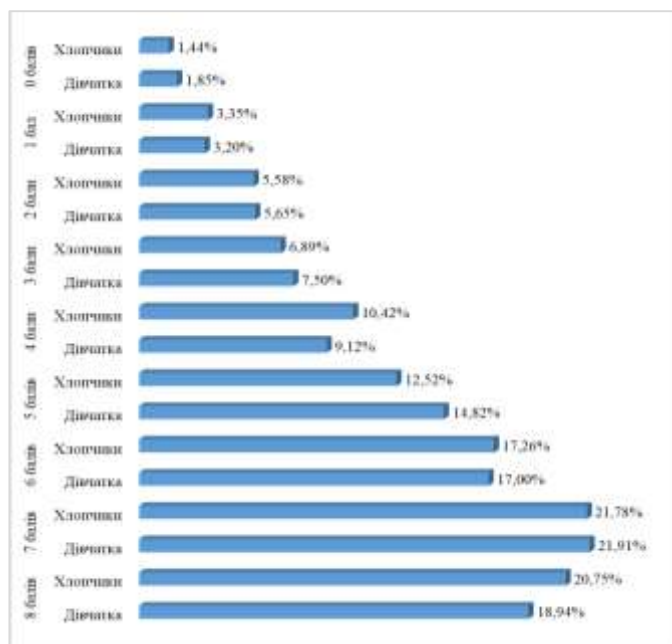

Рис. 22. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з математики за кількістю балів (за статтю)

Понад 60 % учнів 5 класів ЗЗСО міста Харкова отримали від 6 балів і більше, тоді як **15 %** п'ятикласників у селищах, містах області та **14 %** – у сільській місцевості показали результати, нижчі за 3 бали (рис. 23).

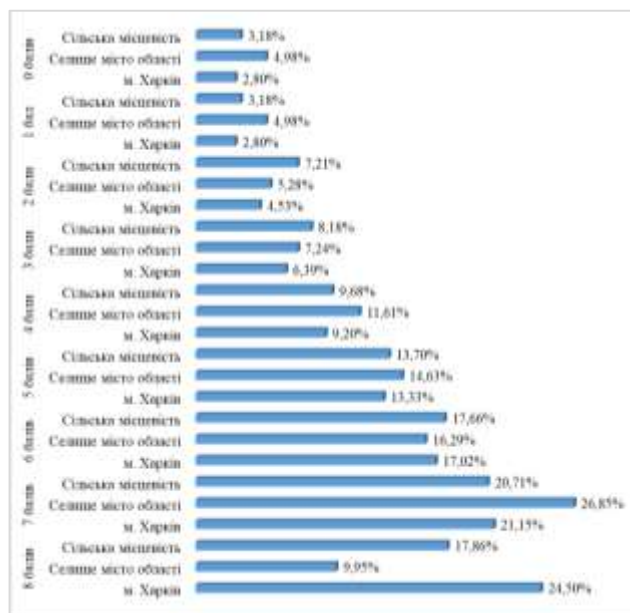

Рис. 23. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з математики за кількістю балів (за місцем розташування ЗЗСО)

Як і в минулому році, **найкраще** п'ятикласники впоралися із завданням *закритої форми з вибором однієї відповіді* на знання процедур (понад **80 %**).

Однак у 2024 році кількість учнів, які надали прийнятні відповіді, зменшилася (на 6 %).

Збільшився відсоток учнів 5 класів, які виконали завдання на знання фактів (73 %), аналіз, висування гіпотез (73 %), використання понять (дві третини). Разом із тим **погіршилися** результати виконання п'ятикласниками завдання на розв'язування проблем математичного змісту, із яким не впоралися **близько 40 %** учасників тестування (рис. 24).

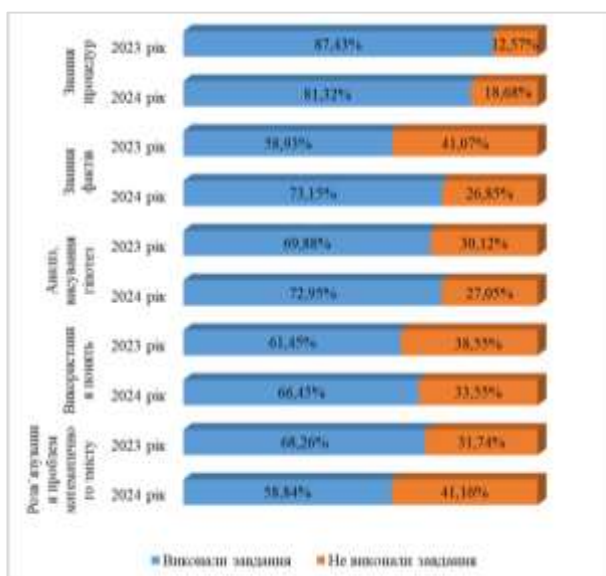

Рис. 24. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з математики

Хлопчики дещо краще за дівчаток виконали завдання на знання фактів (74 %) та аналіз, висування гіпотез (73 %). Разом із тим із завданнями на знання процедур впоралася **дещо більша** кількість дівчаток (82 %). При цьому результати виконання завдань на використання понять, розв'язування проблем математичного змісту виявилися незалежними від статі (рис. 25).

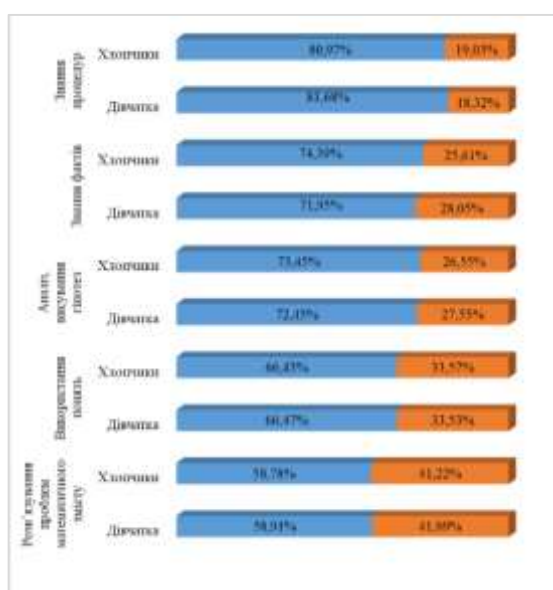

Рис. 25. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з математики (за статтю)

Найкращі результати виконання завдань *закритої форми з вибором однієї відповіді з математики* показали учні ЗЗСО міста Харкова, **найнижчі** – ЗЗСО селищ, міст області.

Найбільші відмінності у результатах тестування учнів ЗЗСО міста Харкова та селищ, міст області виявлено за підсумками виконання завдань на знання фактів та процедур (7 %) – рис. 26.

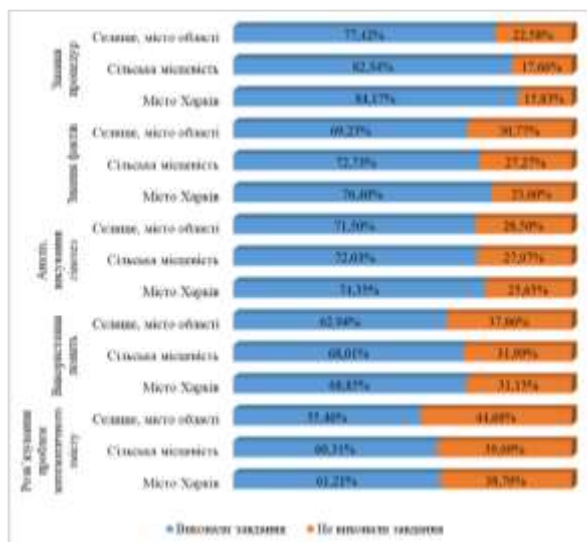

Рис. 26. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2024 році покращилися результати виконання учнями 5 класів завдань *відкритої форми з математики на оцінку та обґрунтування* (понад третини п'ятикласників надали прийнятну відповідь) – рис. 27.

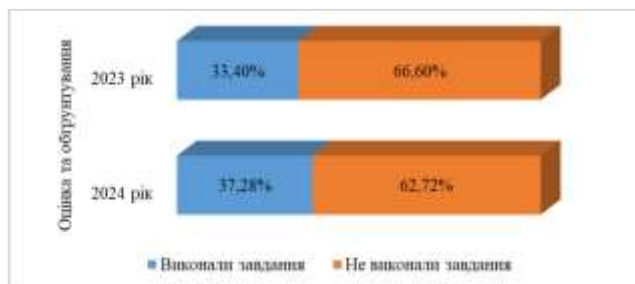

Рис. 27. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з математики

Хлопчики краще за дівчаток впоралися із завданнями *відкритої форми на оцінку та обґрунтування* (**38 %**) – рис. 28.

Рис. 28. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з математики (за статтю)

Понад 40 % учасників тестування у місті Харкові та більше третини – у селищах, містах області виконали завдання відкритої форми на оцінку та обґрунтування. Разом із тим у сільській місцевості з цим завданням не впоралися близько 80 % п'ятикласників (рис. 29).

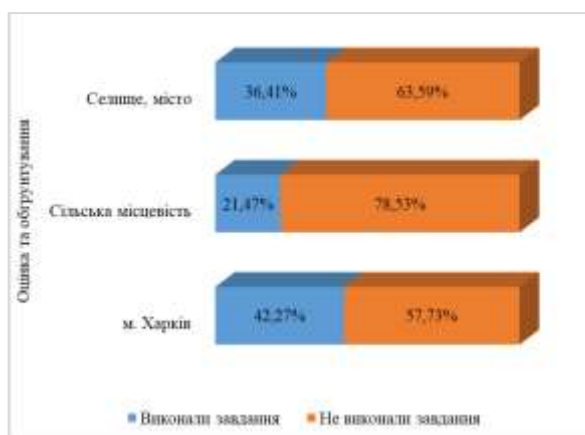

Рис. 29. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

III. Предмети природничої освітньої галузі

Тест з предметів природничої освітньої галузі складався з 8 завдань, із яких 6 – закритої форми з вибором однієї відповіді, а 2 – відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Максимальна кількість балів за виконання всього тесту складала 8 балів. Характеристика завдань подана в таблиці 3.

Таблиця 3

Характеристика завдань з предметів природничої освітньої галузі

№ завдання	Формат завдань	Індикатори	Кількість балів за виконання завдання	
			Не виконано (або неприйнятна відповідь)	Прийнятна відповідь
1	З вибором однієї відповіді	Знання фактів, концептуальних положень	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
2	З вибором однієї відповіді	Знання фактів, концептуальних положень	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
3	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Знання фактів, концептуальних положень	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
4	З вибором однієї відповіді	Узагальнення, формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
5	З вибором однієї відповіді	Узагальнення, формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1

6	Відкритої форми розгорнутою відповіддю	Узагальнення, формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
7	З вибором однієї відповіді	Планування проведення дослідів	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
8	З вибором однієї відповіді	Планування проведення дослідів	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
Разом				8

У 2024 році середній бал виконання учнями 5 класів тесту з *предметів природничої освітньої галузі* склав **5,37**. Порівняно з минулим роком цей показник зменшився (на **0,56**) – рис. 30.

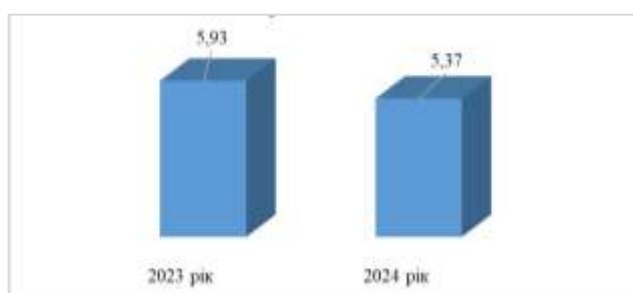

Рис. 30. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі за середнім балом

Як і в минулому році, **краще** виконали завдання з *предметів природничої освітньої галузі* хлопчики. У порівнянні з 2023 роком різниця за середнім балом між результатами тестування дівчаток та хлопчиків збільшилася (на **0,06**) – рис. 31.

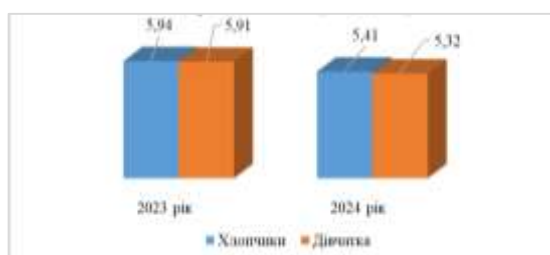

Рис. 31. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі за середнім балом (за статтю)

Найкращі результати тестування з *предметів природничої освітньої галузі* показують два роки поспіль учні міста Харкова, **найнижчі** – сільської місцевості (у 2024 році) та селищ, міст області (у 2023 році).

У порівнянні з минулим роком середній бал виконання учнями 5 класів завдань **зменшився** незалежно від місця розташування закладу освіти. **Найменше** змінився він по ЗЗСО селищ, міст області (на **0,44**), **найбільше** – по ЗЗСО сільської місцевості (на **0,84**). Навчальні розриви за підсумками тестування з *предметів природничої освітньої галузі* по ЗЗСО міста Харкова

та селищ, міст області зменшилися. Однак **посилилися відмінності** між результатами тестування учнів ЗЗСО міста Харкова та сільської місцевості (рис. 32).

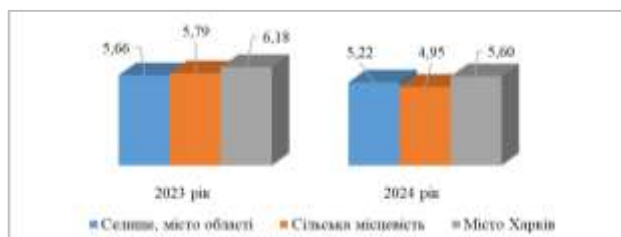

Рис. 32. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі за середнім балом (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2024 році **більше половини** учнів 5 класів (**53 %**) отримали за підсумками тестування з **предметів природничої освітньої галузі** від 6 балів і більше, тоді як **кожен дванадцятий** – менше 3 балів (рис. 33).

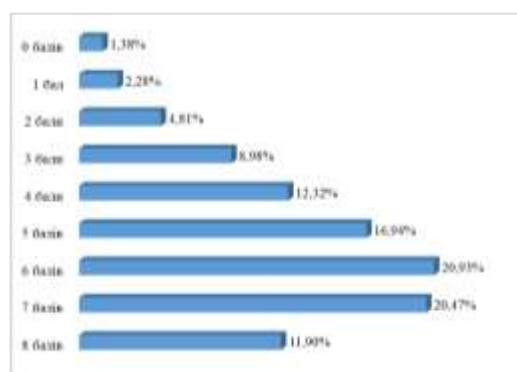

Рис. 33. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з математики за кількістю балів

Серед хлопчиків **більша кількість** отримала від 6 балів і більше (**54 %**), тоді як **незалежно від статі майже однаковий** відсоток учнів одержав менше 3 балів (рис. 34).

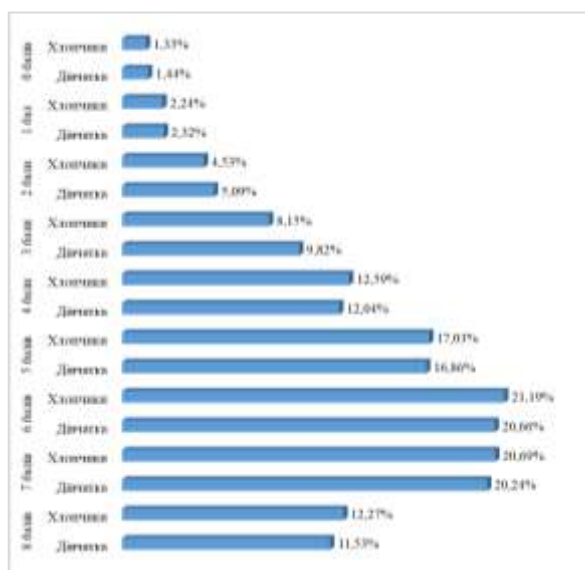

Рис. 34. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з математики за кількістю балів (за статтю)

Близько 60 % учнів 5 класів ЗЗСО міста Харкова отримали від 6 балів і більше, тоді як кожен дванадцятий п'ятикласник у селищах, містах області та дев'ятий – у сільській місцевості показали результати, нижчі за 3 бали (рис. 35).

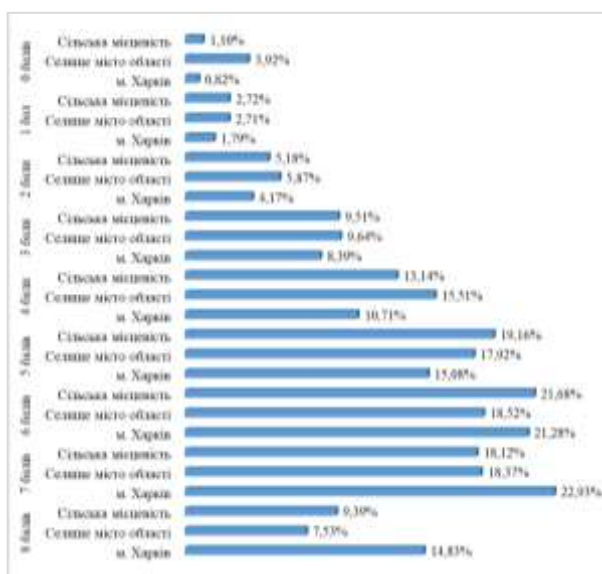

Рис. 35. Розподіл результатів виконання учнями 5 класів завдань з математики за кількістю балів (за місцем розташування ЗЗСО)

Як і в минулому році, **найкраще** п'ятикласники впоралися із завданням закритої форми з вибором однієї відповіді на знання фактів, концептуальних положень (**82 %** прийнятних відповідей). При цьому кількість учнів, які надали прийнятні відповіді, дещо збільшилася (на 1 %).

Дещо зменшився відсоток учнів 5 класів, які виконали завдання на узагальнення, формулювання висновків (**75 %**). Однак **суттєво погіршилися** результати виконання п'ятикласниками завдань на планування та проведення дослідів, із якими не впоралися **44 %** учнів (**кожен четвертий** – у 2023 році) – рис. 36.

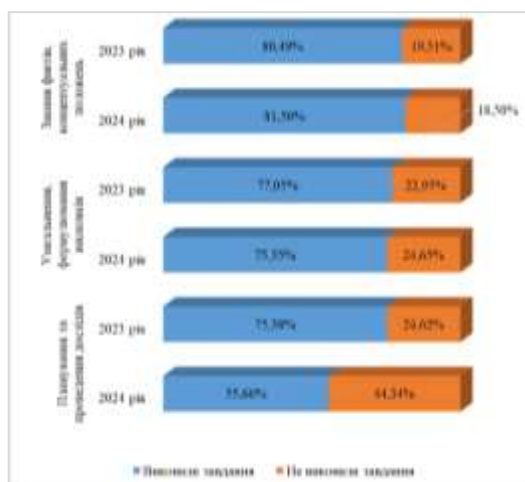

Рис. 36. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з предметів природничої освітньої галузі

Хлопчики краще за дівчаток виконали завдання з вибором однієї відповіді з предметів природничої освітньої галузі на знання фактів, концептуальних положень (83 %). Разом із тим із завданнями на узагальнення, формулювання висновків та планування та проведення дослідів впоралася майже однакова кількість хлопчиків та дівчаток (рис. 37).

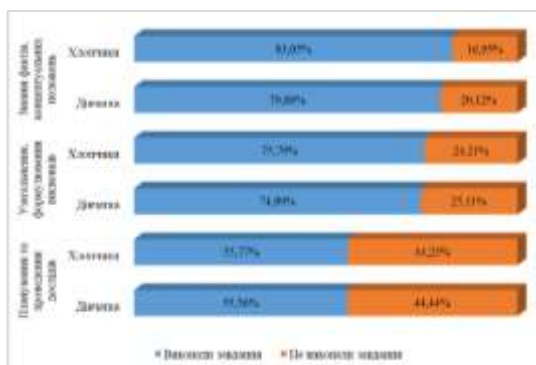

Рис. 37. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з предметів природничої освітньої галузі (за статтю)

Найкращі результати виконання завдань закритої форми з вибором однієї відповіді з предметів природничої освітньої галузі показали учні ЗЗСО міста Харкова, **найнижчі** – селищ, міст області. Зокрема, учні селищ, міст області найгірше виконали завдання на знання фактів, концептуальних положень (кожен п'ятий не впорався з ним) та узагальнення, формулювання висновків (понад чверть п'ятикласників).

Найбільші відмінності у результатах тестування учнів ЗЗСО міста Харкова та сільської місцевості, селищ, міст області виявлено за підсумками виконання завдань на планування та проведення дослідів (5 %) – рис. 38.

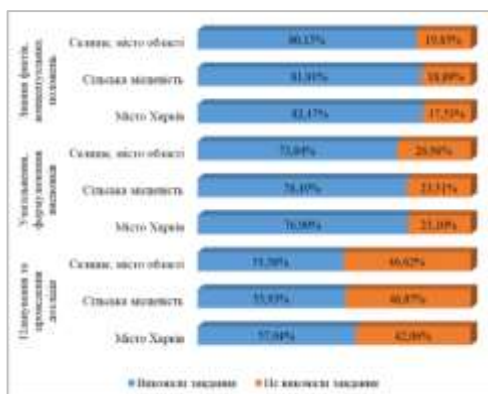

Рис. 38. Результати виконання учнями 5 класів завдань з вибором однієї відповіді з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2024 році **погіршилися** результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з предметів природничої освітньої галузі, зокрема на знання фактів, концептуальних положень (більше третини п'ятикласників надали неприйнятну відповідь) та узагальнення, формулювання висновків (більше половини) – рис. 39.

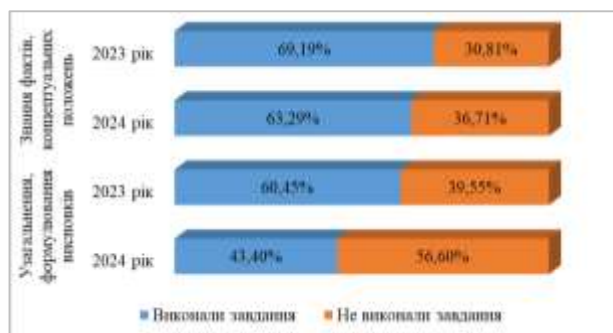

Рис. 39. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з предметів природничої освітньої галузі

Хлопчики **краще** за дівчаток впоралися із завданнями відкритої форми з розгорнутою відповіддю на знання фактів, концептуальних положень (64 %), тоді як дівчатка **дещо краще** виконали завдання на узагальнення, формулювання висновків (44 %) – рис. 40.

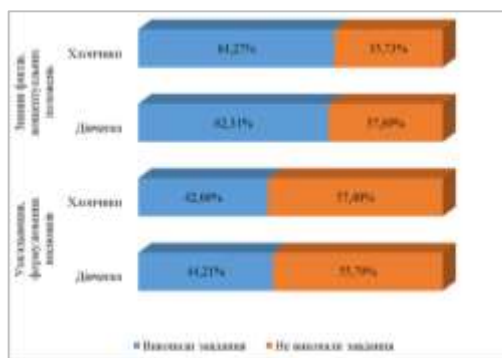

Рис. 40. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з предметів природничої освітньої галузі (за статтю)

Понад 60 % учасників тестування у місті Харкові та селищах, містах області виконали завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на знання фактів, концептуальних положень. Разом із тим у сільській місцевості із завданням на узагальнення, формулювання висновків не змогли впоратися **дві третини** учасників тестування (рис. 41).

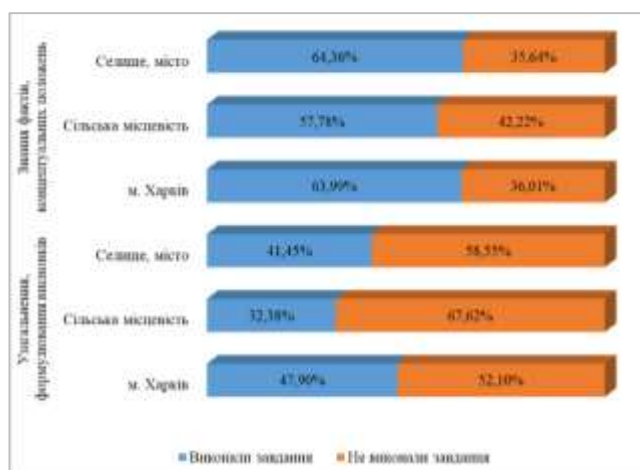

Рис. 41. Результати виконання учнями 5 класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Висновки до розділу 1

Читання

1. Порівняно з минулим роком результати виконання учнями 5 класів завдань з **читання** покращилися. Зокрема, це стосується завдань на пошук безпосередньо наведеної інформації, формулювання висновків, аналіз і оцінку змісту, мови і елементів тексту. Разом із тим п'ятикласники стикаються з труднощами під час інтерпретації та узагальненні інформації, пошуку та відбору необхідних текстів.

2. Як і в минулому році, *дівчатка* показали **кращі** результати виконання завдань з **читання**, ніж *хлопчики*. У 2024 році більша кількість *дівчаток* впоралася із завданнями на пошук інформації в тексті, аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту. Також *дівчатка* **краще** за *хлопчиків* виконали завдання *відкритої форми з розгорнутою відповіддю*. Однак навчальні розриви за *статтю майже не змінилися*.

3. **Кращі** результати тестування з **читання** протягом двох років мають учні ЗЗСО *міста Харкова*, ніж *селищ, міст області та сільської місцевості*. Порівняно з минулим роком навчальні розриви у розвитку уміння читати з розумінням по ЗЗСО *міста Харкова та сільської місцевості зменшилися*, тоді як по ЗЗСО *міста Харкова та селищ, міст області поглибилися*. За місцем розташування ЗЗСО залишаються найбільшими відмінності у виконанні завдань *відкритої форми з розгорнутою відповіддю формулювання висновків та інтерпретацію та узагальнення інформації*.

Математика

1. Порівняно з минулим роком результати виконання учнями 5 класів завдань з **математики** покращилися. Зокрема, це стосується завдань на пошук знання фактів, аналіз, висування гіпотез, використання понять. Разом із тим п'ятикласники гірше впоралися із завданням на розв'язування проблем математичного змісту, що виявилось для них найбільш складним.

2. Як і в минулому році, **кращі** результати тестування з **математики** показують *хлопчики*, ніж *дівчатка*. У 2024 році більша кількість *хлопчиків* впоралася із завданнями на знання фактів, аналіз, висування гіпотез, оцінку та обґрунтування. Проте **дещо більше** *дівчаток*, ніж *хлопчиків* **дещо краще** виконали завдання на знання процедур. При цьому навчальні розриви за *статтю не змінилися*.

3. **Кращі** результати тестування з **математики** протягом двох років мають учні ЗЗСО *міста Харкова*, ніж *селищ, міст області та сільської місцевості*. Порівняно з минулим роком навчальні розриви у розвитку математичної компетентності учнів по ЗЗСО *міста Харкова та селищ, міст області зменшилися*, тоді як по ЗЗСО *міста Харкова та сільської місцевості поглибилися*. За місцем розташування ЗЗСО залишаються найбільшими відмінності у виконанні завдань *відкритої форми на оцінку та обґрунтування*.

Найнижчі результати виконання цього завдання показують учні ЗЗСО сільської місцевості. У ЗЗСО селищ, міст області – найнижчі показники виконання завдань з вибором однієї відповіді.

Предмети природничої освітньої галузі

1. Порівняно з минулим роком результати виконання учнями 5 класів завдань з **предметів природничої освітньої галузі** погіршилися. Особливо це стосується завдань на знання фактів, концептуальних положень та узагальнення, формулювання висновків.

2. Як і в минулому році, **кращі** результати тестування з **предметів природничої освітньої галузі** показують хлопчики, ніж дівчатка. У 2024 році більша кількість хлопчиків впоралася із завданнями на знання фактів, концептуальних положень. Проте **дещо більше** дівчаток, ніж хлопчиків краще виконали завдання *відкритої форми з розгорнутою відповіддю* на узагальнення, формулювання висновків. При цьому навчальні розриви за **статтю поглибилися**.

3. **Кращі** результати тестування з **предметів природничої освітньої галузі** протягом двох років мають учні ЗЗСО міста Харкова, ніж селищ, міст області та сільської місцевості. Порівняно з минулим роком навчальні розриви у розвитку компетентності учнів у галузі природничих наук по ЗЗСО міста Харкова та селищ, міст області **зменшилися**, тоді як по ЗЗСО міста Харкова та сільської місцевості **поглибилися**. За місцем розташування ЗЗСО залишаються найбільшими відмінності у виконанні завдань *відкритої форми з розгорнутою відповіддю* на узагальнення, формулювання висновків. **Найнижчі** результати виконання цього завдання показують учні ЗЗСО сільської місцевості.

Розділ 2. Результати анкетування учнів 5 класів

В анкетуванні з **читання** взяли участь **4 644** учні 5 класів із **187** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), з **математики** та **предметів природничо-освітньої галузі** – **4 529** учнів 5 класів із **189** ЗЗСО.

Характеристика складу учасників дослідження

Серед учасників тестування з читання було **дещо більше дівчаток**, ніж **хлопчиків**, тоді як з **математики** та **предметів природничої освітньої галузі** – **дещо більше хлопчиків**, ніж **дівчаток** (рис. 42).

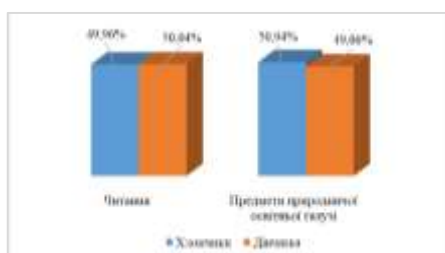

Рис. 42. Розподіл учнів 5 класів за статтю

Серед п'ятикласників, які взяли участь у тестуванні, **кожен другий** – **учень ЗЗСО міста Харкова**, **більше третини** – **селищ, міст області**, а **13 %** – **сільської місцевості** (рис. 43).

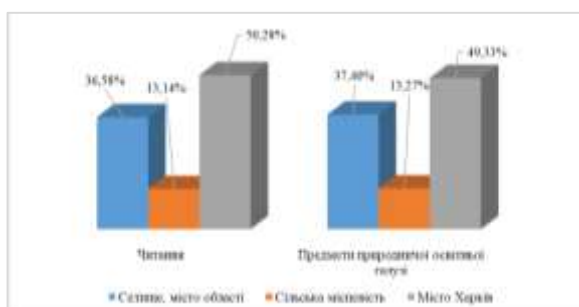

Рис. 43. Розподіл учнів 5 класів за місцем розташування ЗЗСО

I. Читання

Найчастіше учні 5 класів читають для **пошуку речей (фактів)**, про які **хочуть дізнатися (близько 40 % – кожен або майже кожен день)**, **рідше (кожен четвертий) – для розваги**. **Більше чверті** респондентів визнали, що **один або два рази на місяць** читають твори, які **обирають на власний розсуд** (рис. 44).

Рис. 44. Як часто учні 5 класів читають

Дівчатка частіше за хлопчиків читають для пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися (41 % – кожен або майже кожен день), розваги (28 %) та твори, які обирають на власний розсуд (кожна четверта) – рис. 45.

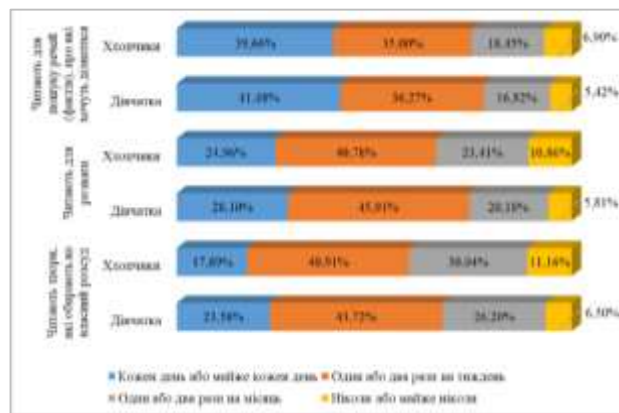

Рис. 45. Як часто учні 5 класів читають (за статтю)

Учні ЗЗСО *селищ, міст області, сільської місцевості* частіше читають за своїх однолітків, які навчаються в ЗЗСО *міста Харкова*, в тому числі для пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися (понад три чверті – не рідше одного разу на тиждень), розваги (близько 70 %). Проте в *селищах, містах області та місті Харкові* менша кількість п'ятикласників, ніж у *сільській місцевості* віддає перевагу читанню творів, які обирають на власний розсуд (близько 63 %) – рис. 46.

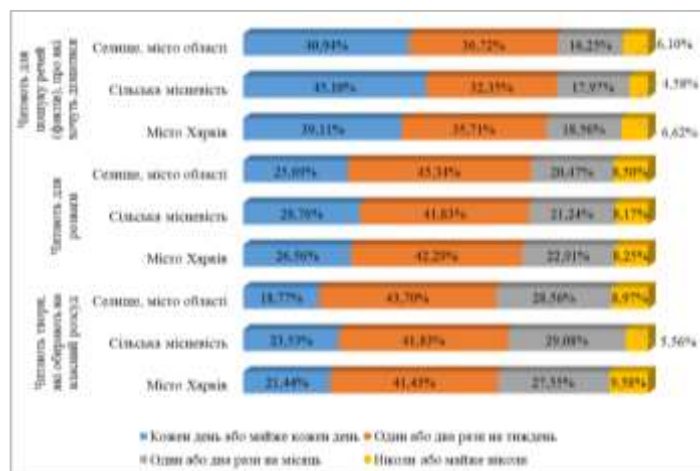

Рис. 46. Як часто учні 5 класів читають (за місцем розташування ЗЗСО)

Близько 90 % учнів 5 класів відповіли (*погодилися або майже погодилися з твердженням*), що їм байдуже, наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава, та визнали, що читання дається їм легко. **Понад 80 %** п'ятикласників зазначили, що зазвичай з читанням у них усе гаразд та вчитель/вчителька вважає їх вправними читачами (рис. 47).

Рис. 47. Наскільки учні 5 класів вправно читають

Разом із тим **понад 60 %** п'ятикласників *повністю або майже погодилися* з тим, що їм важко читати оповідання зі складними словами. **Більше третини** учнів 5 класів зазначили, що читання дається важче, ніж багатьом іншим однокласникам, а кожному третьому – важче, ніж інші предмети (рис. 48).

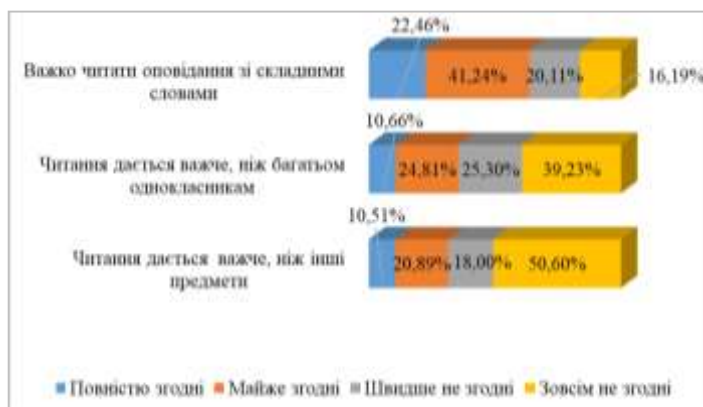

Рис. 48. Наскільки учні 5 класів вправно читають (продовження)

Дівчатка вважають себе більш вправними у читанні, ніж хлопчики. Зокрема, **понад 90 % дівчаток** визнають, що читання дається їм легко та вважають, що з читанням у них усе гаразд. Серед *дівчаток* **(84) %** *погоджуються або майже погоджуються* з тим, що вчитель/-ка вважає їх вправними читачками, а (86) % відповіли, що їм байдуже, наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава (рис. 49).

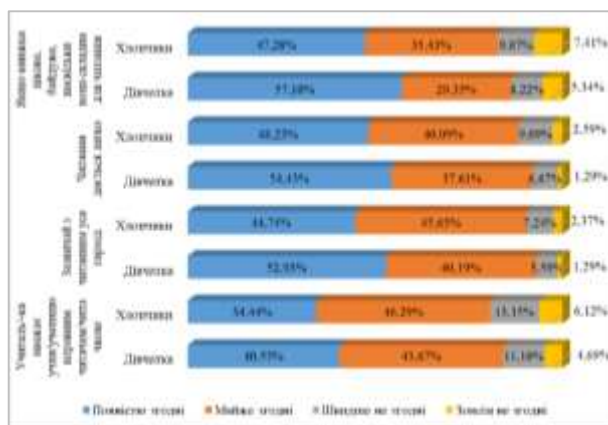

Рис. 49. Наскільки учні 5 класів вправно читають (за статтю)

Більше третини як хлопчиків, так і дівчаток зазначили, що їм важко читати оповідання зі складними словами (повністю або швидше погодилися з цим твердженням). Однак **більша кількість хлопчиків**, ніж дівчаток засвідчили, що читання дається важче, ніж багатьом однокласникам (більше третини) та є важчим, ніж інші предмети (кожен третій) – рис. 50.

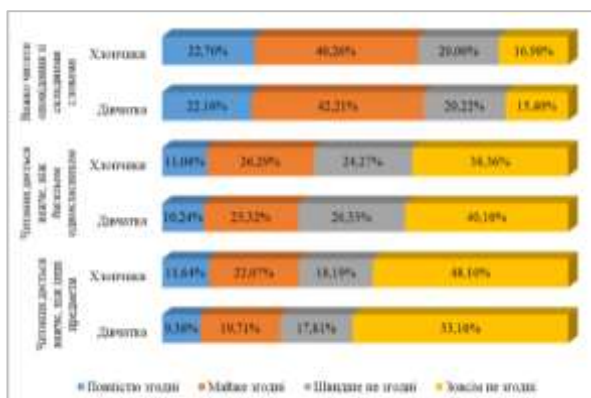

Рис. 50. Наскільки учні 5 класів вправно читають (за статтю) – продовження

Незалежно від місця розташування ЗЗСО близько 90 % учнів 5 класів вважають себе вправними читачами та визнають, що їм легко дається читання. Однак у сільській місцевості **більша кількість п'ятикласників** висловила думку, що вчитель/вчителька характеризують їх вправними читачами (84 %) та відповіли, що їм байдуже наскільки книга складна для читання, якщо вона цікава (86 %) – рис. 51.

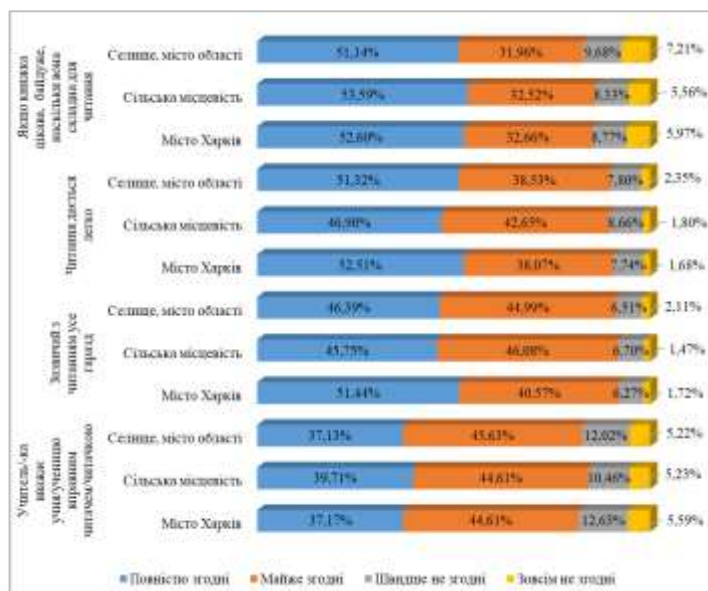

Рис. 51. Наскільки учні 5 класів вправно читають (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості **найбільше** п'ятикласників, які визнали, що важко читати оповідання зі складними словами (близько 70 % – повністю або майже погодилися з цим твердженням), читання дається їм важче, ніж інші предмети та важче, ніж багатьом однокласникам (понад 40 %) – рис. 52.

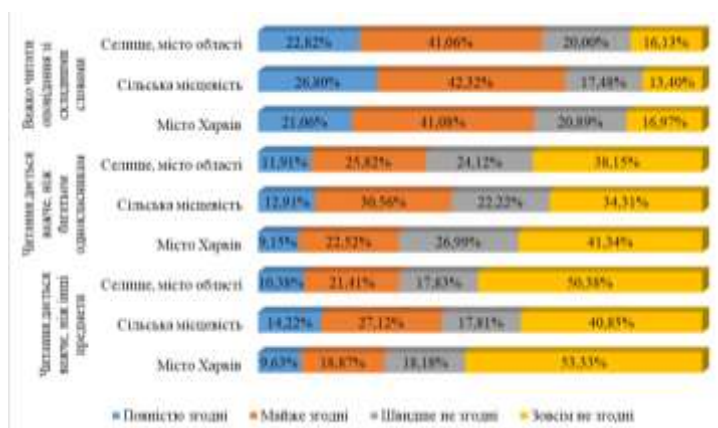

Рис. 52. Наскільки учні 5 класів вправно читають (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Учні 5 класів зазначили, що уроках **літературного читання** в початковій школі їм цікаво було слухати вчителя/вчительку (94 %), вони легко його/її розуміли (94 % – погодилися або майже погодилися з твердженнями), їм подобалося те, що вони читають (93 %) та вчителі пропонували цікаві завдання (93 %) та твори (91 %) – рис. 53.

Рис. 53. Думки учнів 5 класів щодо уроків літературного читання

Кожен шостий серед п'ятикласників відповів, що на уроках **літературного читання** в початковій школі не знав, що очікував від нього учитель/вчителька. **Більше третини** відповіли, що думають про речі, які не стосуються уроку, та їм важко зосередитися у процесі навчання, а **кожен третій** вважає, що твори, які вчителі пропонують їм, складні (рис. 54).

Рис. 54. Думки учнів 5 класів щодо уроків літературного читання (продовження)

Серед **дівчаток** більше респонденток відповіли, що на уроках **літературного читання** в початковій школі їм цікаво було слухати вчителя/вчительку (**понад три чверті** повністю погодилися з цим твердженням), їм пропонували цікаві завдання та твори (близько 70 %), їм подобалося те, що вони читали (дві третини) та вони легко розуміли вчителя/вчительку (64 %) – рис. 55.

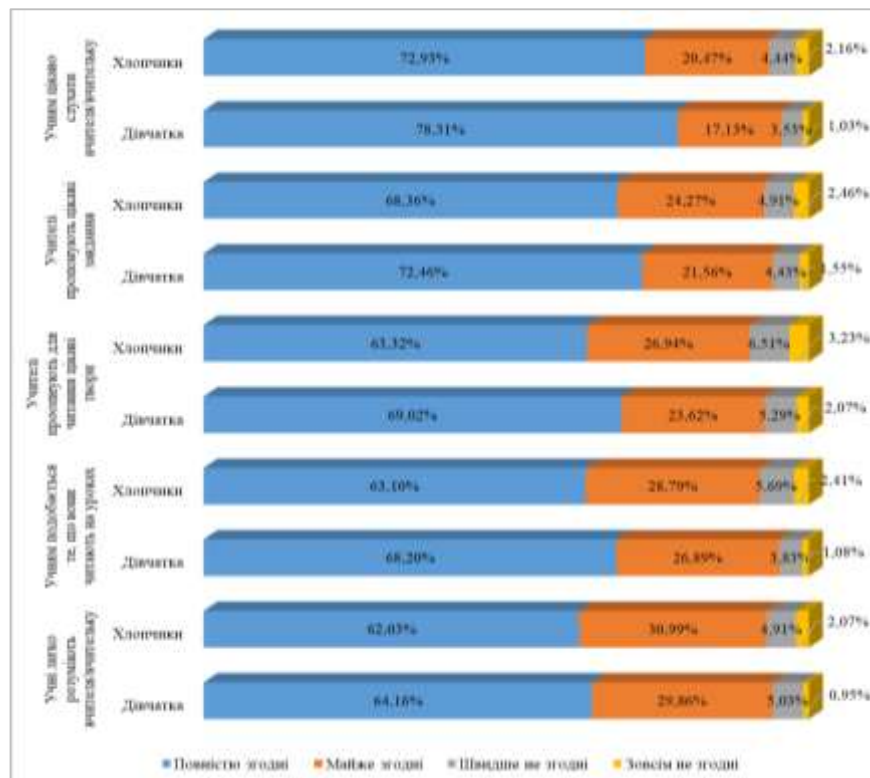

Рис. 55. Думки учнів 5 класів щодо уроків літературного читання (за статтю)

У рівній мірі хлопчики і дівчатка вважають, що на уроках **літературного читання** в початковій школі знали, чого від них очікує шкільний учитель. Але серед хлопчиків **більше** учнів, які думали про речі, що не стосуються уроку (близько 40 %), кому важко було зосередитися на уроках (близько 40 %) та тих, хто вважав, що твори, які пропонує їм учителі, складні (більше третини) – рис. 56.

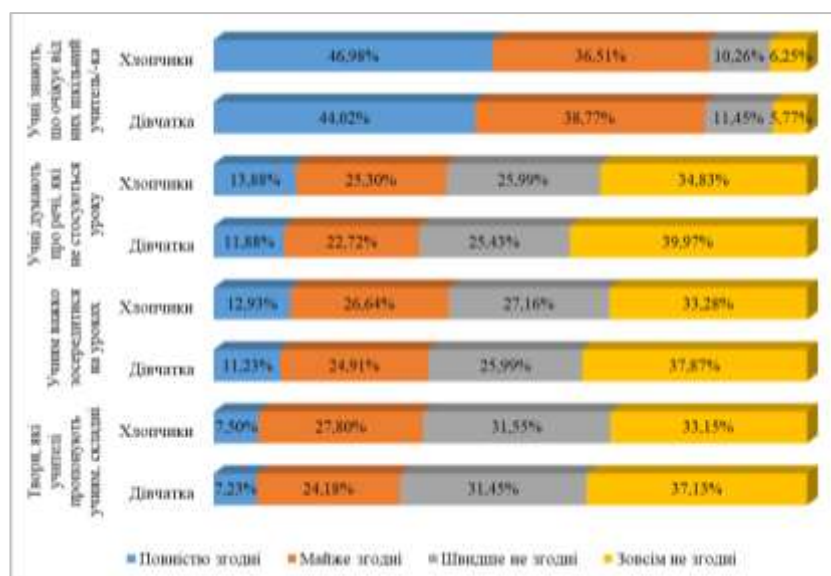

Рис. 56. Думки учнів 5 класів щодо уроків літературного читання (за статтю) – продовження

Незалежно від місця розташування ЗЗСО понад **90 %** учнів 5 класів зазначили, що на уроках **літературного читання** в початковій школі їм було

цікаво слухати вчителя/вчительку, вони легко його/її розуміли, учителі пропонували їм цікаві завдання, твори для читання та учням подобалося те, що вони читали на уроках (рис. 57).

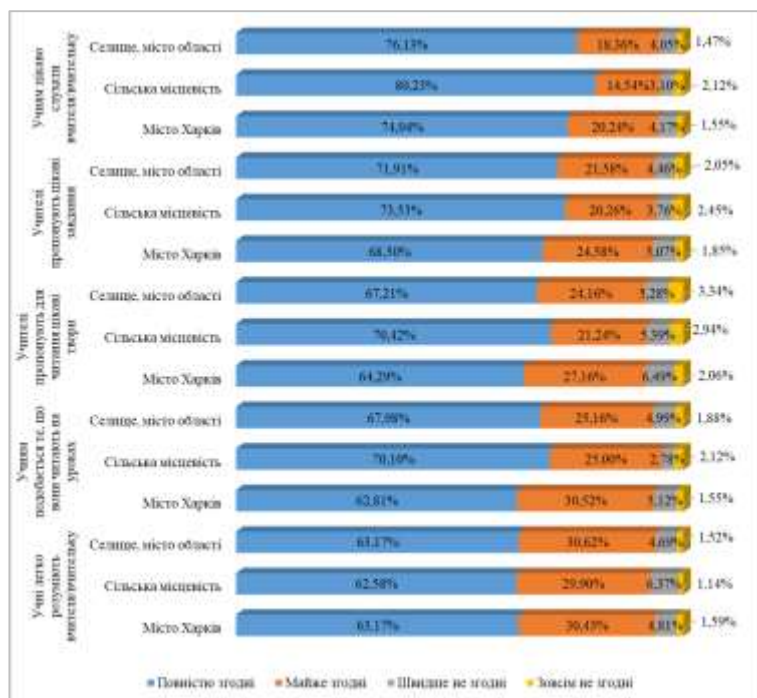

Рис. 57. Думки учнів 5 класів щодо уроків літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО)

Незалежно від місця розташування ЗЗСО учні відповіли, що на уроках літературного читання в початковій школі знали, чого від них очікує шкільний учитель. Проте серед учасників дослідження у сільській місцевості більша кількість учнів, які на уроках думали про речі, що не стосуються навчання у (45 %), кому важко зосередитися на уроках (47 %) та тих, хто вважає, що твори, які пропонує їм учителі, складні (40 %) – рис. 58.

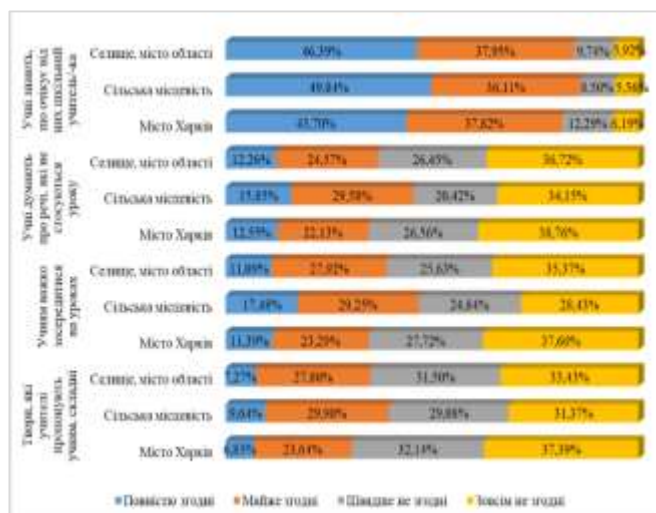

Рис. 58. Думки учнів 5 класів щодо уроків літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

II. Математика

Майже всі учні 5 класів вважають (повністю або майже погодилися з цим твердженням), що важливо добре знати математику. Понад 90 % респондентів зазначили, що дізнаються багато цікавого на уроках математики (95 %), їм подобається математика (92 %), і вони із задоволенням її вивчають (94 %) – рис. 59.

Рис. 59. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики

Разом із тим **70 %** п'ятикласників визнають, що вивчення математики вимагає важкої праці, кожен п'ятий – не хотів би вивчати математику, а кожен шостий – вважає математику нудним предметом (рис. 60).

Рис. 60. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (продовження)

Хлопчики та дівчатка у рівній мірі висловлюють позитивне ставлення до математики. Однак **дещо більше дівчаток** вважають, що важливо добре знати математику (98 %), а **дещо більшої кількості хлопчиків – подобається математика (92 %) – рис. 61.**

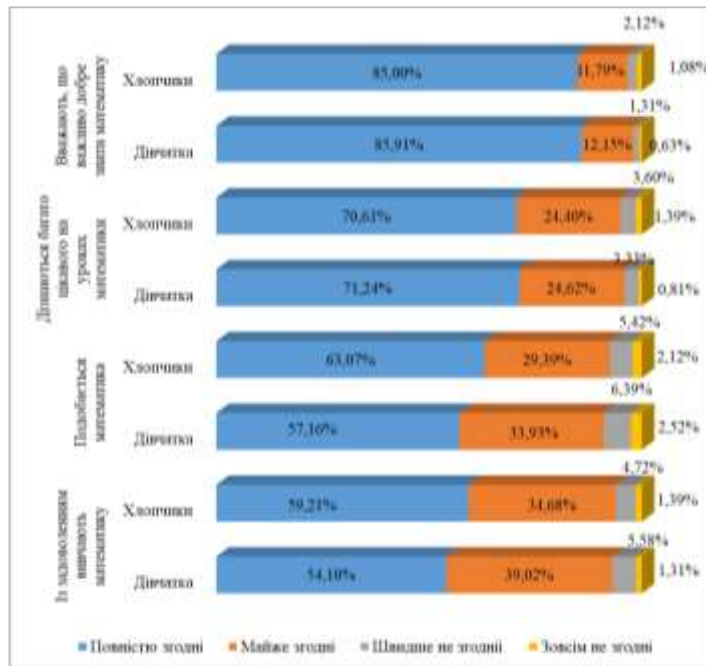

Рис. 61. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за статтю)

Майже однакова кількість як хлопчиків, так і дівчаток визнає, що вивчення математики вимагає важкої праці та вважає математику нудним предметом. Проте дещо більше хлопчиків не хотіли б вивчати математику взагалі (21 % – погодилися або швидше погодилися з цим твердженням) – рис. 62.

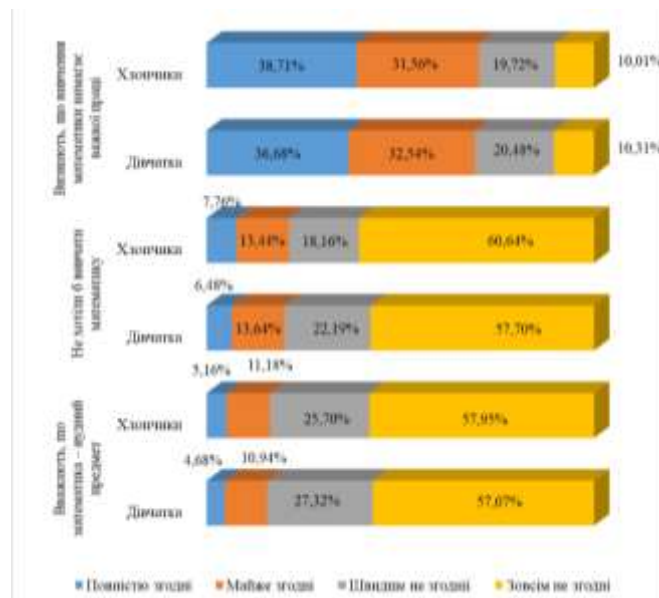

Рис. 62. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за статтю) – продовження

Незалежно від місця розташування ЗЗСО учні 5 класів вважають, що важливо добре знати математику та визнали, що їм подобається математика. Однак у місті Харкові дещо менша кількість п'ятикласників відповіла, що дізнається багато цікавого на уроках математики (95 %) та із задоволенням її вивчає (92 %) – рис. 63.

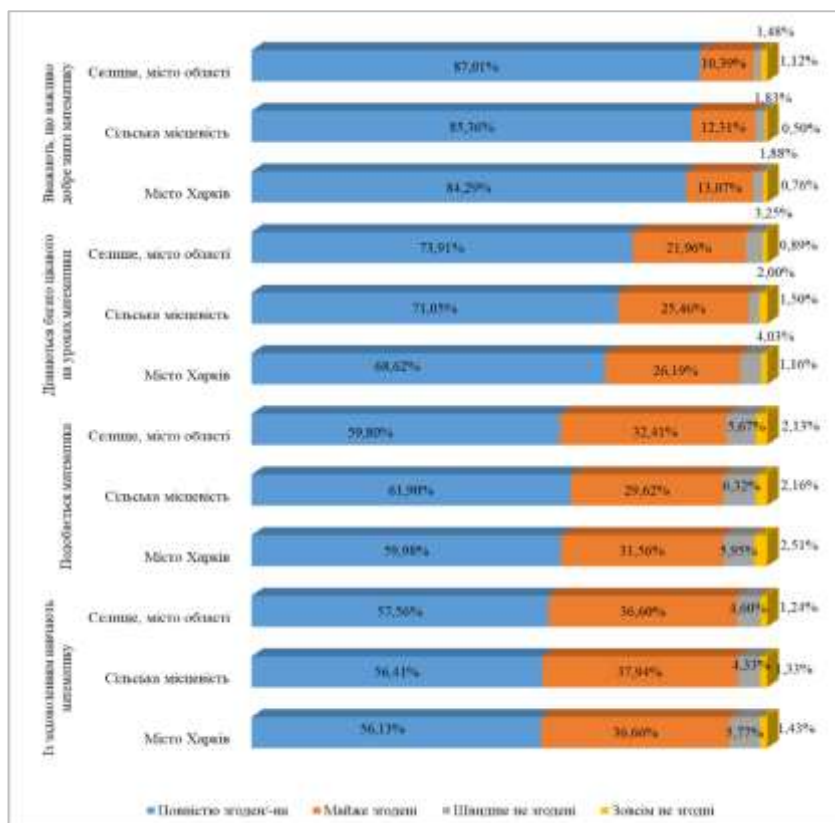

Рис. 63. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості **понад дві третини** п'ятикласників визнають, що **вивчення математики вимагає важкої праці**, а **кожен четвертий – не хотів би вивчати математику взагалі**. У сільській місцевості також **більше** учнів, які вважають, що **математика – це нудний предмет (19 %)** – рис. 64.

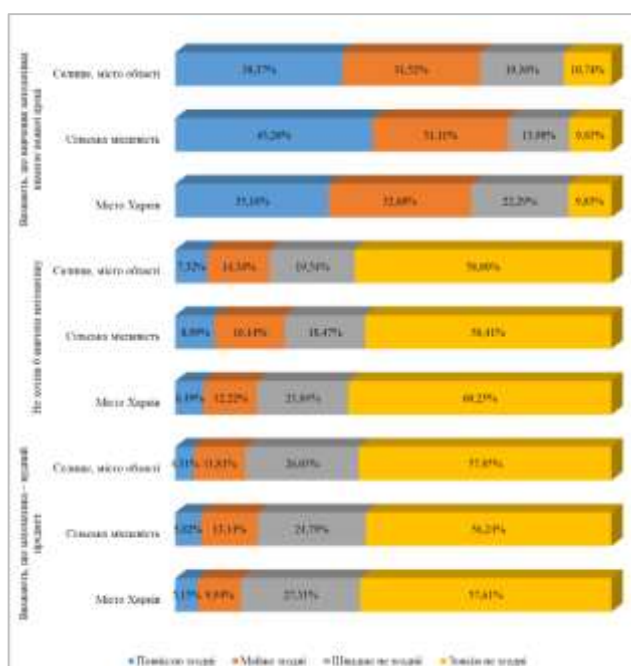

Рис. 64. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Понад 95 % учнів 5 класів засвідчили, що на уроках *математики* в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал та їм цікаво було слухати вчителя/вчительку. Близько 90 % п'ятикласників зазначили, що вчителі задавали цікаві задачі (рис. 65).

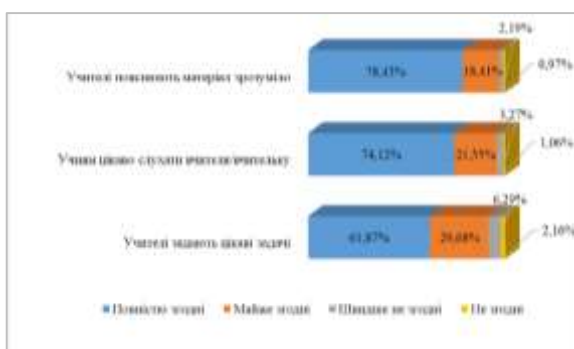

Рис. 65. Думки учнів 5 класів щодо уроків математики

85 % п'ятикласників відповіли, що на уроках *математики* в початковій школі знали, що очікує від них учитель/вчителька. Разом із тим 40 % учнів визнали, що їм було важко зосередитися під час навчання, а 27 % думали про речі, не пов'язані з навчанням (рис. 66).

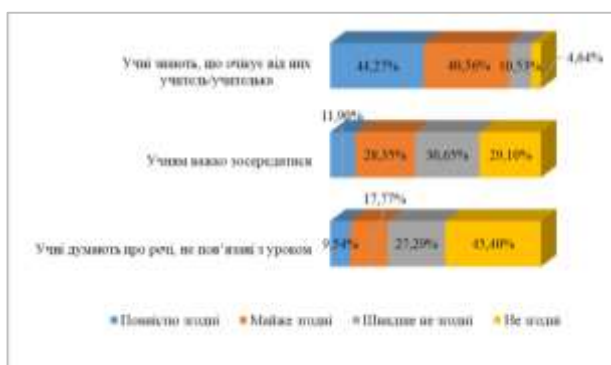

Рис. 66. Думки учнів 5 класів щодо уроків математики (продовження)

Незалежно від статі учні 5 класів зазначили, що на уроках *математики* в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал, задавали цікаві задачі, а учням цікаво було слухати вчителя/вчительку (рис. 67).

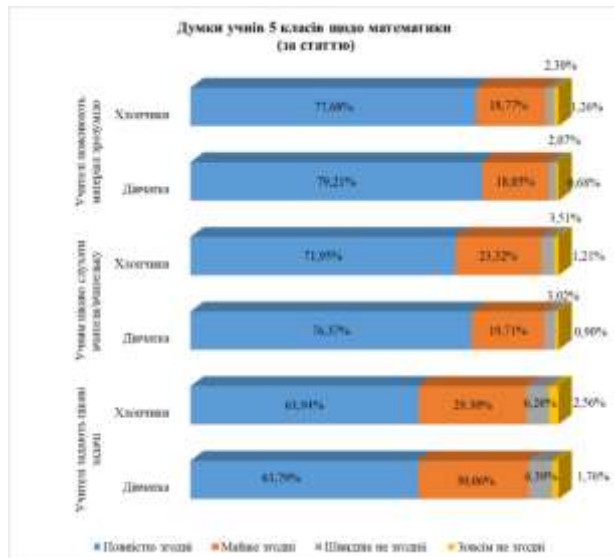

Рис. 67. Думки учнів 5 класів щодо уроків математики (за статтю)

Понад 80 % як хлопчиків, так і дівчаток знали, що очікував від них учитель/вчителька. Однак **більша кількість хлопчиків** визнала, що під час навчання їм важко зосередитися (41 %) та вони думають про речі, не пов'язані з уроком (30 %) – рис. 68.

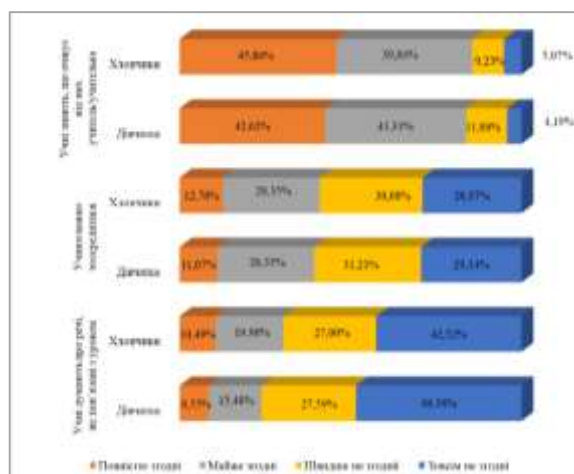

Рис. 68. Думки учнів 5 класів щодо уроків математики (за статтю) – продовження

Незалежно від місця розташування ЗЗСО учні 5 класів зазначили, що на уроках **математики** в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал, задавали цікаві задачі, а учням цікаво було слухати вчителя/вчительку (рис. 69).

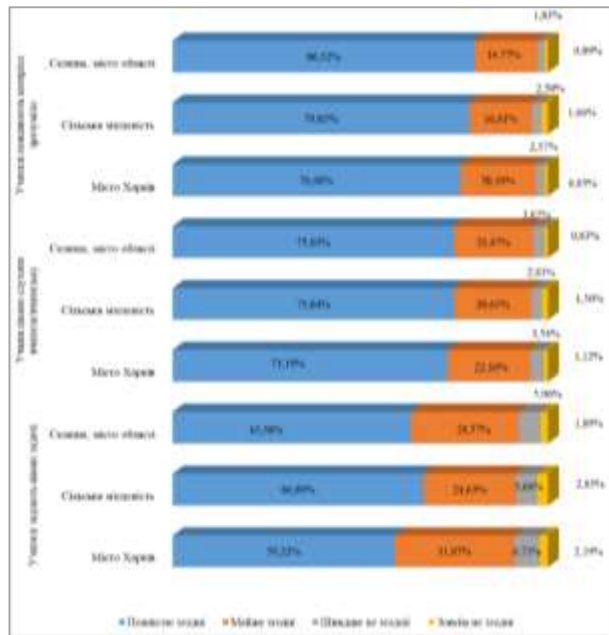

Рис. 69. Думки учнів 5 класів щодо уроків математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості **більше** п'ятикласників зазначили, що знали, чого очікував від них учитель/вчителька (**89 %**). Разом із тим **більша кількість** учнів сільської місцевості визнали, що їм під час навчання було **важко зосередитися (48 %)** та вони **думали про речі, не пов'язані з уроком (близько 30 %)** – рис. 70.

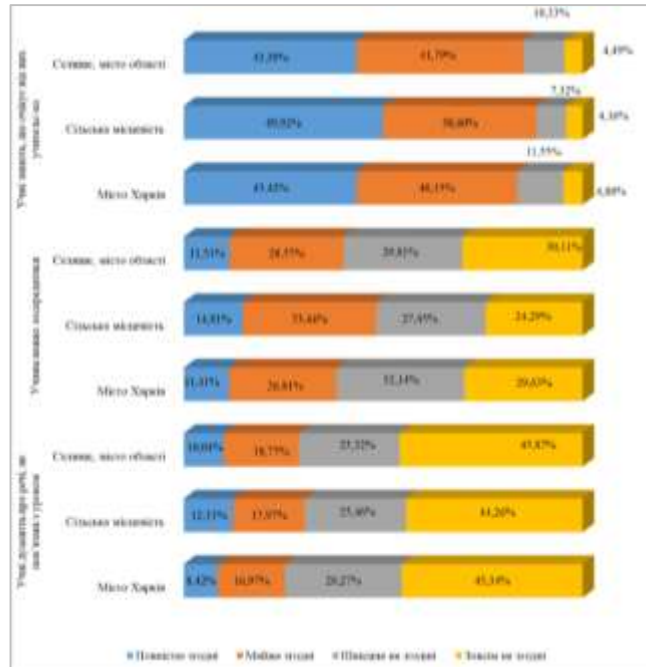

Рис. 70. Думки учнів 5 класів щодо уроків математики (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Близько 90 % п'ятикласників вважають (повністю або майже погодилися з твердженням), що мають **якісні знання з математики, понад 80 %** – **засвоюють математику швидко, розв'язують задачі з математики, доки**

не отримують результат. Однак **кожен четвертий** респондент визнав, що вчителі не казали їм, що вони добре знають *математику* (рис. 71).

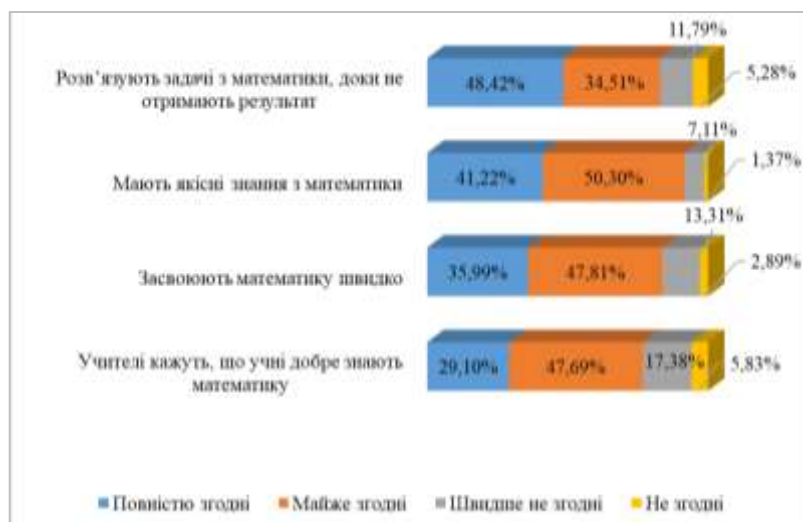

Рис. 71. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики

Дві третини учнів 5 класів зазначили, що вони з легкістю розв'язують складні задачі з *математики*. Проте **кожен другий** визнав, що його знання з *математики* не надто високі, а **понад третини** зазначив, *математика* дається важче, ніж інші предмети, та важче, ніж їхнім однокласникам (рис. 72).

Рис. 72. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (продовження)

Хлопчики та дівчатка в однаковій мірі оцінюють свою здатність до вивчення *математики*, зокрема висловлюють упевненість у наявності якісних знань з *математики*, визнають, що швидко засвоюють матеріал та розв'язують математичні задачі, доки не отримують результат (рис. 73).

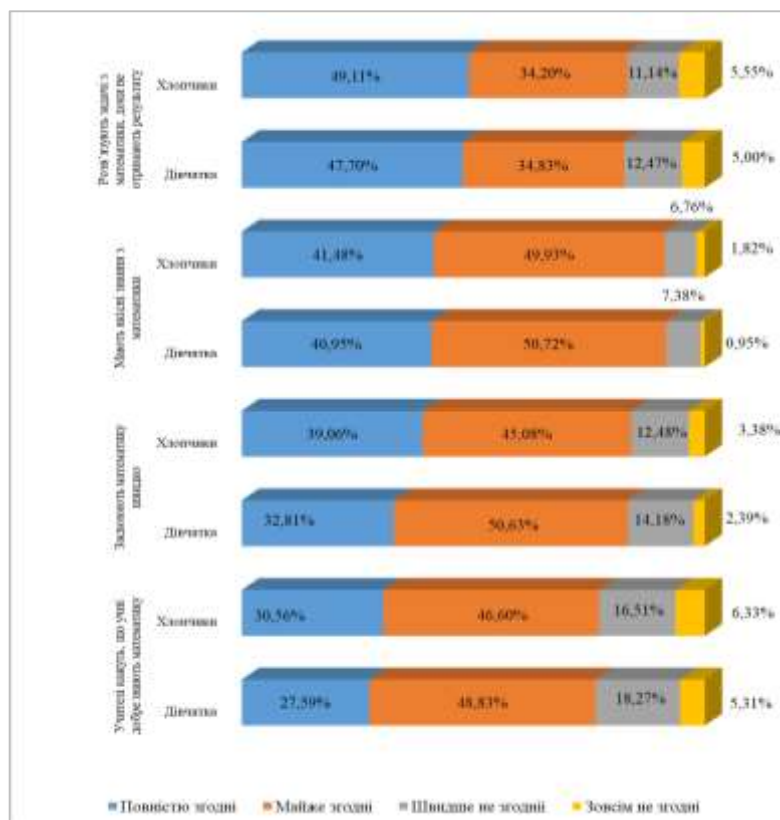

Рис. 73. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за статтю)

Разом із тим **менша кількість дівчаток** зазначила, що з легкістю розв'язують складні задачі з математики (близько 70 %), тоді як **більша – погодилася або майже погодилася з тим, що математика дається їм важче, ніж інші предмети** (рис. 74).

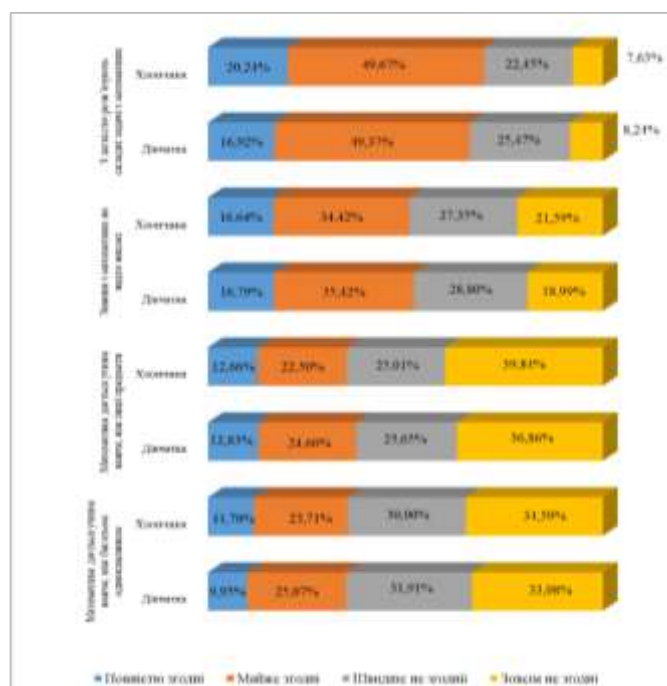

Рис. 74. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за статтю) – продовження

Незалежно від місця розташування ЗЗСО п'ятикласники відповіли, що мають якісні знання з математики, швидко засвоюють матеріал та розв'язують математичні задачі, доки не отримають результат. Проте в селищах, містах області та сільській місцевості менше учнів, яким учителі в початковій школі говорили, що вони добре знають математику (76 %) – рис. 75.

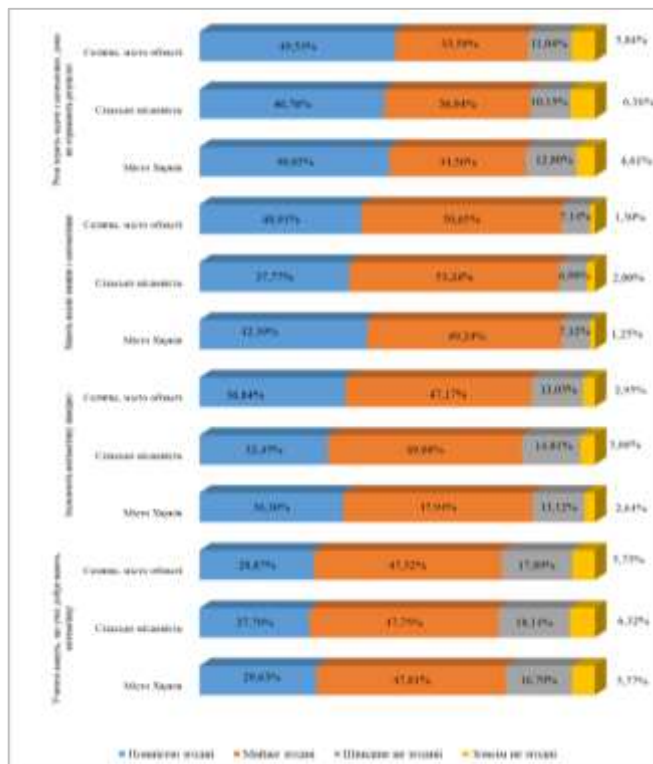

Рис. 75. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Близько 70 % п'ятикласників у місті Харкові зазначили, що з легкістю розв'язують складні задачі з математики, тоді як понад 40 % у сільській місцевості – визнали, що математика дається їм важче ніж інші предмети, та важче, ніж іншим однокласникам (рис. 76).

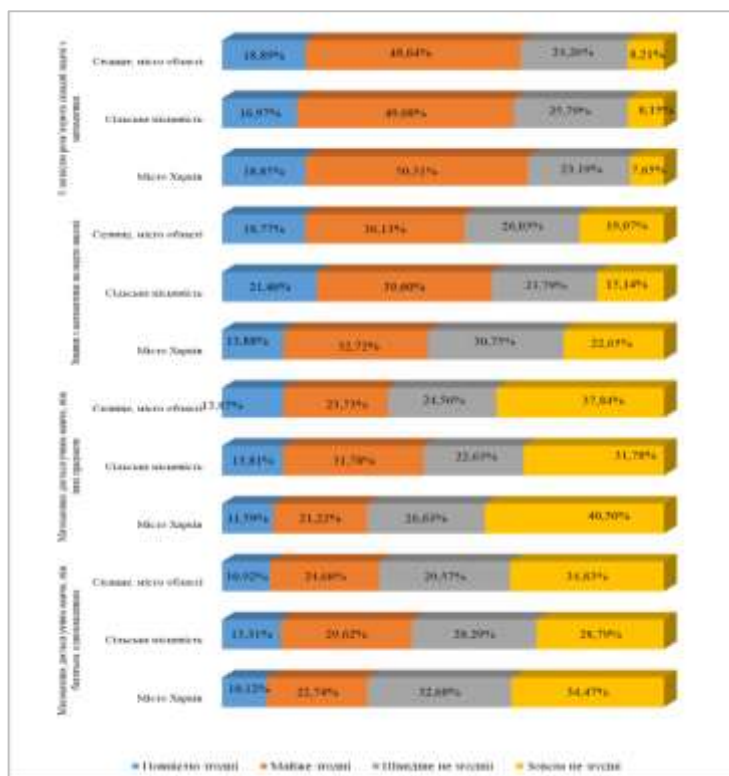

Рис. 76. Думки учнів 5 класів щодо вивчення математики (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

III. Предмети природничої освітньої галузі

Понад 90 % п'ятикласників зазначили (повністю або майже погодилися з твердженнями), що дізнаються багато цікавого на уроках, на яких вивчають природничі науки (94 %), вважають, що важливо добре знати природничі науки (94 %), їм подобаються природничі науки (92 %), і вони із задоволенням вивчають природничі науки (93 %) – рис. 77.

Рис. 77. Думки учнів 5 класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі

Разом із тим більше третини п'ятикласників визнали, що не читають книжки про явища природи у вільний час, більше половини – зазначили, що опанування природничими науками вимагає важкої праці, а майже п'ята частина респондентів – вважає вивчення їх нудним та не хотіла б вивчати взагалі (рис. 78).

Рис. 78. Думки учнів 5 класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Більше дівчаток, ніж хлопчиків відповіли, що дізнаються багато цікавого на уроках, на яких вивчають природничі науки (96 %), вважають, що важливо добре знати природничі науки (95 %), їм подобаються природничі науки (93 %), які вони із задоволенням їх вивчають (94 %) – рис. 79.

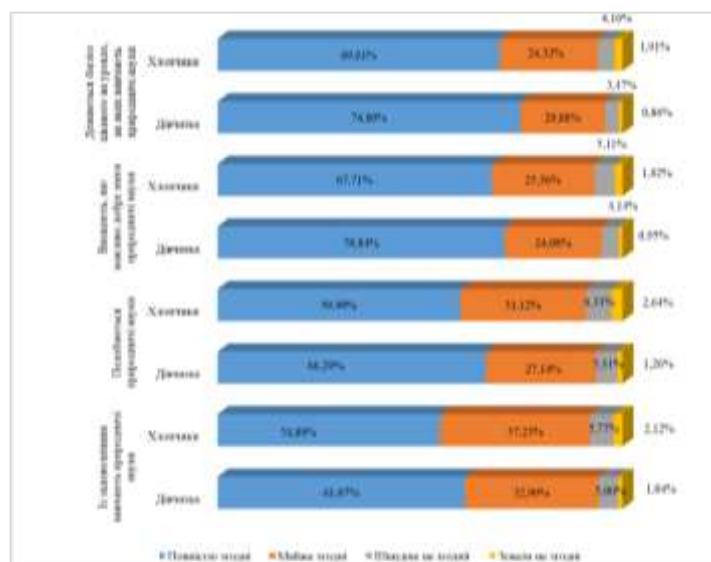

Рис. 79. Думки учнів 5 класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (за статтю)

Серед **дівчаток більша кількість** читає книжки про явища природи у вільний час (дві третини), тоді як серед **хлопчиків** – більше респондентів визнають, що вивчення природничих наук вимагає важкої праці (54 %), вважають, що вивчати природничі науки – це нудно та не хотіли б їх вивчати взагалі (кожен п'ятий) – рис. 80.

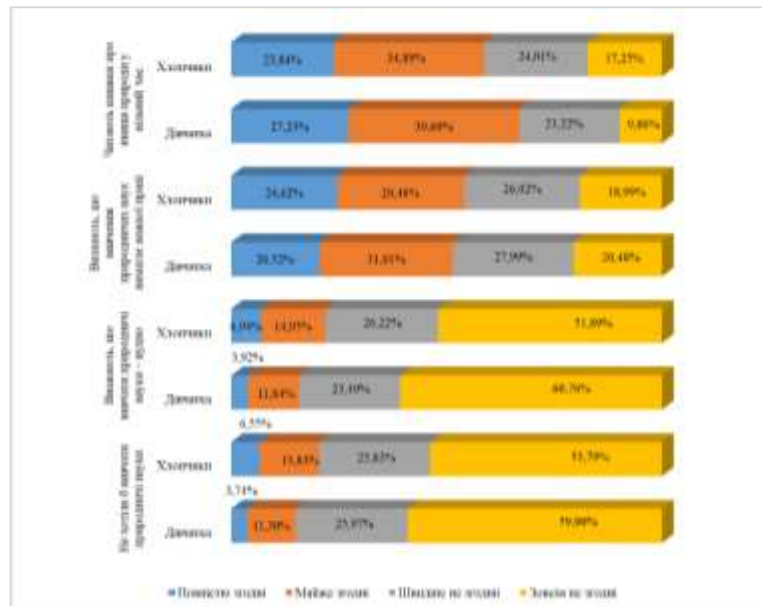

Рис. 80. Думки учнів 5 класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (за статтю) – продовження

Незалежно від місця розташування ЗЗСО учні 5 класів зазначили, що дізнаються багато цікавого на уроках з предметів природничої освітньої галузі, вважають важливим добре знати природничі науки та із задоволенням їх вивчають. Однак у сільській місцевості найбільша кількість респондентів, яким подобаються природничі науки (94 %) – рис. 81.

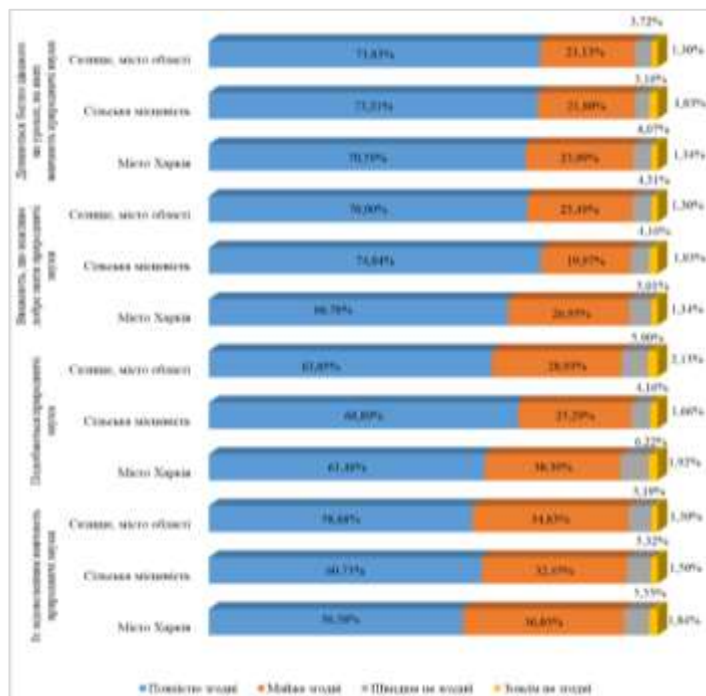

Рис. 81. Думки учнів 5 класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Близько 70 % п'ятикласників у сільській місцевості (64 % – у селищах, містах області, 60 % – у місті Харкові) читають книжки про явища природи у вільний час, а **60 % (55 % – у селищах, містах області, 49 % – у місті**

Харкові) – визнають, що вивчення природничих наук вимагає важкої праці. Проте кожен п'ятий учень у сільській місцевості вважає, що вивчати природничі науки – нудно та не хотів би їх вивчати взагалі – рис. 82.

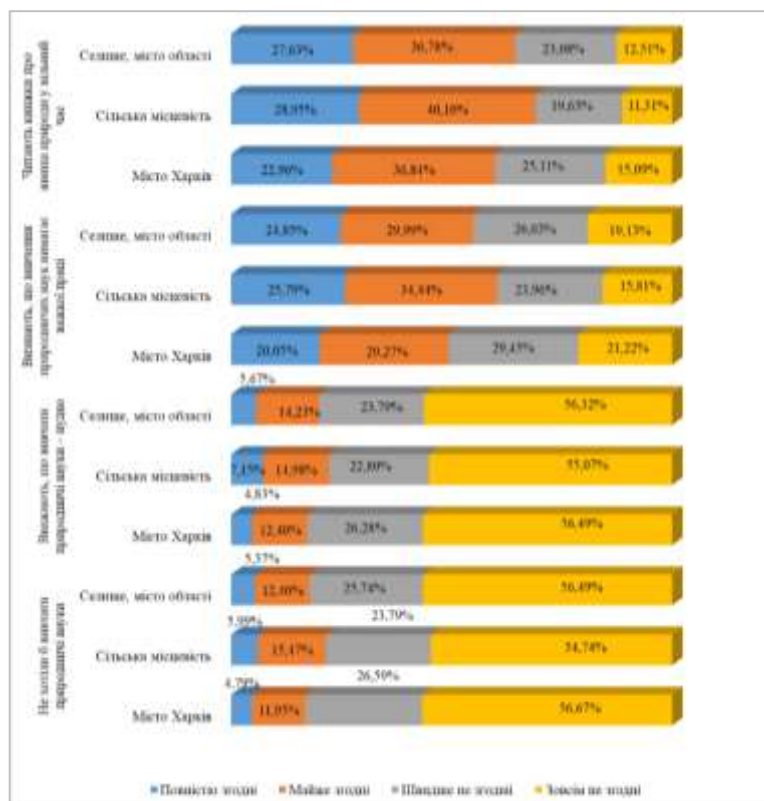

Рис. 82. Думки учнів 5 класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Понад 90 % учнів 5 класів засвідчили, що на уроках з предметів природничої галузі в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал (96 %), здавали цікаві задачі (93 %) та їм цікаво було слухати вчителя/вчительку (95 %) – рис. 83.

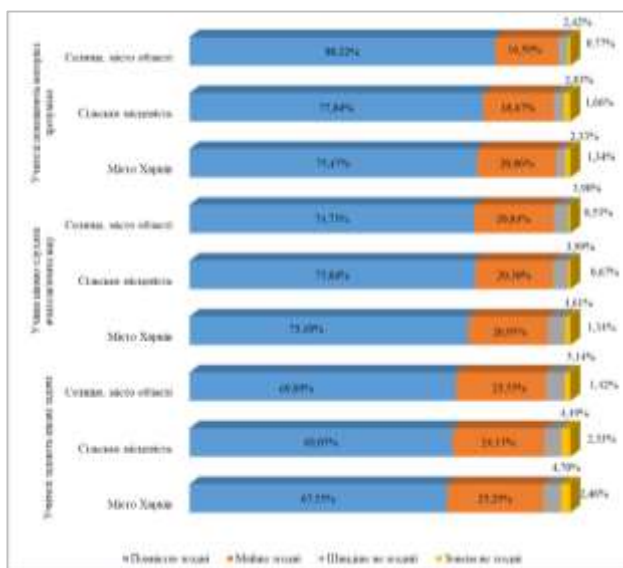

Рис. 83. Думки учнів 5 класів щодо уроків предметів з природничої освітньої галузі

83 % п'ятикласників відповіли, що на уроках з *предметів природничої галузі* в початковій школі знали, чого очікує від них учитель/вчителька. Разом із тим **більше третини** учнів визнали, що їм було важко зосередитися під час навчання, а (**більше 40 %**) думав про речі, не пов'язані з навчанням (рис. 84).

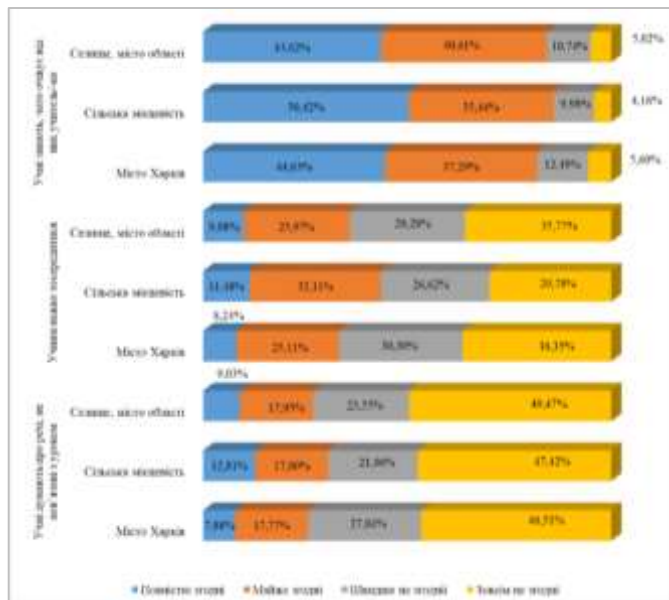

Рис. 84. Думки учнів 5 класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Більше *дівчат*, ніж *хлопців* відповіли, що на уроках з *предметів природничої освітньої галузі* в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал (97 %), здавали цікаві задачі (94 %), а їм цікаво було слухати вчителя/вчительку (95 %) – рис. 85.

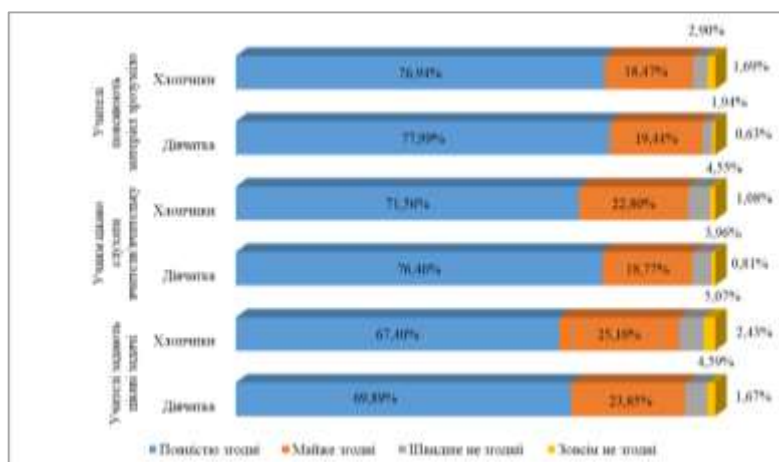

Рис. 85. Думки учнів 5 класів щодо уроків предметів з природничої освітньої галузі (за статтю)

Понад **80 %** як *дівчаток*, так і *хлопчиків* зазначили, що знали, чого очікував від них учитель/вчителька. Однак **більша кількість хлопчиків**

визнала, що під час навчання їм важко зосередитися (більше третини) та вони думають про речі, не пов'язані з уроком (близько 30 %) – рис. 86.

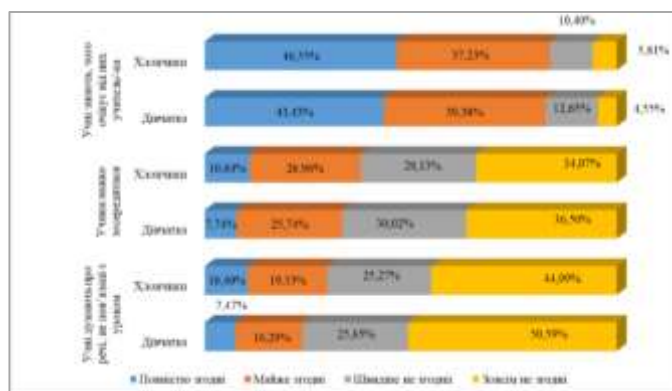

Рис. 86. Думки учнів 5 класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (за статтю) – продовження

Незалежно від місця розташування ЗЗСО учні 5 класів зазначили, що на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал. Однак у селищах, містах області та сільській місцевості більше респондентів визнали, що вчителі задавали цікаві задачі (95 %), а учням цікаво було слухати вчителя/вчительку (93 %) – рис. 87.

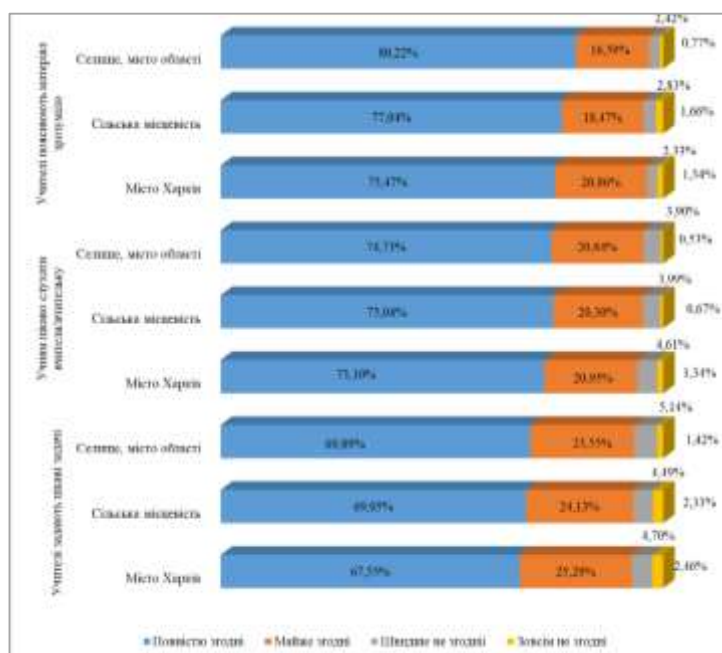

Рис. 87. Думки учнів 5 класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості більше п'ятикласників зазначили, що знали, чого очікував від них учитель/вчителька (86 %). Також більша кількість учнів сільської місцевості визнали, що їм під час навчання було важко зосередитися (44 %) та вони думали про речі, не пов'язані з уроком (близько 30 %) – рис. 88.

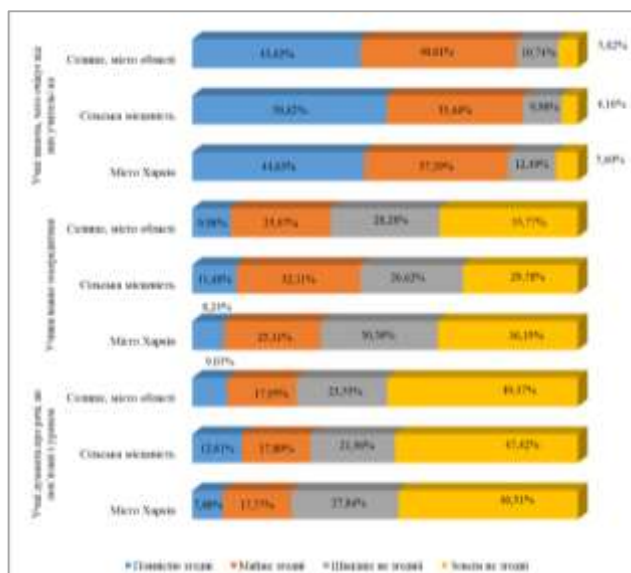

Рис. 88. Думки учнів 5 класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Понад 80 % п'ятикласників вважають (повністю або майже погодилися з твердженням), що мають якісні знання з природничих наук (88 %), засвоюють природничі науки швидко (84 %) та зазначили, що виконують завдання, доки не отримають результат (83 %). Однак кожен четвертий респондент відповів, що вчитель/вчителька не говорив/говорила їм, що вони добре знають природничі науки (рис. 89).

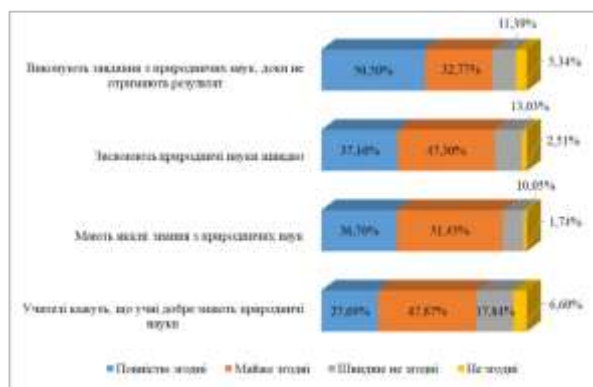

Рис. 89. Думки учнів 5 класів щодо вивчення природничих наук

Більше половини п'ятикласників охарактеризували знання з природничих наук як не надто високі, а близько 30 % учнів відповіли, що природничі науки даються важче, ніж інші предмети, та важче, ніж їхнім однокласникам (рис. 90).

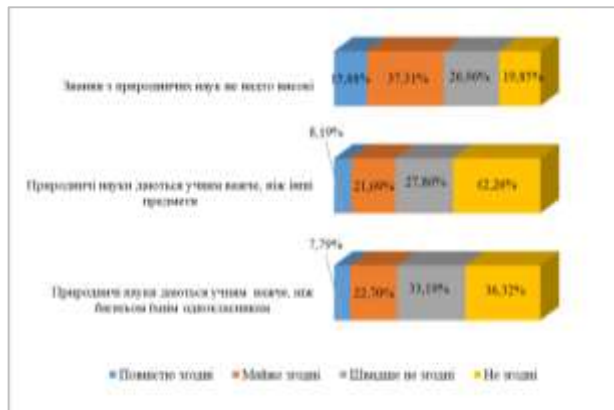

Рис. 90. Думки учнів 5 класів щодо вивчення природничих наук (продовження)

Хлопчики та дівчатка однаково відповіли, що виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результат. Разом із тим **більше дівчаток** вважають, що мають якісні знання з природничих наук (90 %) та засвоюють природничі науки швидко (86 %). Також **більша кількість дівчат** зазначили, що вчителі говорили їм, що вони добре знають природничі науки (77 %) – рис. 91.

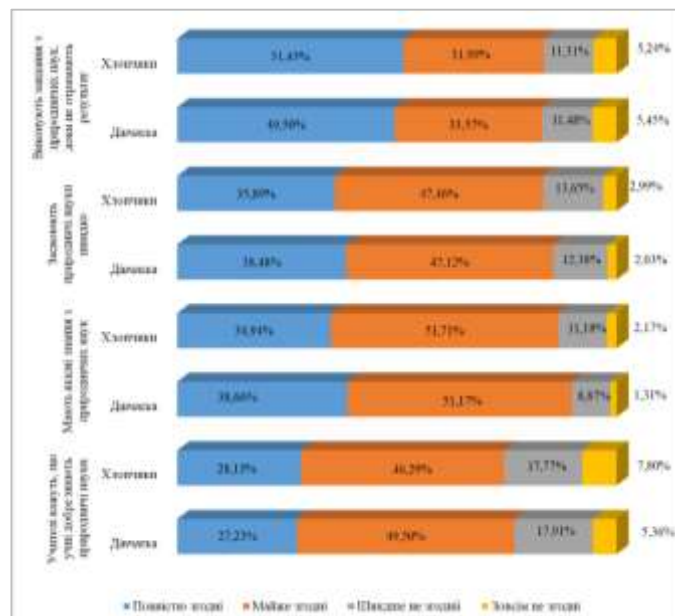

Рис. 91. Думки учнів 5 класів щодо вивчення природничих наук (за статтю)

Разом із тим **більше хлопчиків**, ніж дівчаток визнали, що погодилися або майже погодилися з тим, що їх знання з природничих наук не надто високі (більше половини), природничі науки даються їм важче, ніж інші предмети (кожен третій) та важче, ніж багатьом їхнім однокласникам (більше третини) – рис. 92.

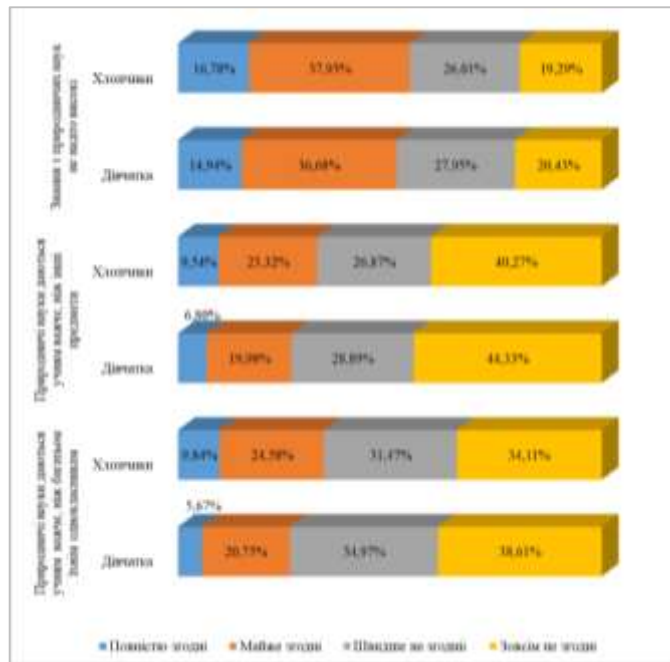

Рис. 92. Думки учнів 5 класів щодо вивчення природничих наук (за статтю) – продовження

У сільській місцевості **більше** п'ятикласників зазначили (погодилися або майже погодилися з твердженнями), що мають якісні знання з природничих наук (90 %), виконують завдання, доки не отримають результат (84 %) та вчителі їм говорили, що вони добре знають природничі науки (78 %). Однак у місті Харкові **більша кількість** учнів вважає, що швидко засвоює навчальний матеріал (78 %) – рис. 93.

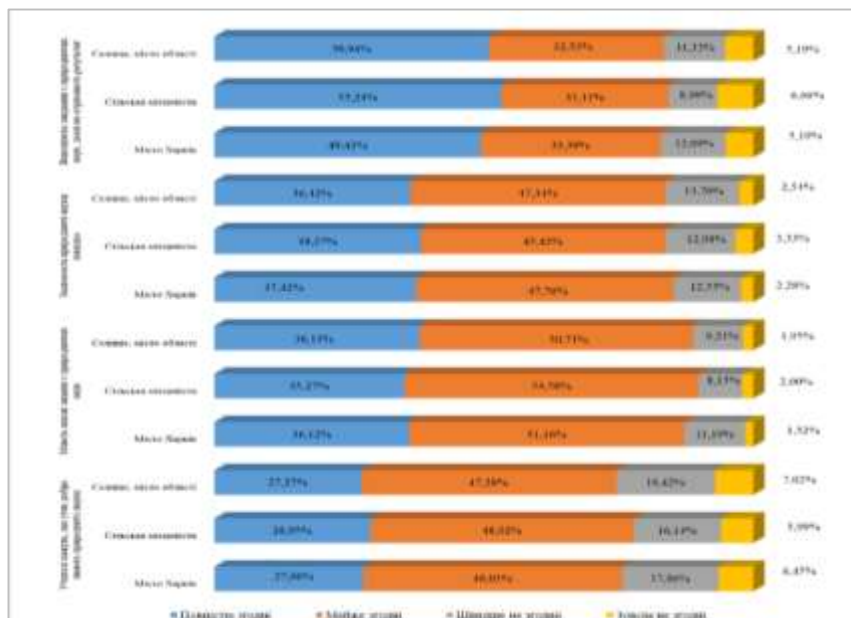

Рис. 93. Думки учнів 5 класів щодо вивчення природничих наук (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості **найбільше** учнів 5 класів визнали, що знання з природничих наук не надто високі (дві третини), а природничі науки

даються їм важче, ніж інші предмети (більше третини) та важче, ніж багатьом їхнім однокласникам (більше третини) – рис. 94.

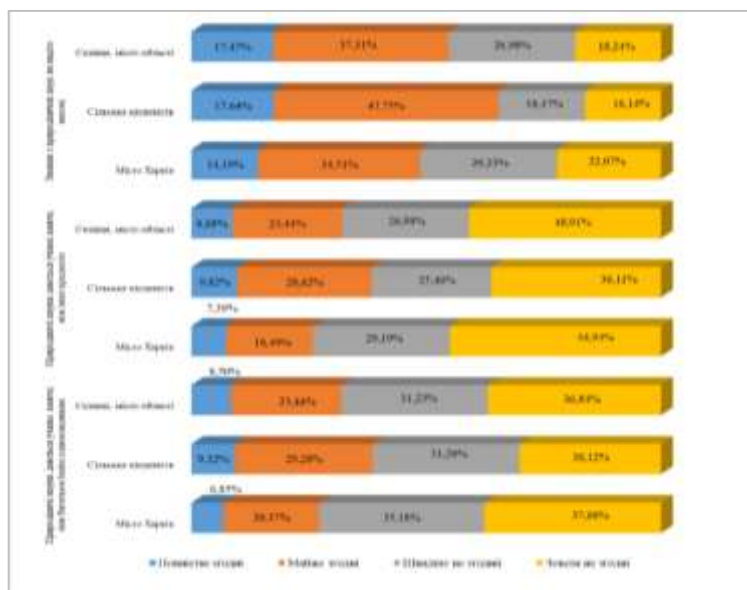

Рис. 94. Думки учнів 5 класів щодо вивчення природничих наук (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Висновки до розділу 2

Читання

1. **Найчастіше** учні 5 класів читають для пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися, рідше – для розваги та за власним бажанням, обираючи твори на свій розсуд. При цьому вони вважають себе вправними читачами незалежно від місця розташування ЗЗСО. Разом із тим **кожен четвертий** учень або взагалі не читає, або читає один-два рази на місяць.

2. *Дівчатка* вважають себе більш вправними у читанні, ніж *хлопчики*, та впевнені, що так вважають і вчителі. Вони **частіше** читають, визнають, що читання дається їм легко, їм байдуже наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава та вважають, що з читанням у них усе гаразд. Проте серед хлопчиків більше респондентів, яким читання дається важче, ніж багатьом однокласникам (більше третини) та є важчим, ніж інші предмети (кожен третій). В однаковій мірі, як *хлопчикам*, так і *дівчаткам* важко читати оповідання зі складними словами.

3. Частіше п'ятикласники читають у *селищах, містах області та сільській місцевості*. У *сільській місцевості* **більше** п'ятикласників, які обирають для читання твори на власний розсуд, переконані, що вчителі вважають їх вправними читачами та зазначають, що їм байдуже наскільки книга складна для читання, якщо вона цікава. Однак у *сільській місцевості* також більше учнів, яким важко читати оповідання зі складними словами, читання дається їм важче, ніж інші предмети та важче, ніж багатьом однокласникам.

4. За свідченням п'ятикласників на уроках **літературного читання** в початковій школі їм було цікаво слухати вчителя/вчительку, якого/яку вони легко розуміли, подобалося те, що вони читають, а вчителі пропонували їм цікаві завдання та твори. **Більше** таких відповідей надали *дівчатка*, ніж *хлопчики*. Але **кожен шостий** учень не знав, чого очікував від нього учитель/вчителька, більше третини думали про речі, які не стосуються уроку, їм було важко зосередитися у процесі навчання, а кожному третьому твори, що пропонували вчителі, були складні. Таку думку висловили **більше хлопчиків**, ніж *дівчаток* та учнів ЗЗСО *сільської місцевості*.

Математика

1. П'ятикласники усвідомлюють важливість математичних знань та висловлюють позитивне ставлення до **математики** незалежно від статі та місця розташування ЗЗСО. Зокрема, вважають, що важливо добре знати математику (більше дівчаток, ніж хлопчиків), із задоволенням її вивчають (більше – у селищах, містах області та сільській місцевості), їм подобається математика (більше хлопчиків, ніж дівчаток), а на уроках математики дізнаються багато цікавого (більше – у селищах, містах області та сільській місцевості). Однак **70 %** визнають, що вивчення математики вимагає

важкої праці (більше – у сільській місцевості), кожен шостий – вважає математику нудним предметом (більше – у сільській місцевості), а кожен п'ятий – не хотів би вивчати математику взагалі (більше – серед хлопчиків та в сільській місцевості).

2. Як показало анкетування п'ятикласників, на уроках **математики** в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал, учням цікаво було слухати вчителя/вчительку, а вчителі задавали цікаві задачі. Такі відповіді учні надали незалежно від статі на місця розташування ЗЗСО. При цьому учні знали, чого очікував від них учитель/вчителька (більше – у сільській місцевості). Однак **40 %** учнів визнали, що їм було важко зосередитися під час навчання, а **27 %** думали про речі, не пов'язані з навчанням. Серед респондентів, як надали такі відповіді, було **більше хлопчиків**, ніж **дівчаток** та учнів ЗЗСО сільської місцевості.

3. Учні 5 класів висловлюють упевненість у наявності якісних знань з математики (у рівній мірі **дівчатка** та **хлопчики**), визнають, що засвоюють математику швидко, розв'язують математичні задачі, доки не отримають результат. Однак **кожен другий** учасник опитування вважає, що його знання з математики не надто високі, а **більше третини** зазначили, що математика дається важче, ніж інші предмети (більше **дівчаток**, ніж **хлопчиків**, та в сільській місцевості) та важче, ніж їхнім однокласникам (більше – у сільській місцевості). При цьому в місті Харкові **більше** учнів, які з легкістю розв'язують складні задачі з математики, тоді як в селищах, містах області та сільській місцевості – менше тих, кому в початковій школі говорили, що вони добре знають математику.

Предмети природничої освітньої галузі

1. Анкетування показало, що п'ятикласники розуміють важливість вивчення природничих наук. Учнім подобаються природничі науки, вони із задоволенням їх вивчають, а на уроках дізнаються багато цікавого. Проте **більше третини** п'ятикласників не читають книжки про явища природи у вільний час, **більше половини** – вважають, що опанування природничими науками вимагає важкої праці, а майже **п'ята частина** респондентів – вважає вивчення їх нудним та не хотіла б вивчати. Більш умотивовані у вивченні природничих наук **дівчатка**, ніж **хлопчики**. Серед **дівчаток** **більша кількість** читає книжки про явища природи у вільний час, у сільській місцевості найбільша кількість респондентів, яким подобаються природничі науки, тоді як серед **хлопчиків** та учнів сільської місцевості **більше** тих, хто вважає вивчення природничих наук нудним та не хотів би їх взагалі вивчати.

2. На уроках з **предметів природничої галузі** в початковій школі, як зазначили п'ятикласники, вчителі зрозуміло пояснювали матеріал, задавали цікаві задачі, а їм було цікаво було слухати вчителя/вчительку. **Понад 80 %** знали, чого очікує від них учитель/вчителька. Більше таких відповідей надали **дівчатка**, ніж **хлопчики**. У селищах, містах області та сільській місцевості **більше** респондентів визнали, що вчителі задавали цікаві задачі, а їм було

цікаво слухати вчителя/вчительку, а в сільській місцевості – більше п'ятикласників знали, чого очікує від них учитель/вчителька. Разом із тим понад третині учнів було важко зосередитися під час навчання, а кожен четвертий думав про речі, не пов'язані з уроком. Так відповідали частіше хлопчики, ніж дівчатка, учні ЗЗСО сільської місцевості.

3. Понад 80 % п'ятикласників упевнені, що мають якісні знання з природничих наук (більше – у сільській місцевості), швидко засвоюють природничі науки (більше дівчаток, ніж хлопчиків, учнів ЗЗСО міста Харкова) та зазначають, що виконують завдання, доки не отримають результат (в однаковій мірі дівчатка та хлопчики). При цьому учням сільської місцевості та дівчаткам вчителі частіше говорили, що вони добре знають природничі науки. Однак більше половини учнів охарактеризували свої знання з природничих наук не надто високі, а близько 30 % – природничі науки даються важче, ніж інші предмети, та важче, ніж їхнім однокласникам (більше хлопчиків, ніж дівчаток, учнів ЗЗСО сільської місцевості).

Розділ 3. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання, математики, предметів природничої освітньої галузі у залежності від їх відповідей на запитання анкети

I. Читання

Учні 5 класів виконали завдання з **читання** на формулювання висновків незалежно від того, як часто вони читають для розваги. Однак **дещо вищі** результати показали п'ятикласники, які **не рідше одного разу на тиждень читають для пошуку речей, фактів (88 %)** або **обирають твори для читання на власний розсуд (89 %)** – рис. 96.

Рис. 96. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на формулювання висновків у залежності від того, як вони часто читають

Краще виконали завдання на інтерпретацію та узагальнення інформації учні, які **не рідше одного разу на тиждень читають для пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися (85 %)** – рис. 97.

Рис. 97. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на узагальнення та інтерпретацію інформації в залежності від того, як вони часто читають

П'ятикласники, які читають **не рідше одного разу на тиждень**, показали **вищі** за своїх однолітків результати виконання завдання з **читання** на **аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тесту (77 %)**. Разом із тим **найнижчі**

результати мають учні, які визнали, що читають для пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися, два рази на місяць та рідше (73 %) – рис. 98.

Рис. 98. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на пошук інформації в тексті в залежності від того, як вони часто читають

Завдання на пошук інформації учні 5 класів виконали незалежно від того, як часто вони читають для розваги або обирають на власний розсуд твори для читання. Однак п'ятикласники, які читають для пошуку речей (фактів) не рідше одного разу на тиждень, впоралися з цим завданням **децю краще**, ніж їх однолітки, які читають з цією метою два рази на місяць та рідше (рис. 99).

Рис. 99. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту в залежності від того, як вони часто читають

Кращі результати виконання завдань з читання на формулювання висновків показали учні 5 класів, які зазначили, що їм байдуже, наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава, читання дається їм легко, зазвичай з читанням у них усе гаразд, учитель/вчителька вважає їх вправними читачами (88 %) – рис. 100.

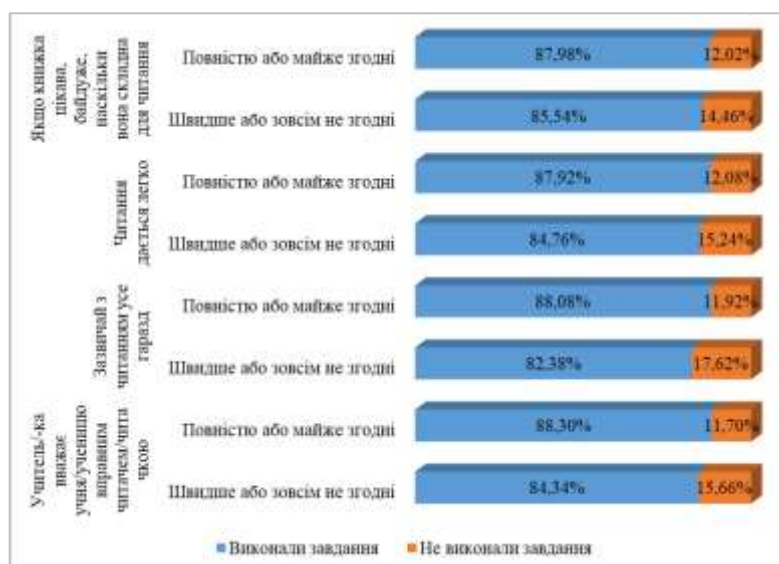

Рис. 100. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на формулювання висновків у залежності від того, наскільки вправно вони читають

Вищезазначені завдання **гірше** виконали п'ятикласники, яким важко читати оповідання зі складними словами (87 %), читання дається важче, ніж багатьом однокласникам (81 %) та є важчим, ніж інші предмети (81 %) – рис. 101.

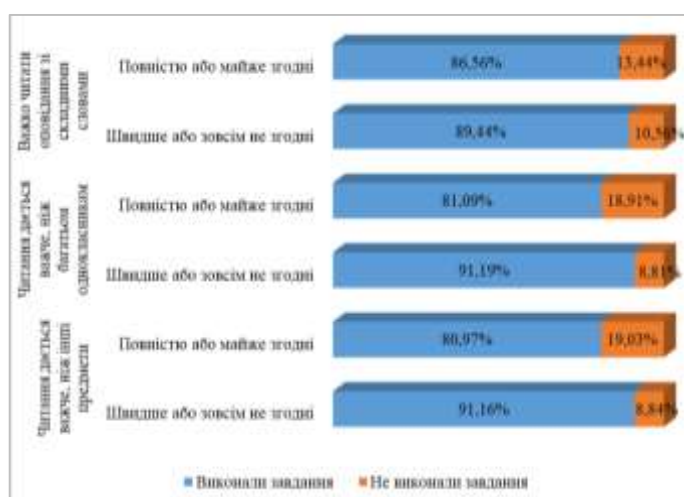

Рис. 101. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на формулювання висновків у залежності від того, наскільки вправно вони читають (продовження)

Близько 85 % учнів 5 класів, які зазначили, що їм байдуже, наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава, читання дається їм легко, зазвичай з читанням у них усе гаразд, вчитель/вчителька вважає їх вправними читачами, виконали завдання на інтерпретацію та узагальнення інформації. П'ятикласники, які не погодилися з цими твердженнями, показали **нижчі** результати. **Найгірше** впоралися із зазначеним завданням учні, які не вважають, що із читанням у них усе гаразд (73 %) – рис. 102.

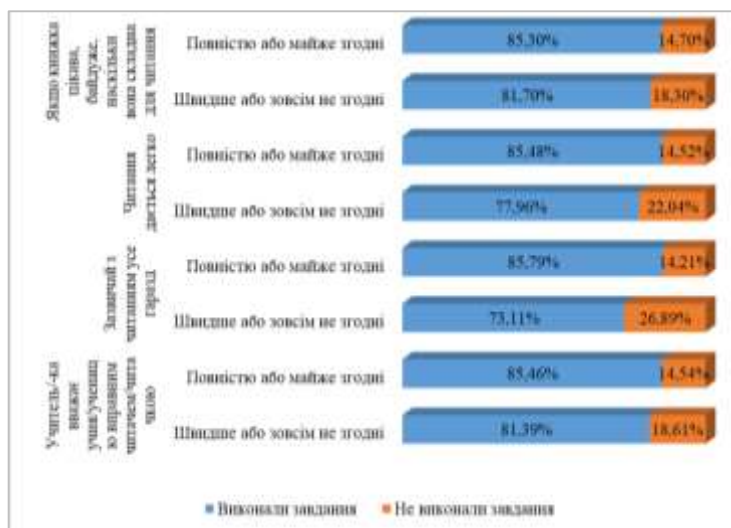

Рис. 102. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на інтерпретацію та узагальнення інформації в залежності від того, наскільки вправно вони читають

П'ятикласники, яким важко читати оповідання зі складними словами, виконали завдання на інтерпретацію та узагальнення інформації дещо гірше (84 %), ніж їх однолітки, які не погодилися з цим твердженням (86 %). **Найнижчі** результати виконання цього завдання показали учні, які визнали, що читання дається важче, ніж багатьом однокласникам (81 %) та є важчим, ніж інші предмети (77 %) – рис. 103.

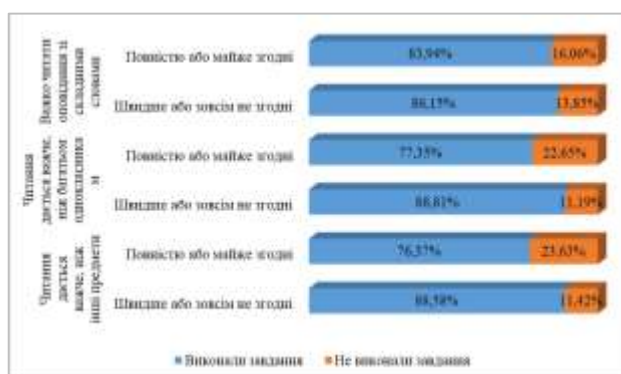

Рис. 103. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на інтерпретацію та узагальнення інформації в залежності від того, наскільки вправно вони читають (продовження)

Завдання на аналіз й оцінку змісту, мови й елементів тексту виконали понад три чверті п'ятикласників, які визнали, що їм байдуже, наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава, читання дається їм легко, зазвичай з читанням у них усе гаразд, а вчитель/вчителька вважає їх вправними читачами. Разом із тим учні, які не погодилися з цими твердженнями, показали **нижчі** результати (**близько 70 %**) – рис. 104.

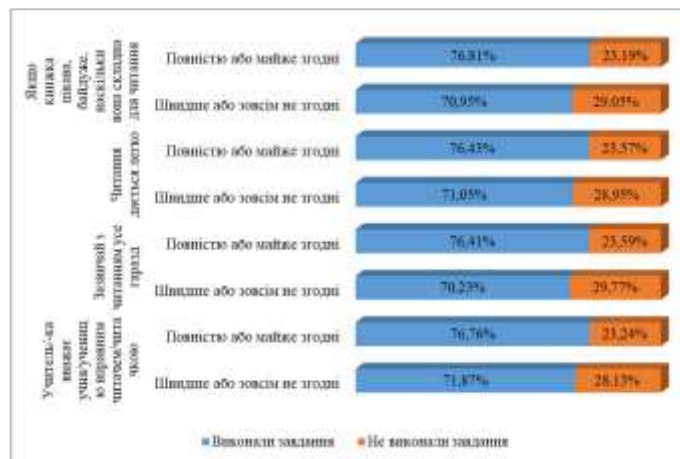

Рис.104. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту в залежності від того, наскільки вправно вони читають

Вищезазначене завдання **гірше** виконали учні 5 класів, які зазначили, що їм важко читати оповідання зі складними словами (74 %), читання дається важче, ніж багатьом однокласникам (70 %) та є важчим, ніж інші предмети (71 %) – рис. 105.

Рис.105. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту в залежності від того, наскільки вправно вони читають (продовження)

Майже дві третини п'ятикласників, які зазначили, що їм байдуже, наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава, читання дається їм легко, зазвичай з читанням у них усе гаразд, вчитель/вчителька вважає їх вправними читачами, впоралися із завданням на пошук інформації в тексті, тоді як серед учнів, які не погодилися з цими твердженнями, відсоток виконання цього завдання був **меншим (близько 60 %) – рис.106.**

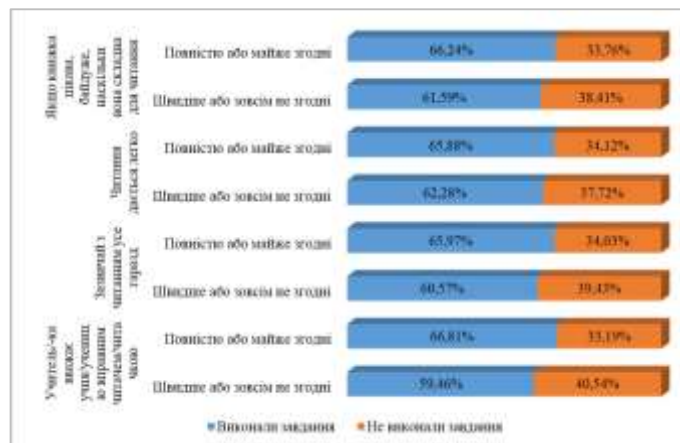

Рис.106. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на пошук інформації в залежності від того, наскільки вправно вони читають (продовження)

Також **менший** відсоток виконання вищезазначеного завдання був і серед п'ятикласників, яким важко читати оповідання зі складними словами (62 %). При цьому **найнижчі** результати з пошуку інформації в тексті показали учні 5 класів, які визнали, що читання дається важче, ніж багатьом однокласникам та є важчим, ніж інші предмети (54 %) – рис. 107.

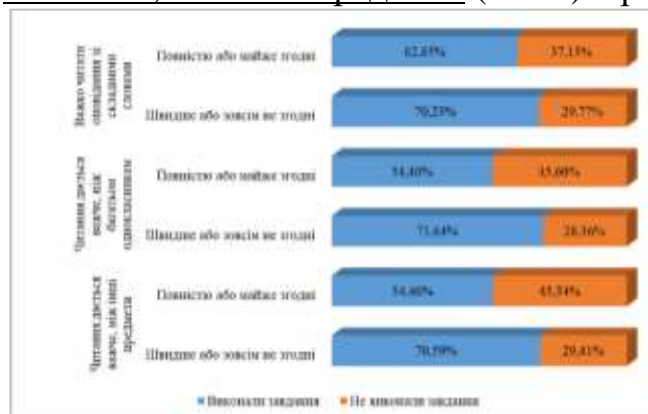

Рис.107. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на пошук інформації в тексті в залежності від того, наскільки вправно вони читають

Близько 88 % учнів 5 класів, які зазначили, що їм цікаво було слухати вчителя/вчительку, вони легко його/її розуміли, їм подобалося те, що вони читають, а вчителі пропонували цікаві завдання виконали завдання з **читання** на **формулювання висновків**. Разом із тим з цим завданням впоралася **менша кількість** п'ятикласників, які **не погодилися з цими твердженнями (майже три чверті)** – рис. 108.

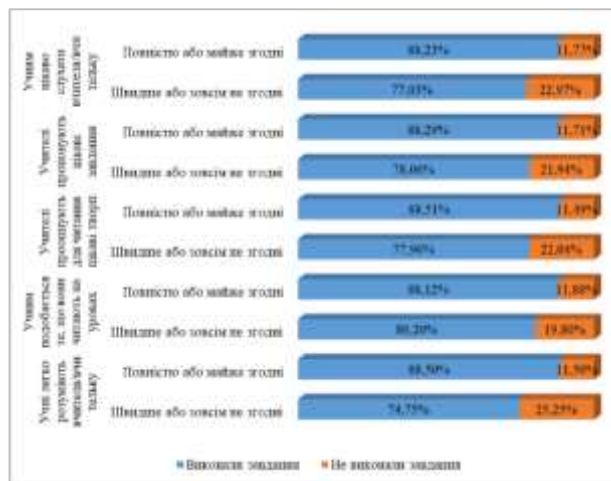

Рис. 108. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на формулювання висновків у залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання

З цим завданням впоралися також **88 %** учнів, які знали, що очікує від них шкільний учитель/-ка. **Нижчі** результати з формулювання висновків показали п'ятикласники, які думають про речі, що не стосуються уроку, важко зосереджуються в процесі навчання, та вважають, що твори, які вчителі пропонують їм, складні (близько 82 %) – рис. 109.

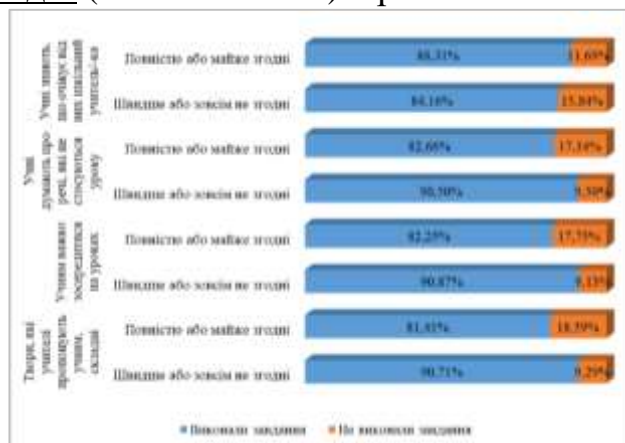

Рис. 109. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на формулювання висновків у залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання (продовження)

Близько 85 % учнів 5 класів, які визнали, що їм цікаво було слухати вчителя/вчительку, вони легко його/її розуміли, їм подобалося те, що вони читають, а вчителі пропонували цікаві завдання виявили уміння інтерпретувати та узагальнювати інформацію. Однак з цим завданням впоралися лише **дві третини** п'ятикласників, яким складно було розуміти вчителя/вчительку (рис. 110).

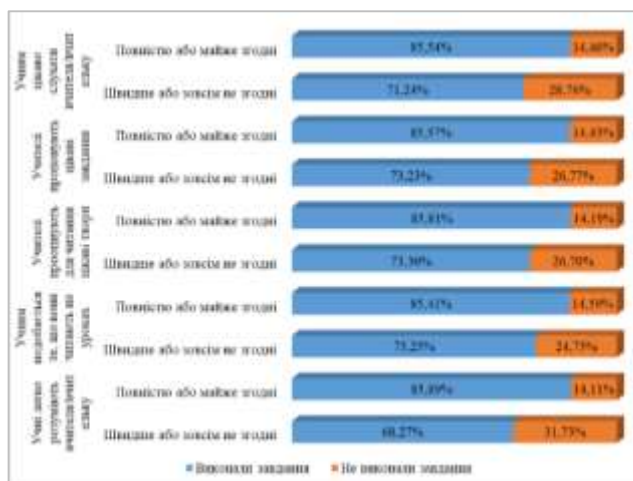

Рис. 110. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на інтерпретацію та узагальнення інформації в залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання

Серед учнів, які не знали, що очікує від них шкільний учитель, визнали, що думають про речі, які не стосуються уроку, та їм важко зосередитися на уроках, **близько 80 %** виконали вищезазначене завдання. **Найскладнішим** воно виявилось для п'ятикласників, які вважають твори, що вчителі їм пропонують, складними (майже три чверті) – рис. 111.

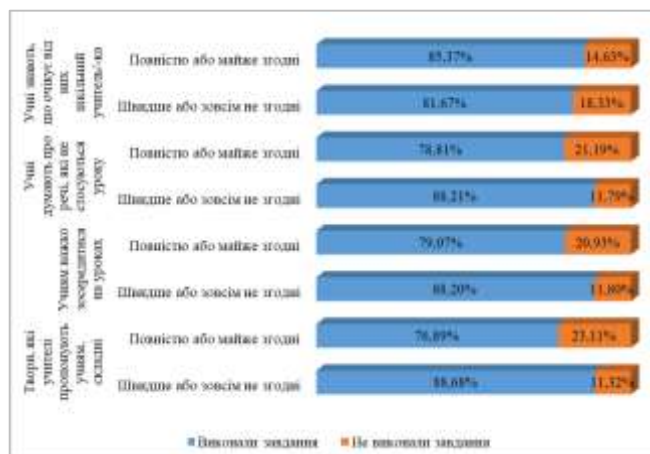

Рис. 111. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на інтерпретацію та узагальнення інформації в залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання (продовження)

Майже три чверті учнів 5 класів, які зазначили, що їм цікаво було слухати вчителя/вчительку, вони легко його/її розуміли, їм подобалося те, що вони читають, а вчителі пропонували цікаві завдання, впоралися із завданням на аналіз і оцінку змісту, мови та елементів тексту. **Найнижчі** результати виконання цього завдання показали учні, яким складно було розуміти вчителя/вчительку (60 %) – рис. 112.

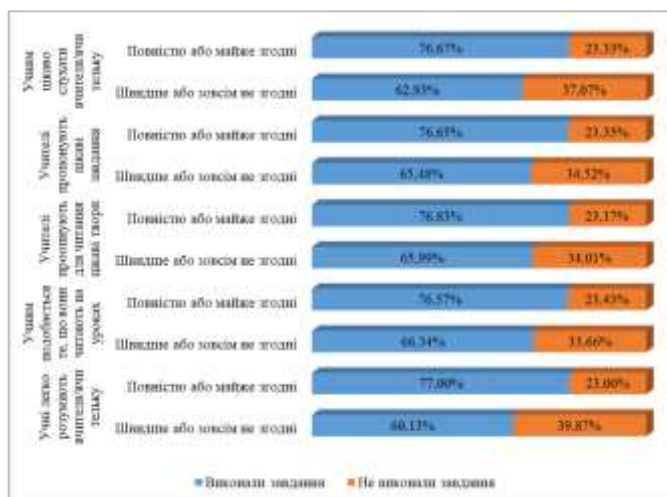

Рис. 112. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту в залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання

Уміння аналізувати і оцінювати зміст, мову й елементи тексту виявили **близько 70 %** учнів 5 класів, які не знали, що очікує від них шкільний учитель, визнали, що думають про речі, які не стосуються уроку, та їм важко зосередитися на уроках. Разом із тим серед учнів, які не погодилися з цими твердженнями, відсоток виконання зазначеного завдання був вищим (**понад три чверті**) – рис. 113.

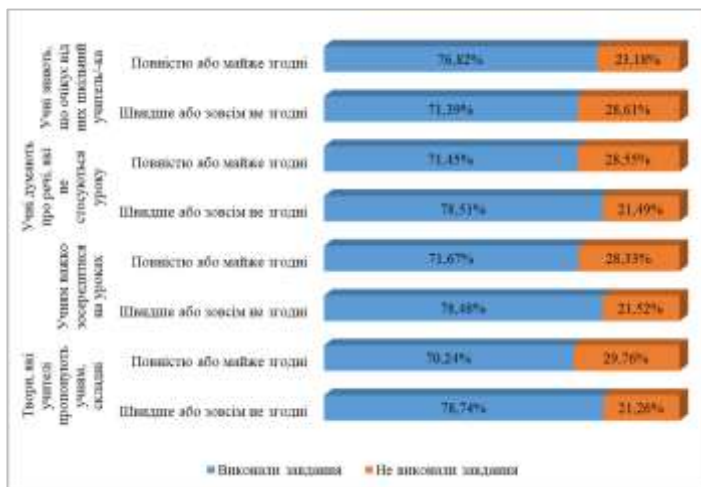

Рис. 113. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту в залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання (продовження)

Із завданням на пошук інформації в тексті впоралися **дві третини** п'ятикласників, які зазначили, що їм цікаво було слухати вчителя/вчительку, вони легко його/її розуміли, їм подобалося те, що вони читають, а вчителі пропонували цікаві завдання. Разом із тим це завдання змогли виконати **менше половини** учнів, яким складно було розуміти вчителя/вчительку (рис. 114).

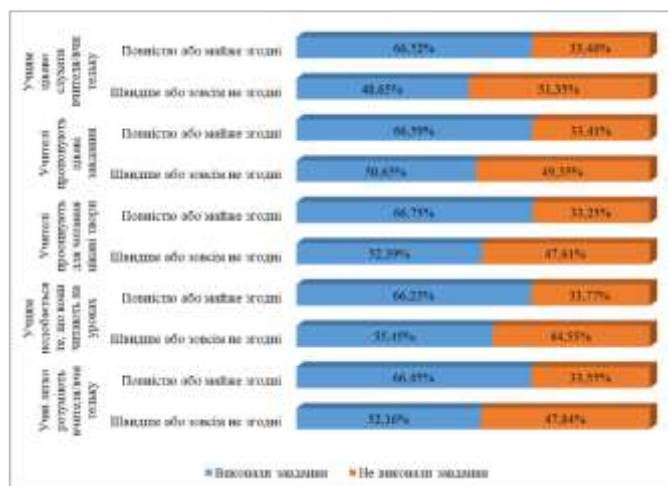

Рис. 114. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на пошук інформації в тексті в залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання

Серед учнів, які не знали, що очікує від них шкільний учитель, визнали, що думають про речі, які не стосуються уроку, та їм важко зосередитися на уроках, відсоток виконання вищезазначеного завдання складав **менше 60 %**, тоді як серед п'ятикласників, які не погодилися з цими твердженнями, він був **більшим (від 67 % і вище)** – рис. 115.

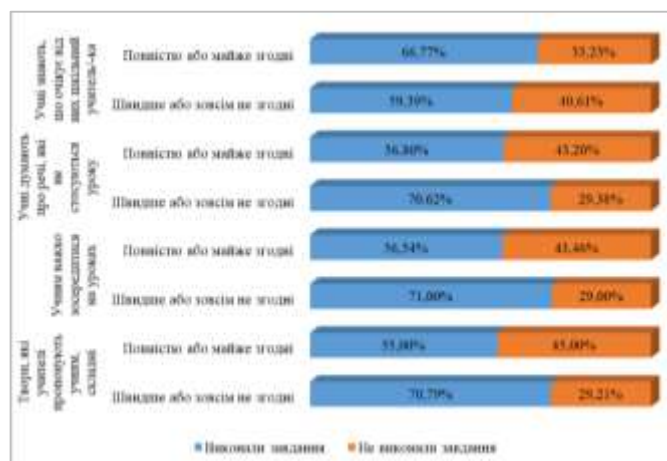

Рис. 115. Результати виконання учнями 5 класів завдань з читання на пошук інформації в тексті в залежності від їх відповідей щодо уроків літературного читання (продовження)

II. Математика

Учні 5 класів, які вважають, що важливо добре знати математику, та які зазначили, що дізнаються на уроках багато цікавого, їм подобається математика, вони із задоволенням її вивчають, виконали **значно краще** завдання з **математики** на знання **фактів (майже три чверті)**, ніж їхні однолітки, які не погодилися з цими твердженнями (від 57 % до 68 %) – рис. 116.

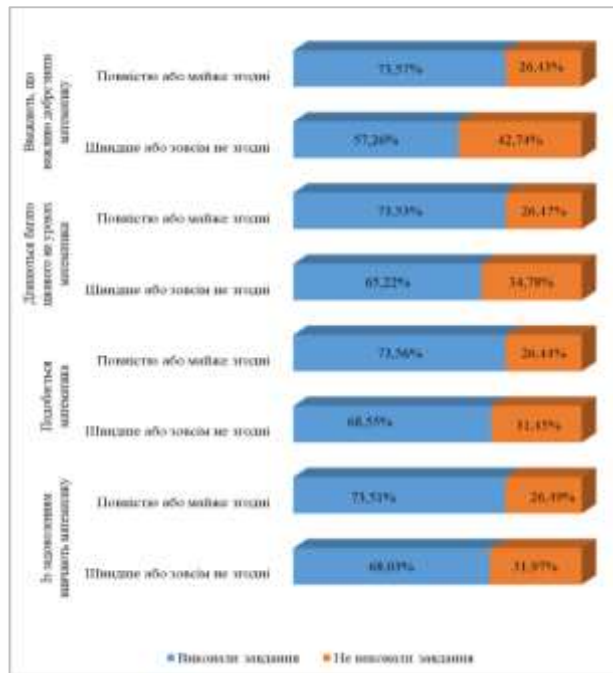

Рис. 116. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання фактів у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики

Нижчі результати виконання завдання з **математики** на знання фактів показали п'ятикласники, які визнали, що вивчення математики вимагає важкої праці (близько 70 %), не хотіли б вивчати математику (близько 60 %) та вважають математику нудним предметом (близько 60 %) – рис. 117.

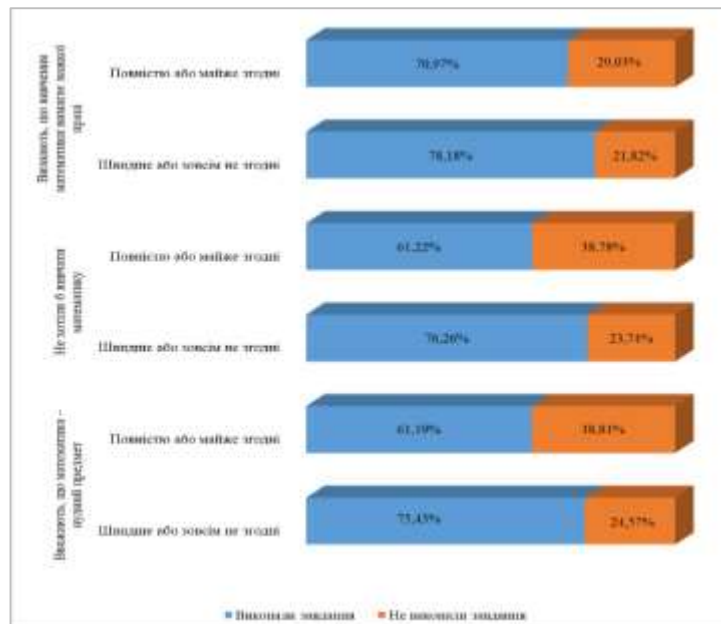

Рис. 117. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання фактів у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики (продовження)

Понад 80 % п'ятикласників, які вважають, що важливо добре знати математику, та які зазначили, що дізнаються на уроках багато цікавого, їм подобається математика, вони із задоволенням її вивчають, виконали завдання на знання процедур (рис. 118).

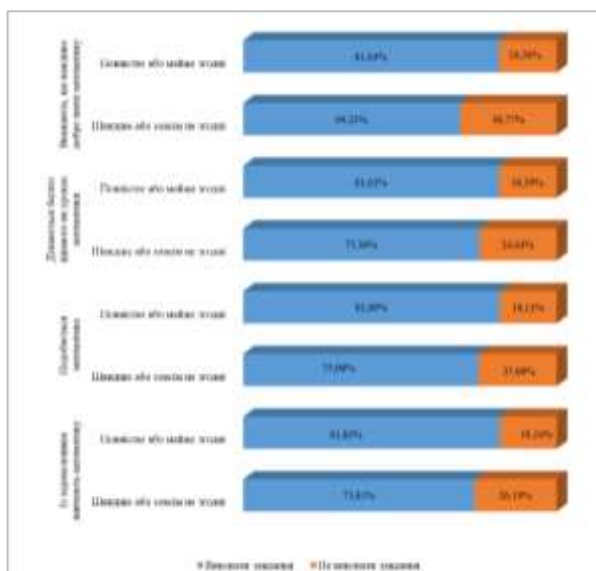

Рис. 118. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання процедур у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики

Разом із тим **гірше** впоралися із завданням з **математики** на знання процедур учні 5 класів, які не хотіли б вивчати математику, та які вважають математику нудним предметом (близько 70 %) – рис. 119.

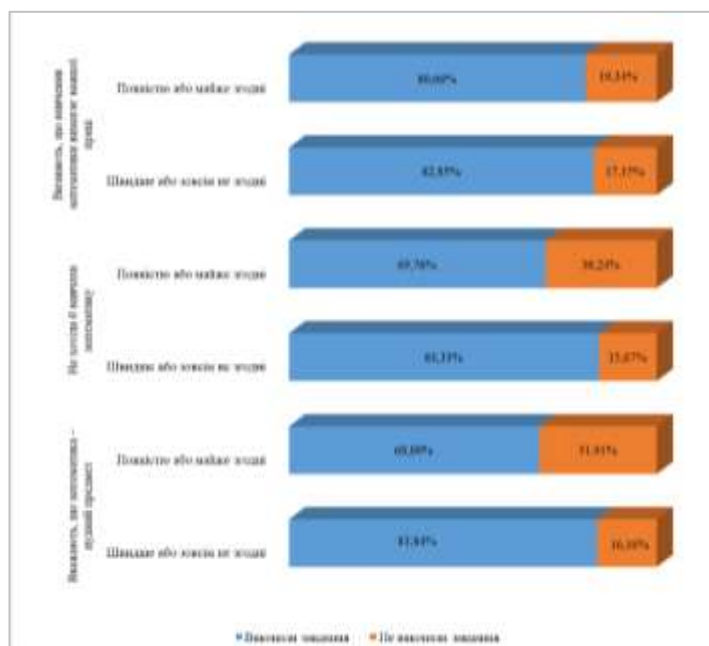

Рис. 119. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання процедур у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики (продовження)

Майже дві третини п'ятикласників, які вважають, що важливо добре знати математику, та які зазначили, що дізнаються на уроках багато цікавого, їм подобається математика, вони із задоволенням її вивчають, впоралися із завданням на використання понять (рис. 120).

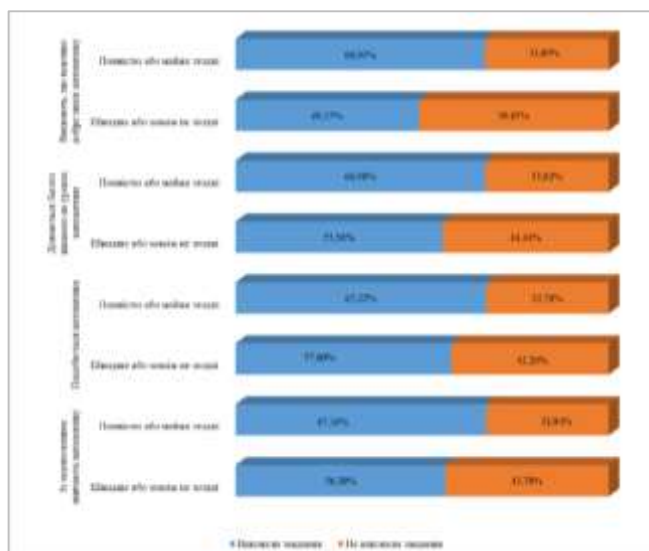

Рис. 120. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на використання понять у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики

Дві третини учнів 5 класів незалежно від того, погодилися вони з тим, що вивчення математики вимагає важкої праці, чи ні, впоралися із завданням на використання понять. Однак п'ятикласники, які не хотіли б вивчати математику та які вважають математику нудним предметом, виконали це завдання **значно гірше (більше половини)** – рис. 121.

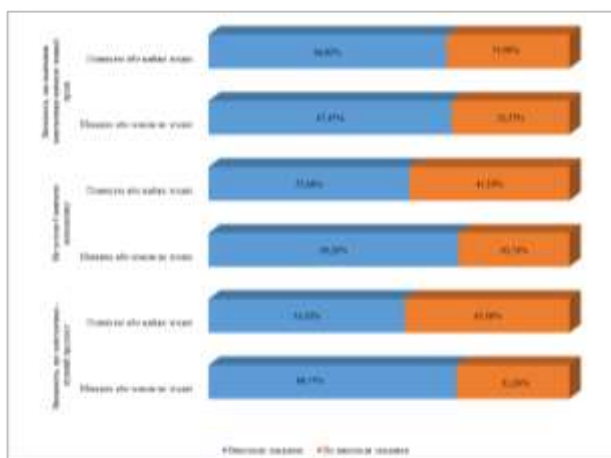

Рис. 121. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на використання понять у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики (продовження)

Учні, які вважають, що важливо добре знати математику, та які зазначили, що дізнаються на уроках багато цікавого, їм подобається математика, вони із задоволенням її вивчають, показали **кращі результати** виконання завдання на розв'язування проблем математичного змісту (понад 80 %) – рис. 122.

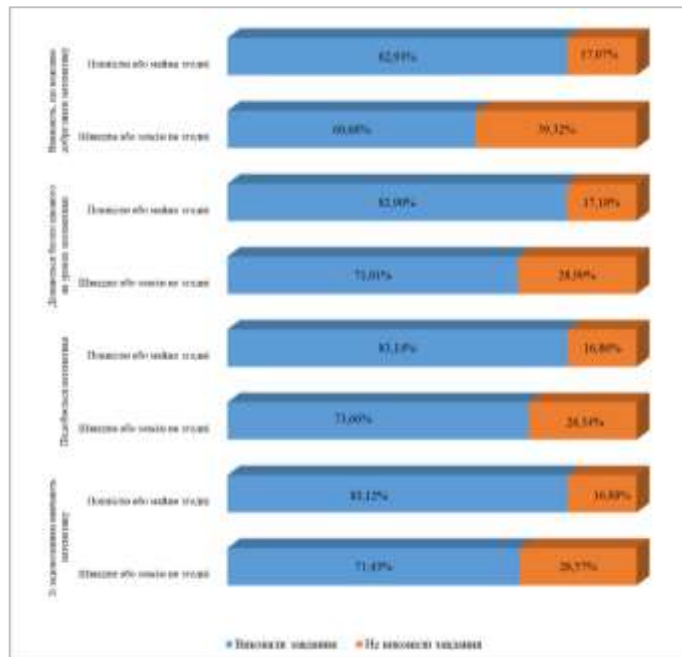

Рис. 122. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на розв'язування проблем математичного змісту в залежності від їх відповідей щодо вивчення математики

Значно гірші результати виконання завдання на розв'язування проблем математичного змісту показали п'ятикласники, які не хотіли б вивчати математику, та які вважають математику нудним предметом (дві третини) – рис. 123.

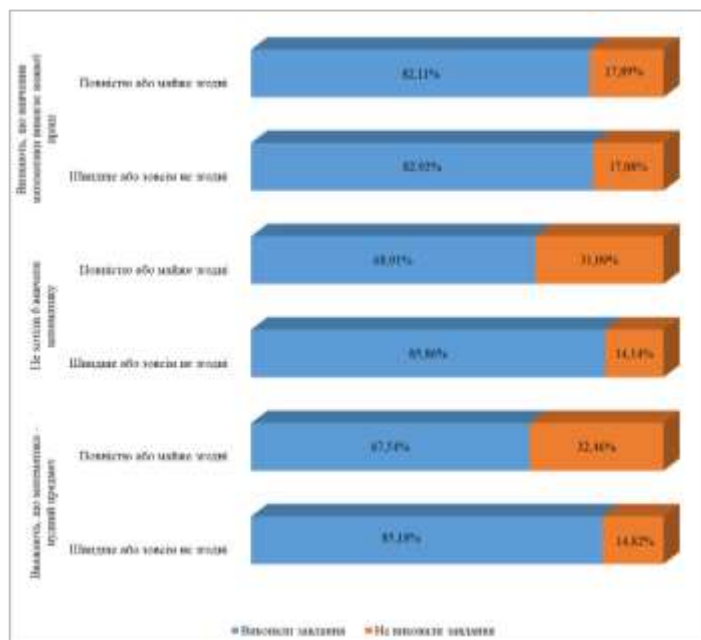

Рис. 123. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на розв'язування проблем математичного змісту в залежності від їх відповідей щодо вивчення математики (продовження)

Три чверті п'ятикласників, які вважають, що важливо добре знати математику, та які зазначили, що дізнаються на уроках багато цікавого, їм

подобасться математика, вони із задоволенням її вивчають, виконали завдання на аналіз, висування гіпотез (рис. 124).

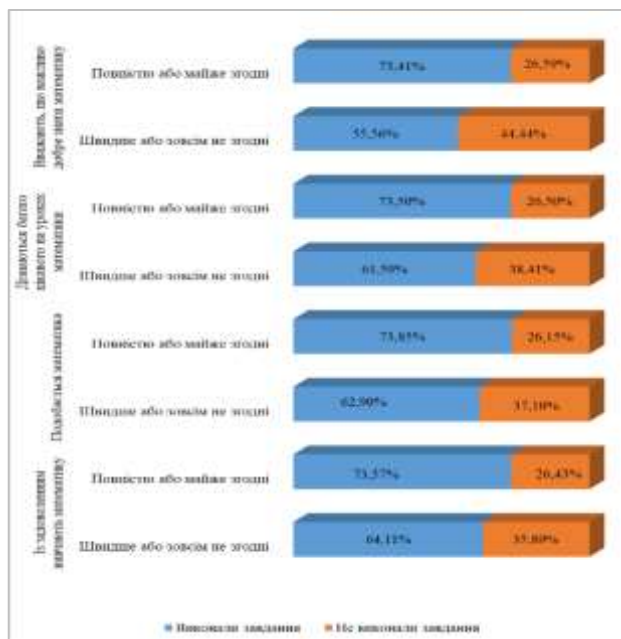

Рис. 124. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на аналіз, висування гіпотез у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики

Разом із тим із завданням з математики на аналіз, висування гіпотез впоралися **близько 60 %** учнів 5 класів, які не хотіли б вивчати математику та які вважають математику нудним предметом (рис. 125).

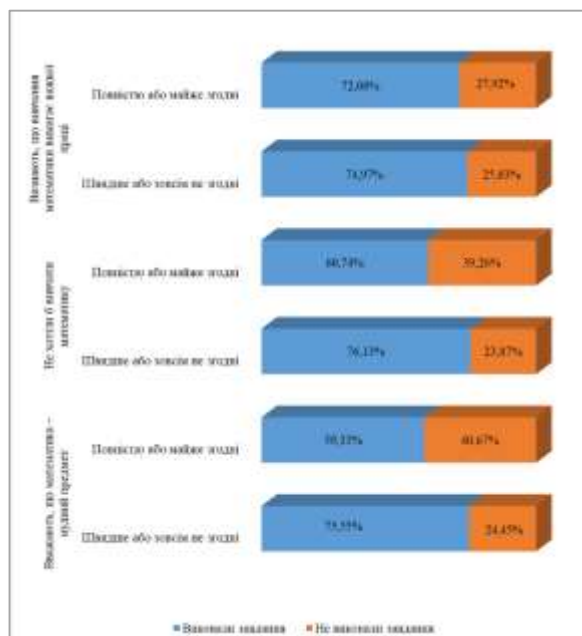

Рис. 125. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на аналіз, висування гіпотез у залежності від їх відповідей щодо вивчення математики (продовження)

Три чверті учнів 5 класів, які зазначили, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі, їм цікаво слухати

вчителя/вчительку, впоралися із завданням з **математики** на знання фактів. **Гірші** результати тестування показали п'ятикласники, які *не погодилися з цими твердженнями (до 68 %) – рис. 126.*

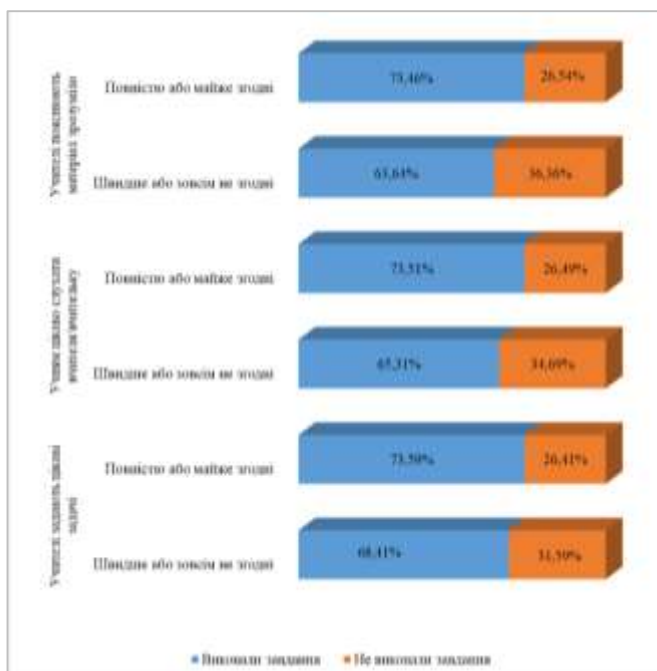

Рис. 126. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання фактів у залежності від їх відповідей щодо уроків математики

Краще виконали завдання з **математики** на знання фактів учні, які відповіли, що знають, чого очікує від них учитель/вчителька (три чверті), тоді як **гірше** – п'ятикласники, яким важко зосередитися на уроці, та які думають про речі, не пов'язані з уроком (менше дві третини) – рис. 127.

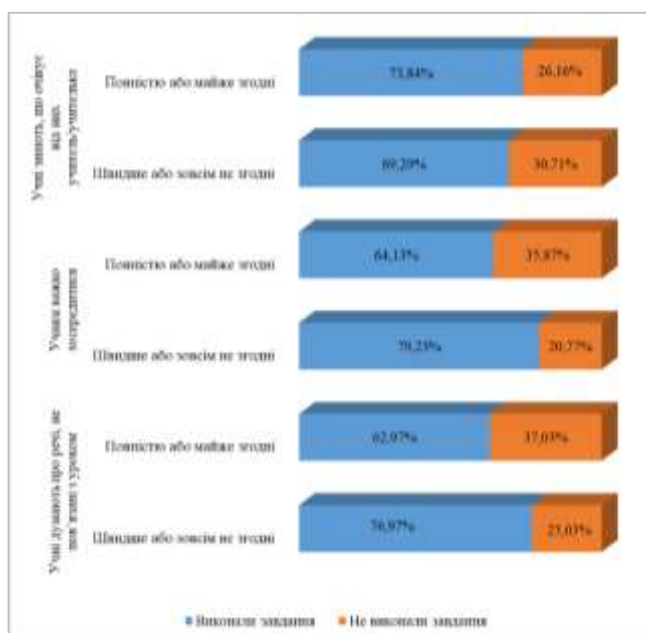

Рис. 127. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання фактів (продовження)

Понад 80 % п'ятикласників, які зазначили, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі, їм цікаво слухати вчителя/вчительку, виконали завдання з **математики** на знання процедур (рис. 128).

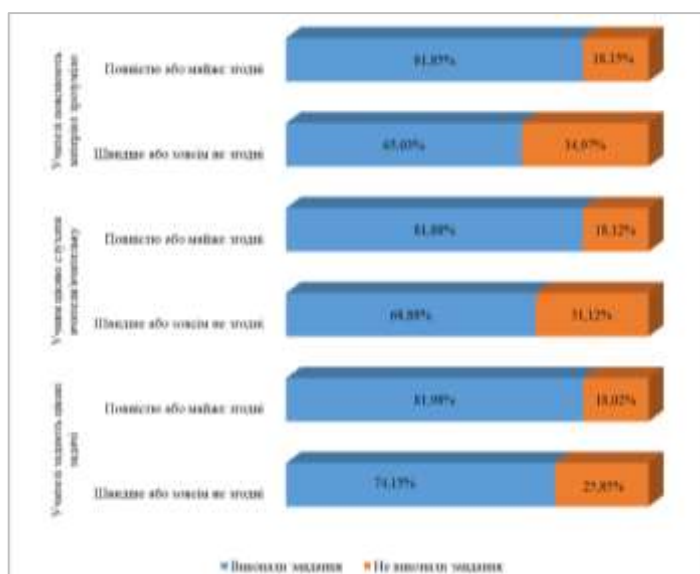

Рис. 128. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання процедур у залежності від їх відповідей щодо уроків математики

Нижчі результати тестування показали учні, які не знали, чого очікує від них учитель/вчителька, яким важко зосередитися на уроці та які думають про речі, не пов'язані з уроком (близько три чверті) – рис. 129.

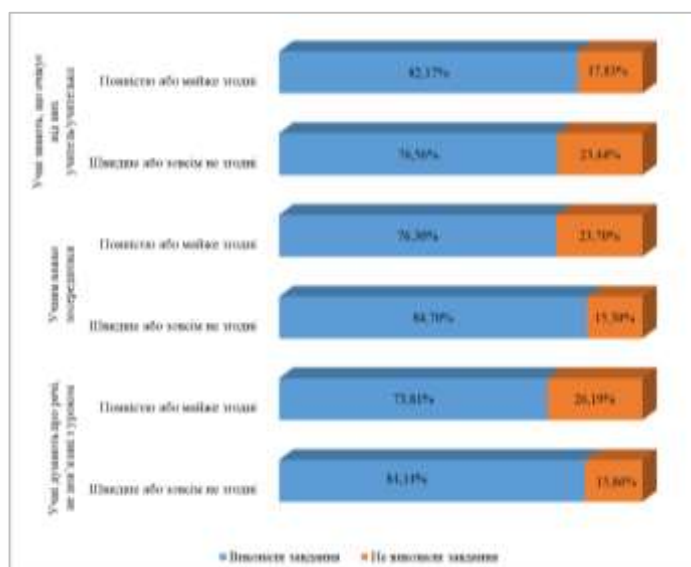

Рис. 129. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання процедур у залежності від їх відповідей щодо уроків математики (продовження)

Із завданням на використання понять впоралися **дві третини** п'ятикласників, які відповіли, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі та їм цікаво слухати вчителя/вчительку (рис. 130).

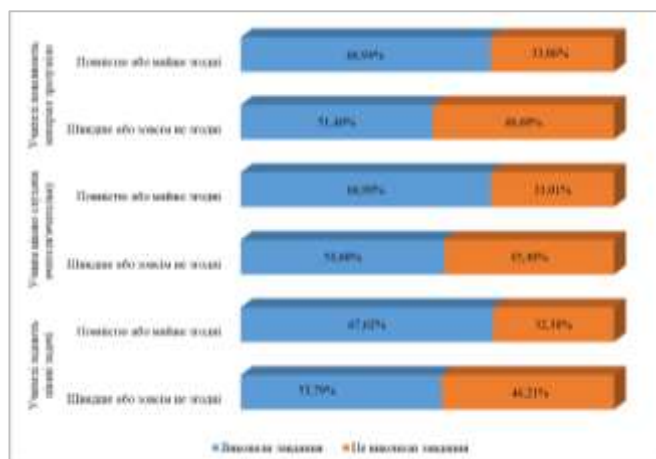

Рис. 130. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на використання понять у залежності від їх відповідей щодо уроків математики

Дві третини п'ятикласників, які зазначили, що знають, чого очікує від них шкільний учитель, виконали завдання на використання понять. Однак із цим завданням впоралися **менше 60 %** учнів, яким важко зосередитися на уроці та які думають про речі, не пов'язані з уроком (рис. 131).

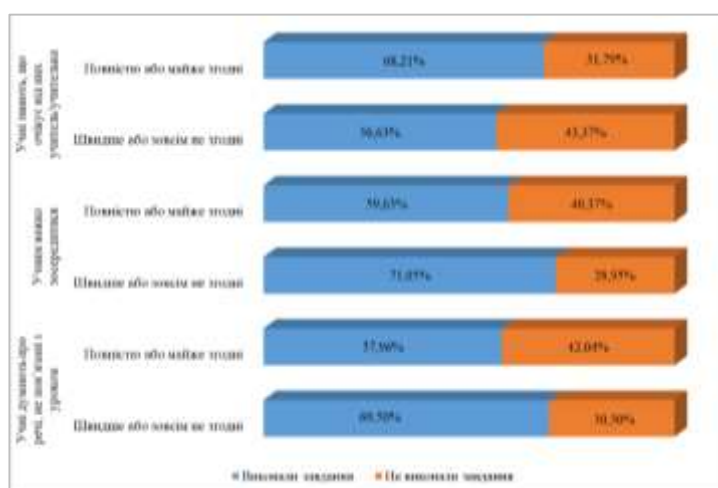

Рис. 131. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на використання понять у залежності від їх відповідей щодо уроків математики (продовження)

Понад 80 % учасників тестування, які визнали, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі, їм цікаво слухати вчителя/вчительку, виконали завдання на розв'язування проблем математичного змісту (рис. 132).

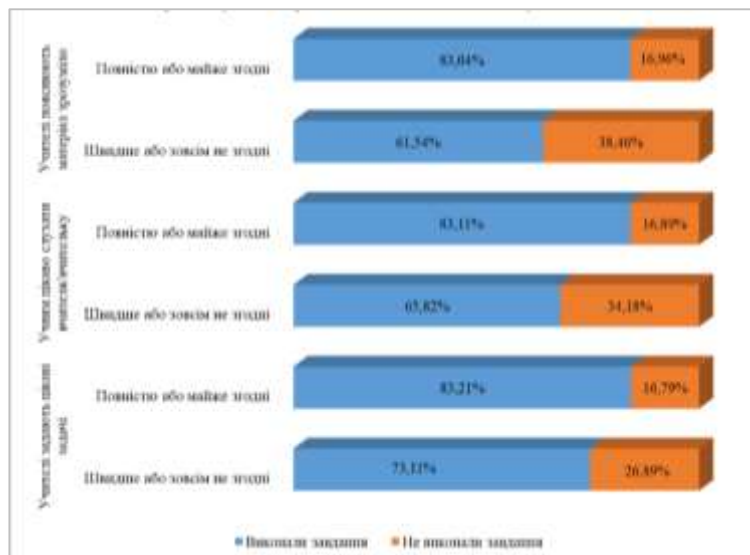

Рис. 132. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на розв'язування проблем математичного змісту у залежності від їх відповідей щодо уроків математики

Разом із тим з вищезазначеним завданням впоралися **78 %** учнів, які не знали, чого очікує від них шкільний учитель, і **близько три чверті** учнів, яким важко зосередитися на уроці та які думають про речі, не пов'язані з уроком (рис. 133).

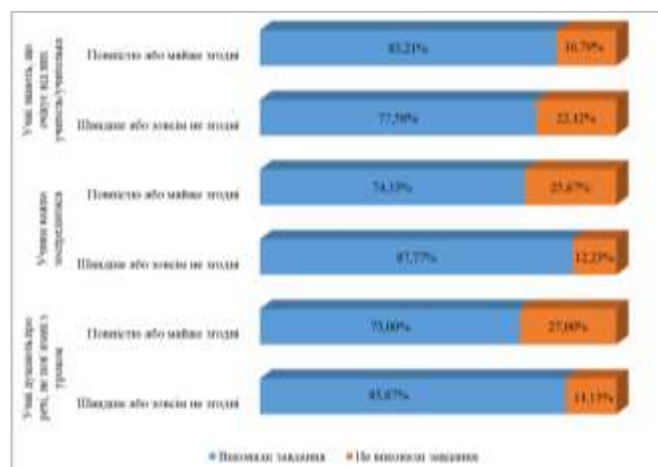

Рис. 133. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на розв'язування проблем математичного змісту у залежності від їх відповідей щодо уроків математики (продовження)

Кращі результати виконання завдання з **математики** на аналіз, висування гіпотез показали учні, які зазначили, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі та їм цікаво слухати вчителя/вчительку (близько три чверті) – рис. 134.

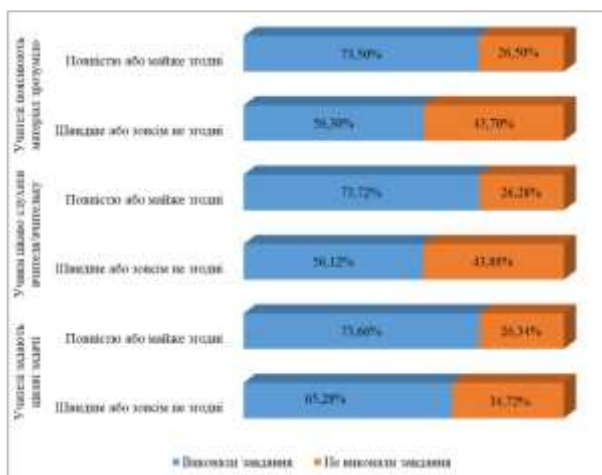

Рис. 134. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на аналіз, висування гіпотез у залежності від їх відповідей щодо уроків математики

Гірше впоралися з цим завданням п'ятикласники, які відповіли, що не знали, чого очікує від них шкільний учитель, їм важко зосередитися на уроці та які визнали, що думають про речі, не пов'язані з уроком (дві третини і менше) – рис. 135.

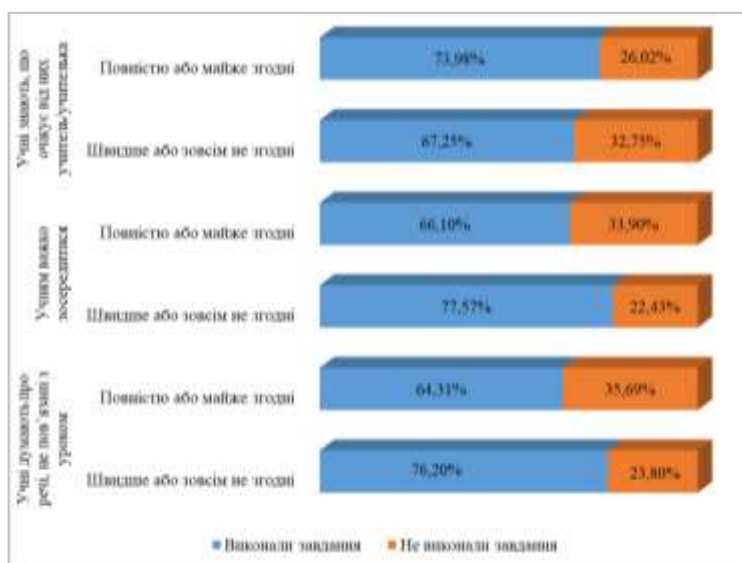

Рис. 135. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на аналіз, висування гіпотез у залежності від їх відповідей щодо уроків математики

Майже три чверті п'ятикласників, які відповіли, що розв'язують задачі з математики, доки не отримають результат, визнали, що мають якісні знання з математики, засвоюють математику швидко, а вчителі вважають, що вони добре знають математику, виконали завдання на знання фактів (рис. 136).

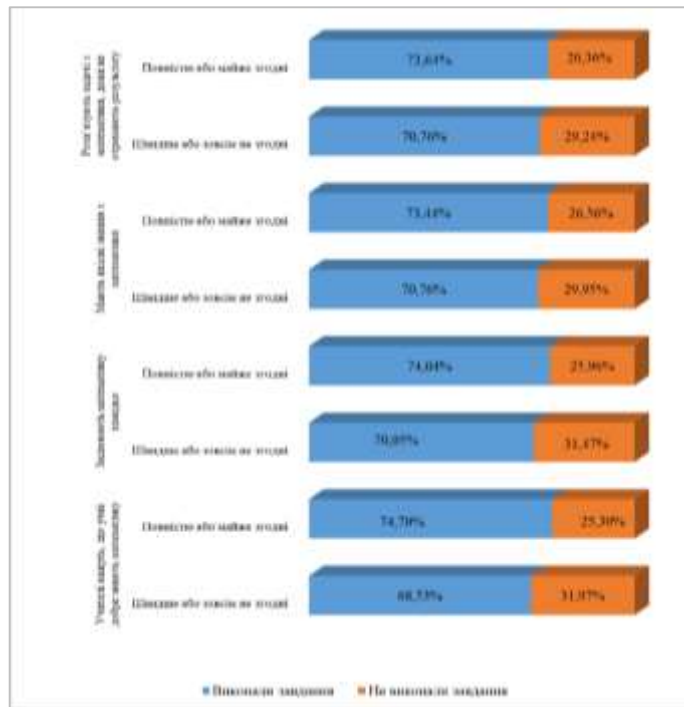

Рис. 136. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання фактів у залежності від їх відповідей щодо математики

Із завданням на знання фактів також впоралися **три чверті** учасників тестування, які відповіли, що з легкістю розв'язують складні задачі з математики. Однак **гірші** результати тестування показали учні, які визнали, що мають недостатньо високі знання з математики (дві третини), математика дається їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом однокласникам (менше, ніж дві третини) – рис. 137.

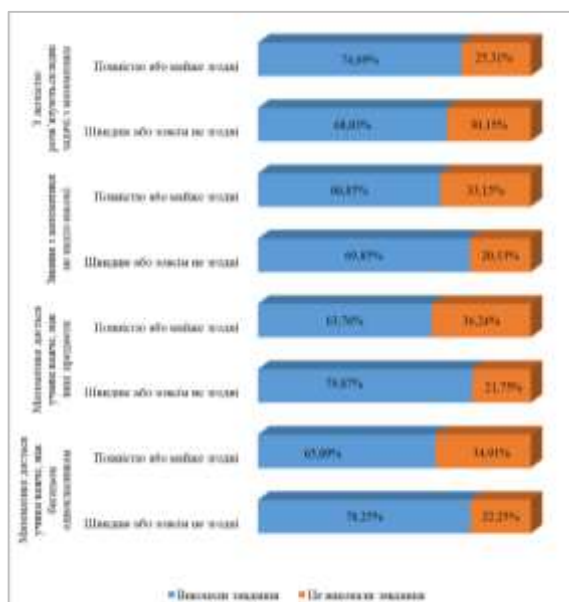

Рис. 137. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання фактів у залежності від їх відповідей щодо математики (продовження)

Кращі результати виконання завдання з **математики** на знання процедур виконали учні, які зазначили, що розв'язують задачі з математики,

доки не отримають результат, та які визнали, що мають якісні знання з математики, засвоюють математику швидко, а вчителі вважають, що вони добре знають математику (понад 80 %) – рис. 138.

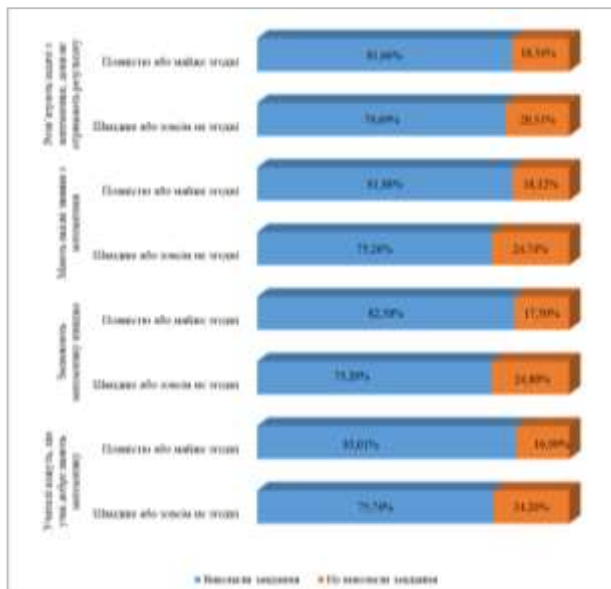

Рис. 138. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання процедур у залежності від їх відповідей щодо математики

Із цим завданням також впоралися **понад 80 %** п'ятикласників, які з легкістю розв'язують складні задачі з математики. Однак **нижчі** результати тестування показали учні, які зазначили, що **мають недостатньо високі знання з математики, математика дається їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом однокласникам (три чверті)** – рис. 139.

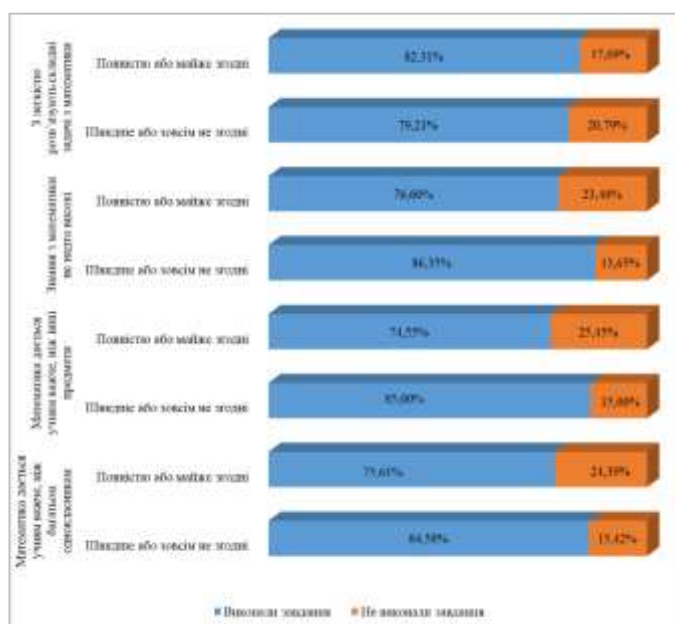

Рис. 139. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на знання процедур у залежності від їх відповідей щодо математики (продовження)

Дві третини учнів 5 класів, які відповіли, що розв'язують задачі з математики, доки не отримають результат, та які визнали, що мають якісні знання з математики, засвоюють математику швидко, а вчителі вважають, що вони добре знають математику, впоралися із завданням на використання понять (рис. 140).

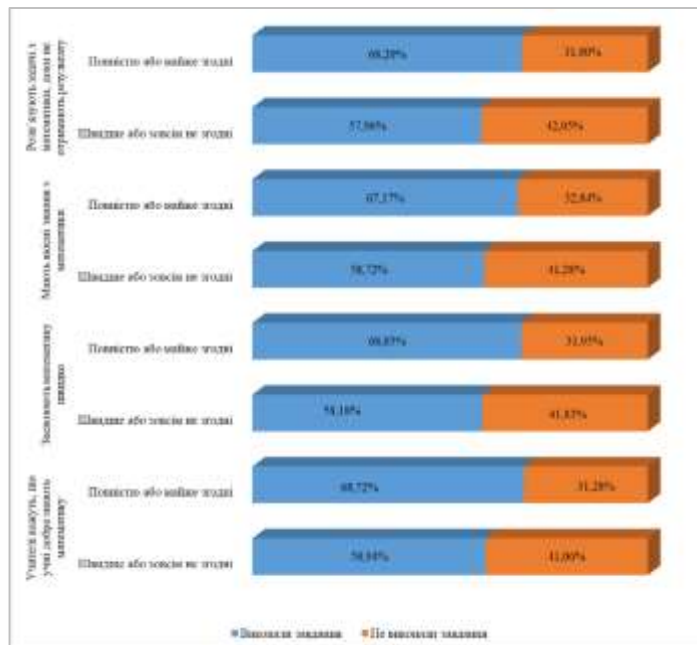

Рис. 140. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на використання понять у залежності від їх відповідей щодо математики

Разом із тим з вищезазначеним завданням впоралася **менша** кількість п'ятикласників, які визнали, що їм нелегко дається розв'язування складних задач з математики, вони мають недостатньо високі знання з математики, математика дається їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом однокласникам (рис. 141).

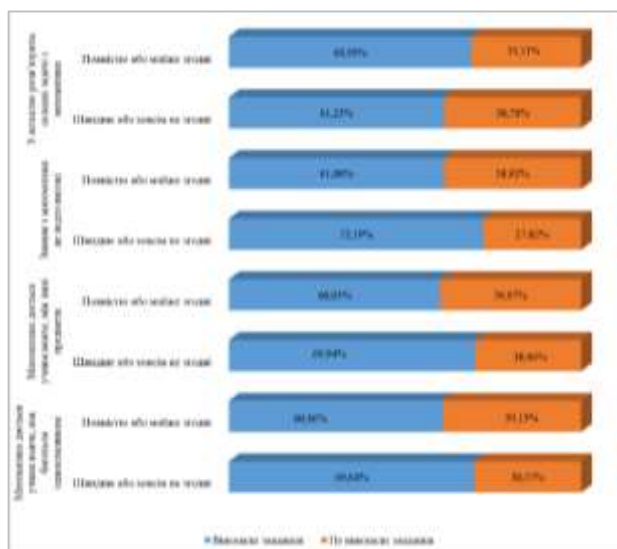

Рис. 141. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на використання понять у залежності від їх відповідей щодо математики (продовження)

Кращі результати виконання завдання з **математики** на розв'язування проблем математичного змісту показали учні, які зазначили, що розв'язують задачі з математики, доки не отримають результат, та які визнали, що мають якісні знання з математики, засвоюють математику швидко, а вчителі вважають, що вони добре знають математику (понад 80 %) – рис. 142.

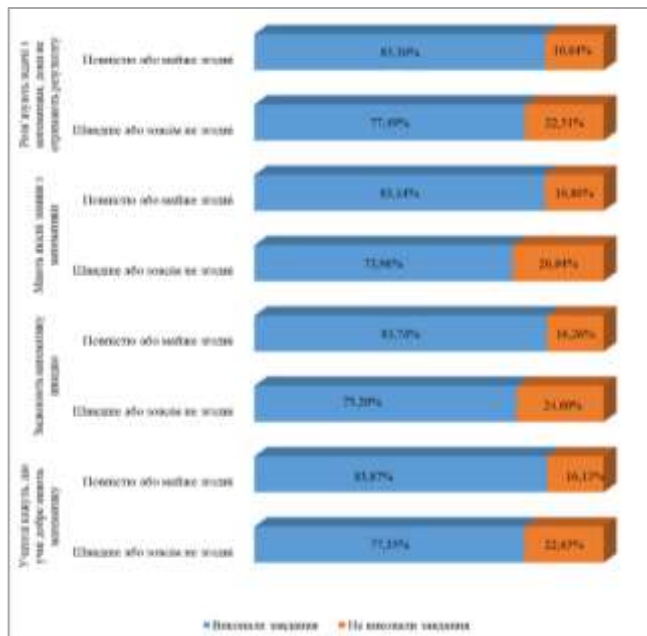

Рис. 142. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на розв'язування проблем математичного змісту в залежності від їх відповідей щодо математики

Гірше впоралися і завданням на розв'язування проблем математичного змісту учні, які визнали, що їм нелегко дається розв'язування складних задач з математики (78 %), вони мають недостатньо високі знання з математики (77 %), математика дається їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом однокласникам (менше три чверті) – рис. 143.

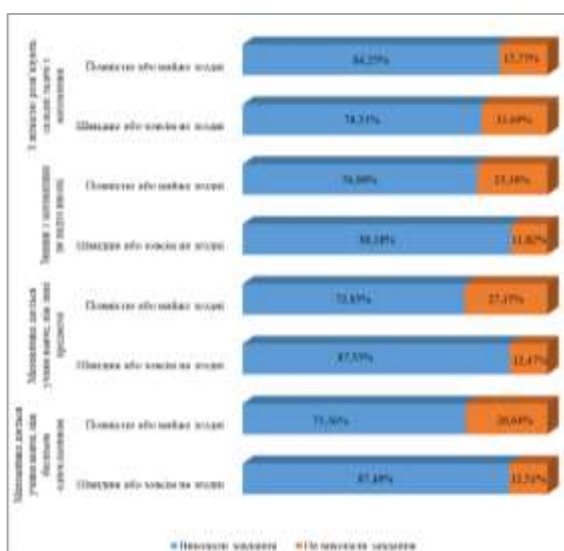

Рис. 143. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на розв'язування проблем математичного змісту в залежності від їх відповідей щодо математики (продовження)

Три чверті п'ятикласників, які зазначили, що розв'язують задачі з математики, доки не отримають результат, та які визнали, що мають якісні знання з математики, засвоюють математику швидко, а вчителі вважають, що вони добре знають математику, впоралися із завданням на аналіз, висування гіпотез (рис. 144).

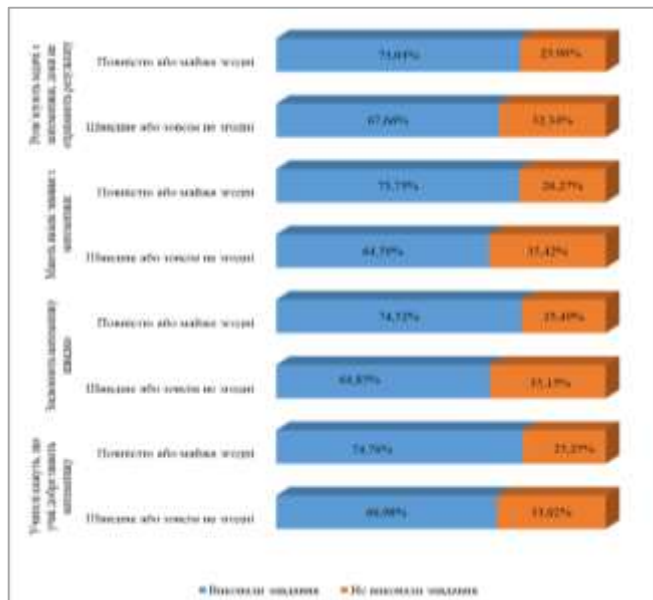

Рис. 144. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на аналіз, висування гіпотез у залежності від їх відповідей щодо математики

Нижчі результати виконання завдання на аналіз, висування гіпотез виконали учні, які визнали, що їм нелегко дається розв'язування складних задач з математики, вони мають недостатньо високі знання з математики, математика дається їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом однокласникам (дві третини і менша) – рис. 145.

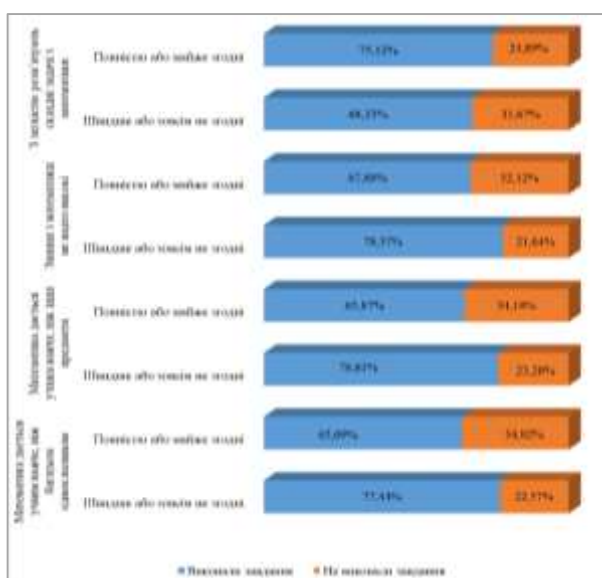

Рис. 145. Результати виконання учнями 5 класів завдань з математики на аналіз, висування гіпотез у залежності від їх відповідей щодо математики (продовження)

III. Предмети природничої освітньої галузі

Понад **80 %** учнів 5 класів, які повністю або майже погодилися з тим, що дізнаються багато цікавого на уроках з предметів природничої освітньої галузі, і які вважають, що важливо добре знати природничі науки, їм подобаються природничі науки та вони із задоволенням їх вивчають, виконали завдання на знання фактів, концептуальних положень (рис. 146).

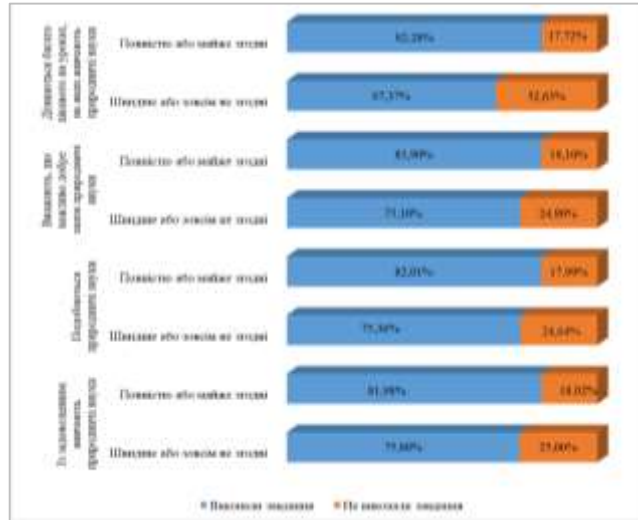

Рис. 146. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на знання фактів, концептуальних положень у залежності від їх відповідей щодо вивчення природничих наук

Ці завдання також виконали **більше 80 %** п'ятикласників, які зазначили, що читають книжки про явища природи у вільний час.

Разом із тим **гірше** із завданнями на знання фактів, концептуальних положень впоралися учні, які визнали, що вивчення природничих наук вимагає важкої праці (близько 80 %), та які вважають природничі науки нудними або взагалі не хотіли б їх вивчати (майже три чверті) – рис. 147.

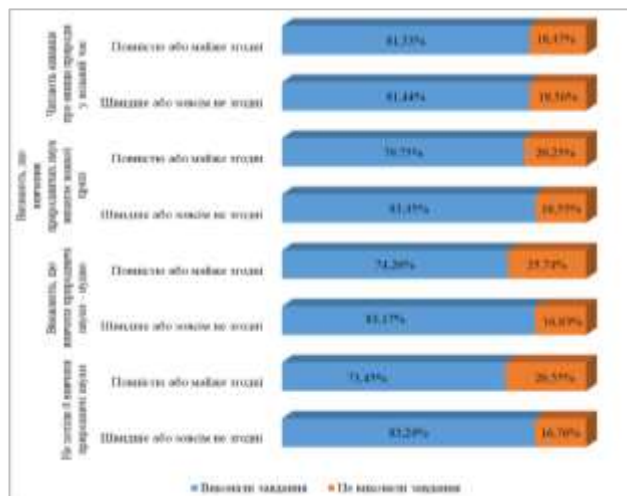

Рис. 147. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на знання фактів, концептуальних положень у залежності від їх відповідей щодо вивчення природничих наук (продовження)

Серед п'ятикласників, які зазначили, що дізнаються багато цікавого на уроках з предметів природничої освітньої галузі, та які вважають, що важливо добре знати природничі науки, їм подобаються природничі науки, вони із задоволенням їх вивчають, **три чверті** впоралися із завданнями на узагальнення, формулювання висновків (рис. 148).

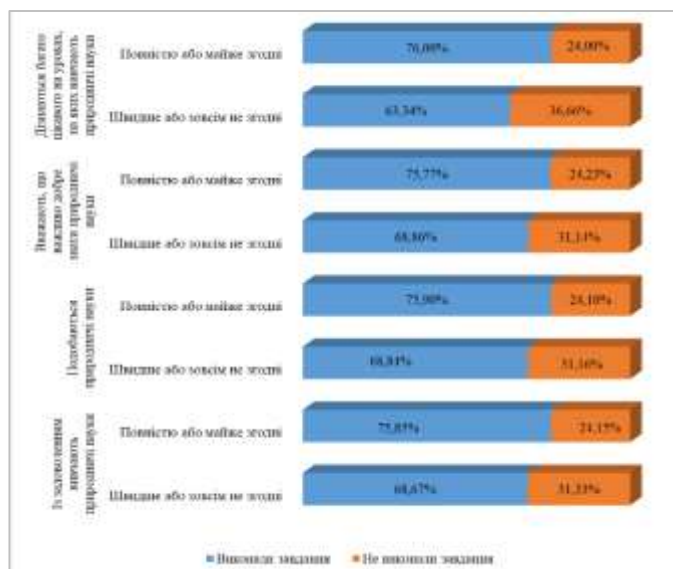

Рис. 148. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі у залежності від їх відповідей щодо вивчення природничих наук на узагальнення, формулювання висновків

Ці завдання також виконали **три чверті** учасників тестування серед тих, хто читає книжки про явища природи у вільний час. Проте **нижчі** результати показали п'ятикласники, які визнали, що вивчення природничих наук вимагає важкої праці (менше три чверті), та які вважають природничі науки нудними або взагалі не хотіли б їх вивчати (дві третини) – рис. 149.

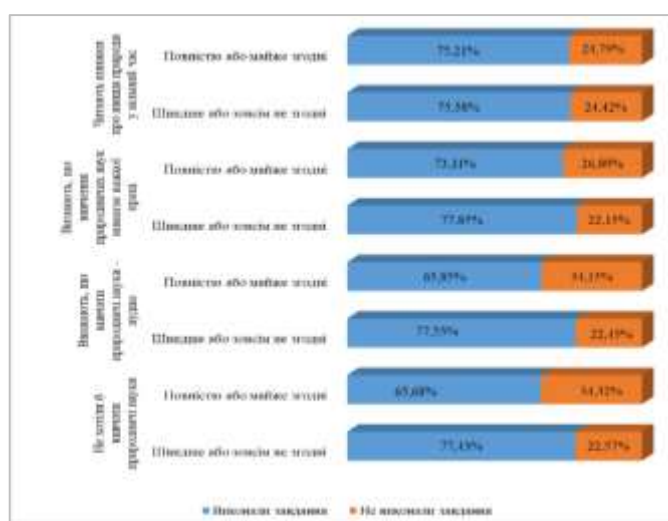

Рис. 149. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на узагальнення, формулювання висновків у залежності від їх відповідей щодо вивчення природничих наук (продовження)

Понад 50 % п'ятикласників, які визнали, що дізнаються багато цікавого на уроках з предметів природничої освітньої галузі, та які вважають, що важливо добре знати природничі науки, їм подобаються природничі науки, вони із задоволенням їх вивчають, впоралися із завданнями на планування та проведення дослідів (рис. 150).

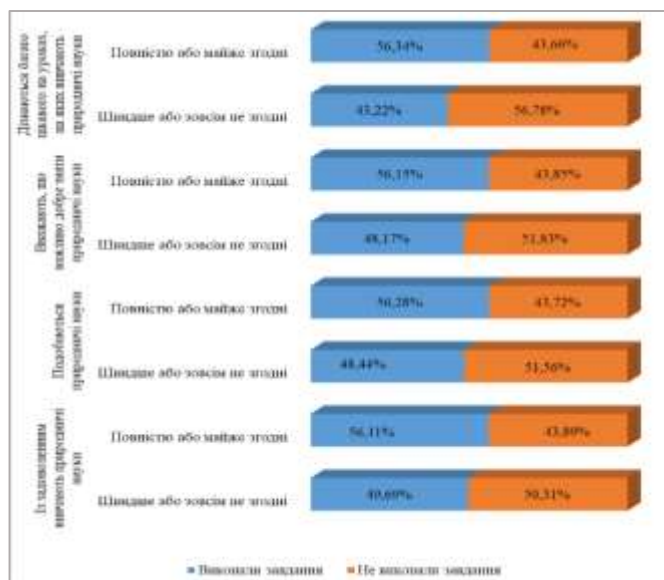

Рис. 150. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на планування та проведення дослідів у залежності від їх відповідей щодо вивчення природничих наук

Ці завдання також виконали **56 %** учнів 5 класів, які зазначили, що читають книжки про явища природи у вільний час.

Разом з тим відсоток виконання завдань на планування та проведення дослідів був **меншим** серед учнів, які визнали, що вивчення природничих наук вимагає важкої праці (53 %) та які вважають природничі науки нудними (45 %) або не хотіли б їх вивчати взагалі (44 %) – рис. 151.

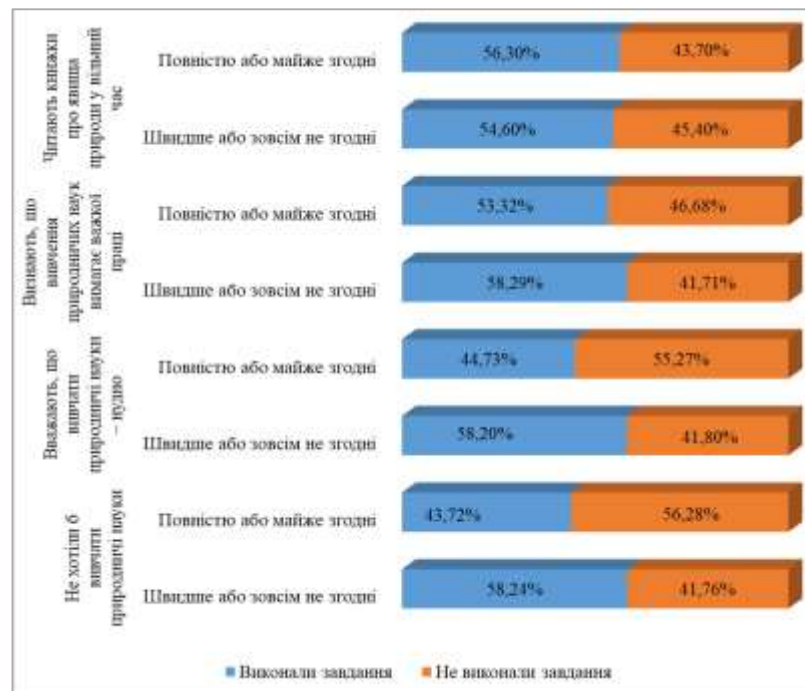

Рис. 151. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на планування та проведення дослідів у залежності від їх відповідей щодо вивчення природничих наук (продовження)

Понад 80 % учнів 5 класів, які зазначили, що вчителі зрозуміло пояснюють матеріал, задають цікаві задачі та їм цікаво слухати вчителя/вчительку, виконали завдання на знання фактів, концептуальних положень (рис. 152).

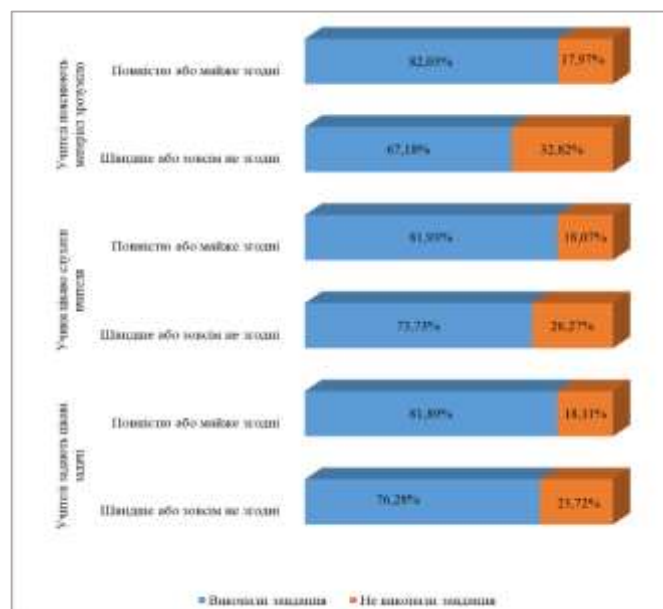

Рис. 152. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на знання фактів, концептуальних положень у залежності від їх відповідей щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі

Проте нижчі результати виконання цих завдань показали п'ятикласники, які визнали, що не знали, чого очікував від них

учитель/учителька, думали про речі, які не стосуються уроку та їм важко було зосередитися на уроках (майже три чверті) – рис. 153.

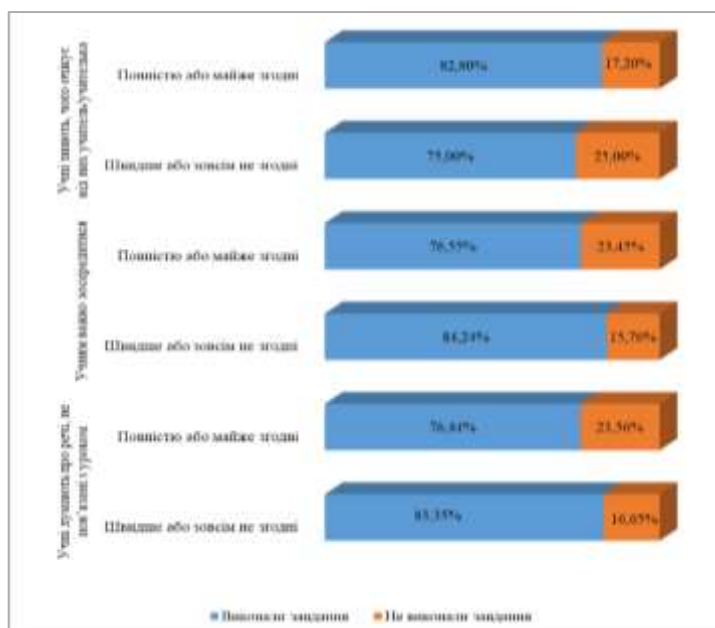

Рис. 153. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на знання фактів, концептуальних положень у залежності від їх відповідей щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Понад три чверті п'ятикласників, які відповіли, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі та їм цікаво слухати вчителя/вчительку, виконали завдання на узагальнення, формулювання висновків (рис. 154).

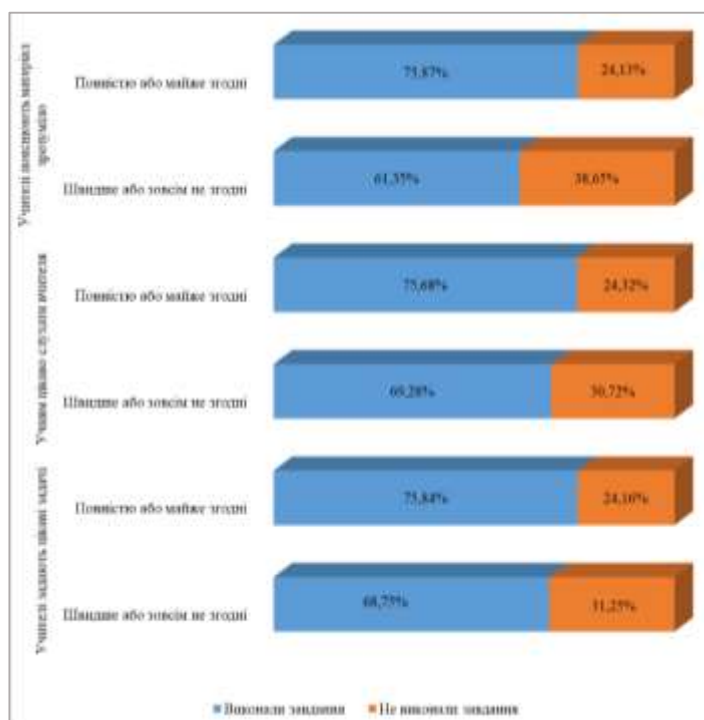

Рис. 154. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на узагальнення, формулювання висновків у залежності від їх відповідей щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі

Разом із тим **гірше** впоралися з цими завданням учні 5 класів, які зазначили, що не знали, чого очікує від них учитель/вчителька, їм було важко зосередитися на уроці та вони думали про речі, не пов'язані з уроком (близько 70 %) – рис. 155.

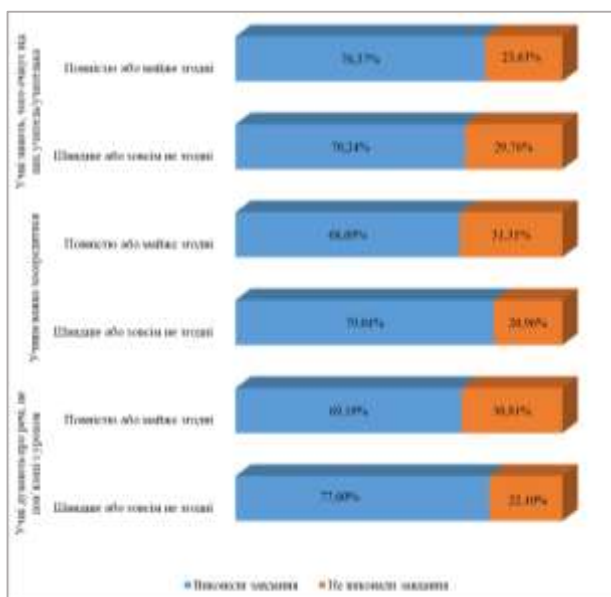

Рис. 155. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на узагальнення, формулювання висновків у залежності від їх відповідей щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Учні 5 класів, які зазначили, що вчителі зрозуміло пояснюють матеріал, задають цікаві задачі, та їм цікаво слухати вчителя/вчительку, краще виконали завдання на планування та проведення дослідів, ніж їхні однолітки, які не погодилися з цими твердженнями (понад 50 %) – рис. 156.

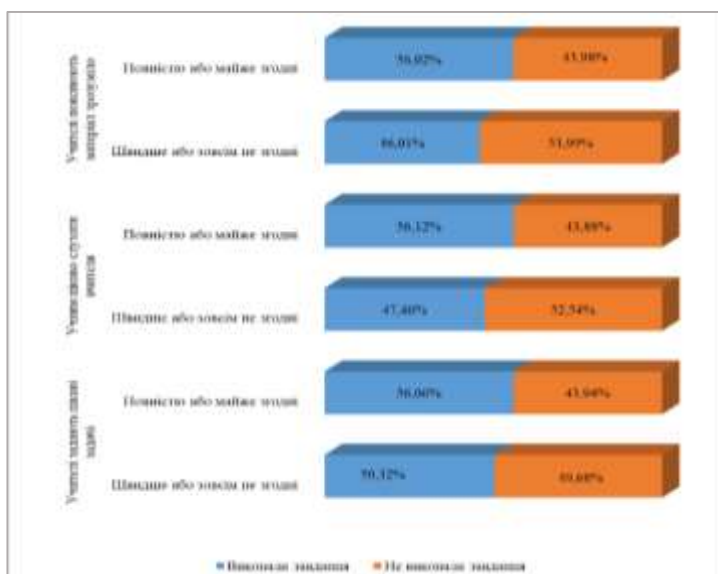

Рис. 156. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на планування та проведення дослідів у залежності від їх відповідей щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі

Серед учнів 5 класів, які визнали, що не знали, чого очікує від них учитель/вчителька, їм було важко зосередитися на уроці та вони думали про речі, не пов'язані з уроком, відсоток виконання вищезазначених завдань був меншим (від 46 % до 50 %) – рис. 157.

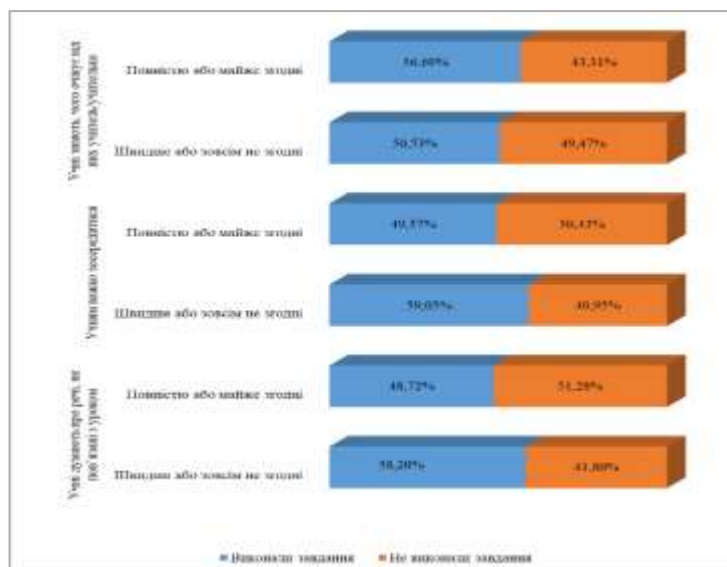

Рис.157. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на планування та проведення дослідів у залежності від їх відповідей щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Понад 80 % учнів 5 класів, які зазначили, що виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результат, засвоюють природничі науки швидко, мають якісні знання з природничих наук та, на думку вчителів, добре знають природничі науки, впоралися із завданням на знання фактів, концептуальних положень (рис. 158).

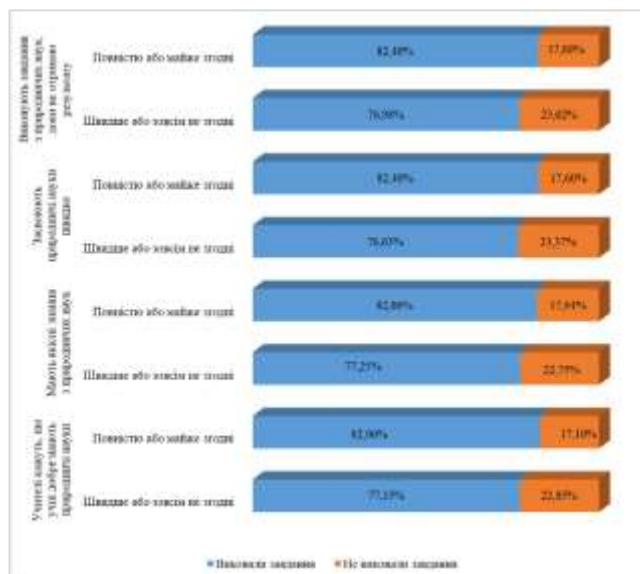

Рис. 158. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на знання фактів, концептуальних положень у залежності від їх відповідей щодо предметів природничої освітньої галузі

Разом із тим **нижчі** результати виконання цих завдань показали п'ятикласники, які визнали, що знання з природничих наук у них не надто високі, а природничі науки даються їм важче, ніж інші предмети та важче, ніж багатьом їхнім однокласникам (майже три чверті) – рис. 159.

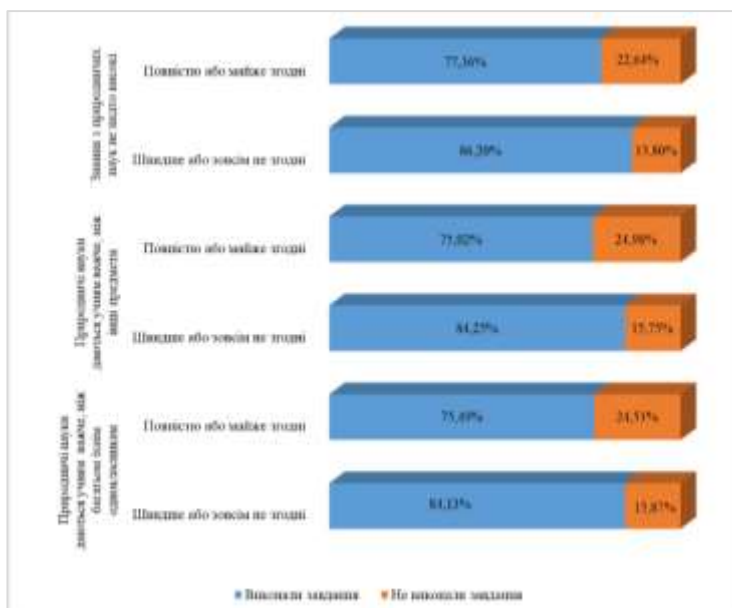

Рис. 159. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на знання фактів, концептуальних положень у залежності від їх відповідей щодо предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Краще виконали завдання на узагальнення та формулювання висновків учні 5 класів, які погодилися з тим, що виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результат, засвоюють природничі науки швидко, мають якісні знання з природничих наук, а, на думку вчителів, вони добре знають природничі науки (три чверті) – рис. 160.

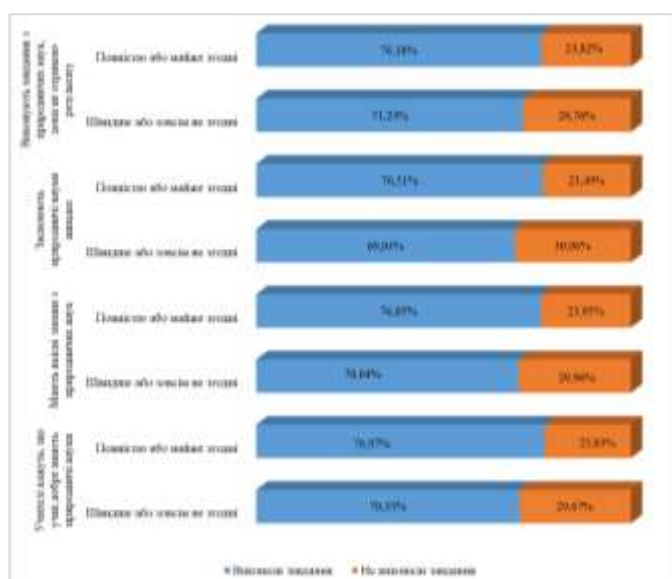

Рис. 160. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на узагальнення, формулювання висновків у залежності від їх відповідей щодо предметів природничої освітньої галузі

Гірше впоралися із цими завданнями п'ятикласники, які зазначили, що мають не надто високі знання з природничих наук, а ці науки даються важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом їхнім однокласникам (близько 70 %) – рис. 161.

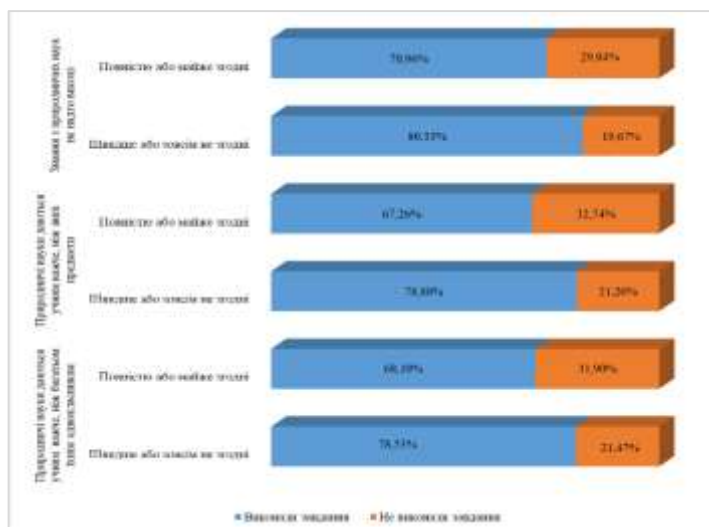

Рис. 161. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на узагальнення, формулювання висновків у залежності від їх відповідей щодо предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Завдання на планування та проведення дослідів виконали **понад 50 %** п'ятикласників, які зазначили, що виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результат, засвоюють природничі науки швидко, мають якісні знання з природничих наук, а, на думку вчителів, вони добре знають природничі науки (рис. 162).

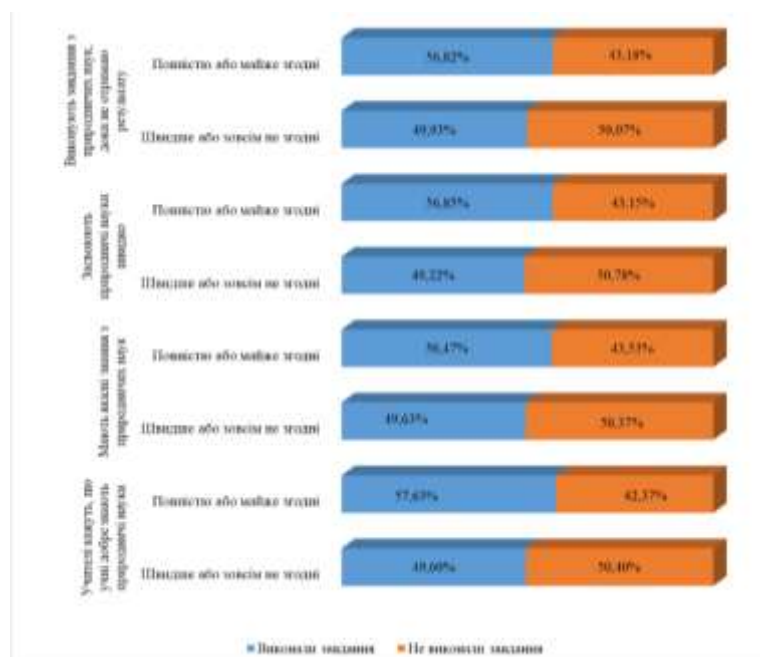

Рис. 162. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на планування та проведення дослідів у залежності від їх відповідей щодо предметів природничої освітньої галузі

Однак серед учнів, які вважають, що їхні знання з природничих наук не надто високі, природничі науки даються їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом їхнім однокласникам, відсоток виконання зазначеного завдання був **меншим (близько 50 %)** – рис. 163.

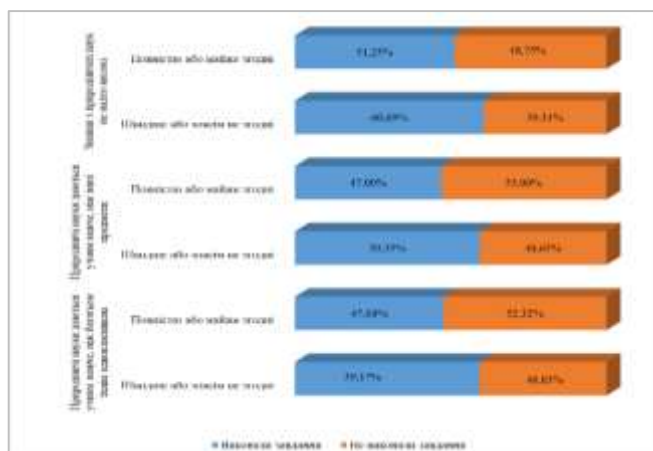

Рис. 163. Результати виконання учнями 5 класів завдань з предметів природничої освітньої галузі на планування та проведення дослідів у залежності від їх відповідей щодо предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Висновки до розділу 3

Читання

1. Завдання з читання **краще** виконали учні, які читають не рідше одного разу на тиждень, особливо з метою пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися, та які зазначили, що їм байдуже, наскільки книжка складна для читання, якщо вона цікава, читання дається їм легко, зазвичай з читанням у них усе гаразд, вчитель/вчителька вважає їх вправними читачами, їм цікаво було слухати вчителя/вчительку, вони легко його/її розуміли, їм подобалося те, що вони читають, а вчителі пропонували цікаві завдання.

2. П'ятикласники, які не знали, що очікує від них шкільний учитель, думали про речі, які не стосуються уроку, важко зосереджувалися в процесі навчання та вважали, що твори, які вчителі пропонують їм, складні, показали **нижчі** результати виконання завдань з **читання**.

3. **Найгірше** із завданнями з **читання** впоралися учні, які визнали, що їм складно було розуміти вчителя/вчительку.

Математика

1. Учні, які зазначили, що важливо добре знати математику, на уроках дізнаються багато цікавого, їм подобається **математика** та вони із задоволенням її вивчають, показали **вищі** результати тестування з **математики** за учнів, які визнали, що вивчення **математики** вимагає важкої праці, не хотіли б вивчати **математику** та вважають **математику** нудним предметом.

2. **Краще** впоралися із завданнями з **математики** учасники тестування, які зазначили, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі, їм цікаво слухати вчителя/вчительку, учителі вважають, що вони добре знають **математику**, а самі учні розв'язують задачі з математики, доки не отримують результат, мають якісні знання з **математики** та засвоюють математику швидко.

3. **Найнижчі** результати виконання завдань з **математики** мали учні, які визнали, що їм нелегко дається розв'язування складних задач з **математики**, вони мають недостатньо високі знання з **математики**, **математика** дається їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом однокласникам.

Предмети природничої освітньої галузі

1. Учні, які відповіли, що важливо добре знати природничі науки, та які зазначили, що дізнаються на уроках багато цікавого, їм подобаються природничі науки, вони із задоволенням їх вивчають, читають книжки про явища природи у вільний час, показали **вищі** результати тестування з **предметів природничої освітньої галузі** за учнів, які взагалі не хотіли б

вивчати природничі науки та вважають, що вивчати природничі науки – нудно.

2. **Краще** впоралися із завданнями з *предметів природничої освітньої галузі* учасники тестування, які зазначили, що вчителі пояснюють матеріал зрозуміло, задають цікаві задачі, їм цікаво слухати вчителя/вчительку, учителі вважають, що вони добре знають природничі науки, а самі учні мають якісні знання з природничих наук, засвоюють природничі науки швидко та виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результат.

3. **Нижчі** результати виконання завдань з *предметів природничої освітньої галузі* мали учні, які відповіли, що не знали, чого очікує від них учитель/вчителька, їм важко було зосередитися на уроці, вони думали про речі, не пов'язані з уроком і які визнали, що природничі науки даються їм важче, ніж інші предмети, та важче, ніж багатьом їхнім однокласникам, а знання з природничих наук оцінили як не надто високі.

Розділ 4. Результати анкетування вчителів початкової школи

Характеристика складу учасників дослідження

В анкетуванні взяли участь **248** педагогів.

Серед учасників дослідження **більшу частину (близько 40 %)** склали вчителі ЗЗСО міста Харкова, **більше третини – селищ, міст області, а кожен п'ятий – сільської місцевості** (рис. 164).

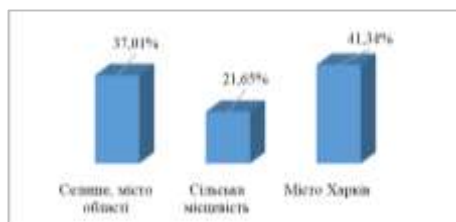

Рис. 164. Розподіл респондентів за місцем розташування ЗЗСО

Близько 70 % респондентів – досвідчені учителі зі стажем роботи понад 20 років. **Кожен п'ятий** – має стаж роботи від 11 до 20 років, тоді як **кожен восьмий** – до 10 років (рис. 165).

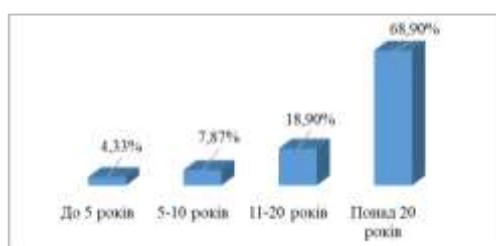

Рис. 165. Розподіл респондентів за стажем роботи

Більше половини учасників анкетування – вчителі вищої кваліфікаційної категорії, **понад 20 %** – першої, **кожен десятий** – другої, а **кожен сьомий** – кваліфікаційної категорії «спеціаліст» (рис. 166).

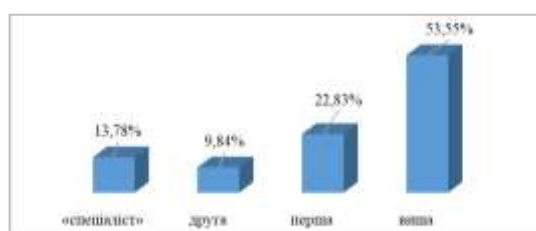

Рис. 166. Розподіл респондентів за кваліфікаційною категорією

I. Літературне читання

Понад 90 % учителів початкової школи визнали, що на кожному або майже кожному уроці літературного читання хвалили учнів за докладені ними зусилля, заохочували до покращення успішності в навчанні, 85 % – узагальнювали матеріал уроку та пропонували учням цікавий матеріал.

Однак **кожен п'ятий** лише на половині уроків (7 % – на деяких уроках) проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів, а **близько 30 % (2 %)** – пов'язували тему уроку з повсякденним життям (рис. 167).

Рис. 167. Дії вчителів початкової школи на уроках літературного читання в 2023/2024 н.р.

Учителі міста Харкова частіше віддавали перевагу похвалі учнів за докладені ними зусилля (99 % – на кожному або майже кожному уроці), селищах, містах області – узагальненню матеріалів уроку (87 %), сільській місцевості – заохоченню учнів до покращення успішності в навчанні (96 %) та використанню цікавого матеріалу (91 %).

Однак у селищах, містах області більше чверті респондентів зазначили, що лише на деяких уроках проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів, а сільській місцевості більше третини педагогів пов'язували тему уроку з повсякденним життям (рис. 168).

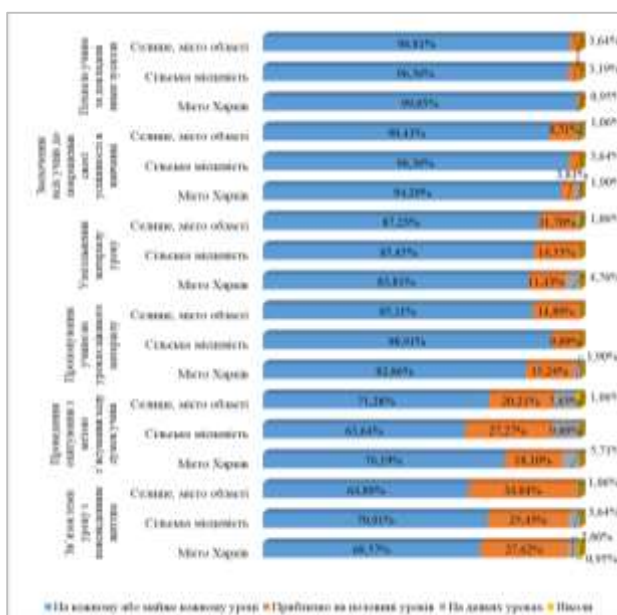

Рис. 168. Дії вчителів початкової школи на уроках літературного читання в 2023/2024 н. р. (за місцем розташування ЗЗСО)

Серед способів взаємодії з учнями на уроках літературного читання педагоги віддавали перевагу проведенню занять з літературного читання для

всіх учнів класу водночас (понад три чверті – завжди або майже завжди), тоді як рідше – застосовували індивідуальний підхід до навчання читанню (більше 60 %).

Близько 60 % зазначили, що часто організовували самостійну роботу учнів за наданим їм планом чи завданням, а кожен другий – самостійну роботу, що передбачала вибір учнями завдань без сторонньої допомоги.

Найрідше вчителі використовували групову форму роботи. Зокрема, понад 40 % респондентів визнали, що лише іноді створювали групи учнів з різними здібностями, а кожен другий – групи з однаковими здібностями (рис. 169).

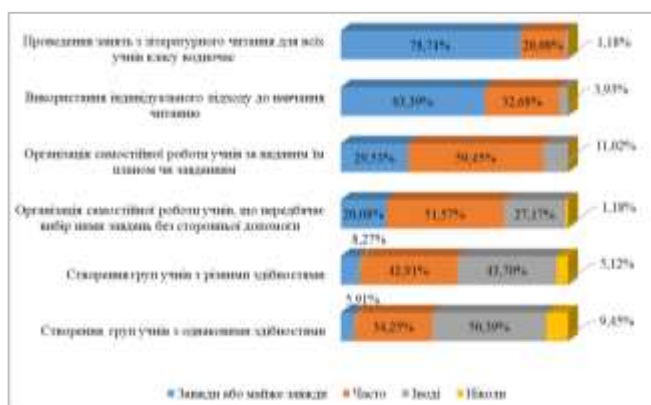

Рис. 169. Способи взаємодії вчителів початкової школи з учнями на уроках літературного читання у 2023/2024 н.р.

Учителі селищ, міст області частіше проводили заняття з літературного читання для всіх учнів класу водночас (близько 80 % – завжди або майже завжди), організовували самостійну роботу учнів за наданим планом чи завданням (кожен третій) та самостійну роботу, що передбачає самостійний вибір учнями завдань без сторонньої допомоги (кожен четвертий), а сільської місцевості – застосовував індивідуальний підхід до навчання читанню (дві третини).

Проте кожен другий респондент у селищах, містах області та сільській місцевості визнав, що лише іноді створював групи учнів з різними здібностями, а близько 60 % педагогів селищ, міст області – групи учнів з однаковими здібностями (рис. 170).

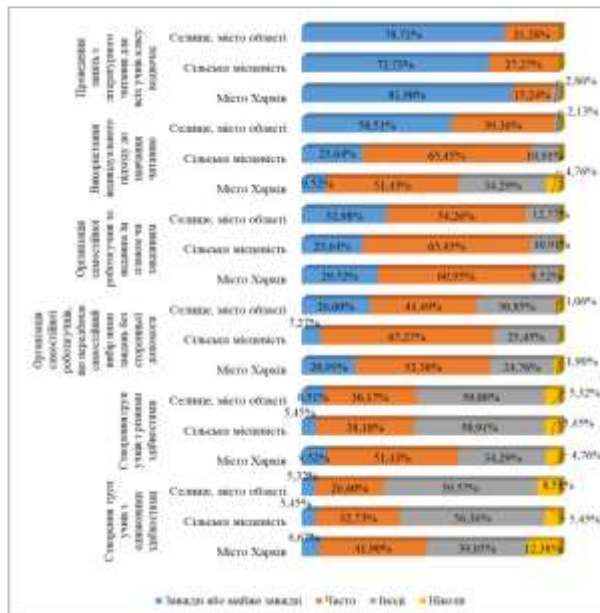

Рис. 170. Способи взаємодії вчителів початкової школи з учнями на уроках літературного читання у 2023/2024 н.р. (за місцем розташування ЗСО)

З метою вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного вчителі початкової школи **найчастіше** на уроках **літературного читання** пропонували учням визначити головну ідею прочитаного, узагальнити та сформулювати висновки (близько 90 % – щодня або майже щодня). Також педагоги віддавали перевагу поясненню або підтвердженню (схваленню) учнями розуміння прочитаного, визначенню думки та мети автора (понад 80 %) та пошуку учнями інформації в тексті (близько 80 %) – рис. 171.

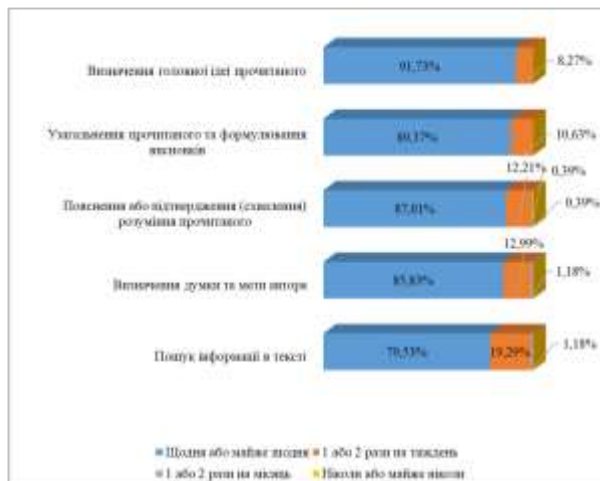

Рис. 171. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного

Разом із тим **кожен третій** респондент зазначив, що лише один або два рази на тиждень пропонував учням завдання на визначення стилю чи будови прочитаного тексту, близько 40 % – на порівняння прочитаного з їхнім досвідом та передбачення подій у творі, а кожен другий – на порівняння прочитаного з тим, що учні читали раніше (рис. 172).

Рис. 172. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (продовження)

Учителі селищ, міст області та міста Харкова на уроках літературного читання **частіше** віддавали перевагу визначенню головної ідею прочитаного, узагальненню та формулюванню висновків (понад 90 % – щодня або майже щодня), поясненню або підтвердженню (схваленню) учнями розуміння прочитаного (87 %), тоді у сільській місцевості найрідше – визначенню думки та мети автора (18 % – один або два рази на тиждень) та пошуку інформації в тексті (кожен четвертий) – рис. 173.

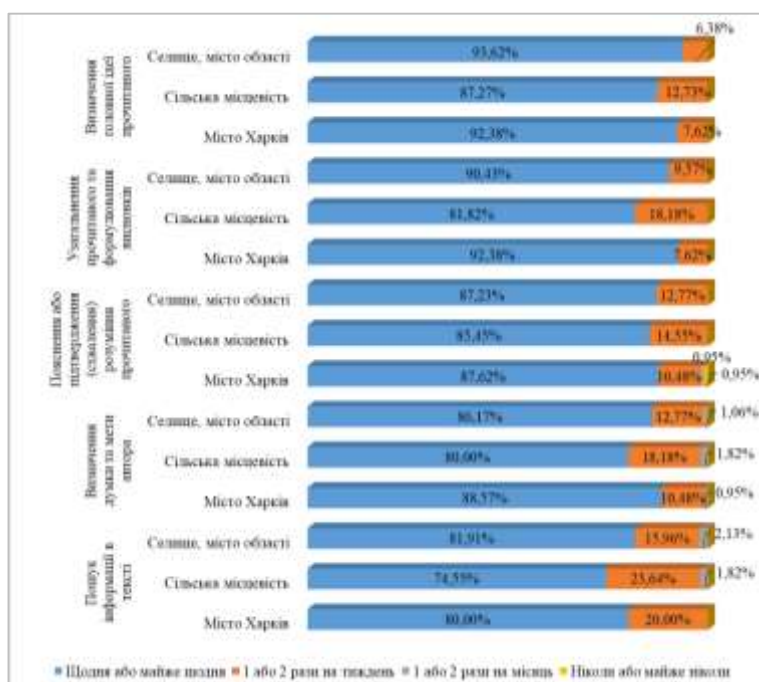

Рис. 173. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (за місцем розташування ЗЗСО)

У місті Харкові вчителі початкової школи **частіше** використовували у роботі з учнями завдання на визначення стилю чи будови прочитаного тексту (64 % – щодня або майже щодня), порівняння прочитаного учнями та

їхнього власного досвіду (близько 60 %), а в селищах, містах області, сільській місцевості – на передбачення учнями подій у творі, який вони читали (близько 60 %).

Однак учителі сільської місцевості найрідше пропонували учням порівняти прочитане з тим, що вони читали раніше (56 % – один або два рази на тиждень) – рис. 174.

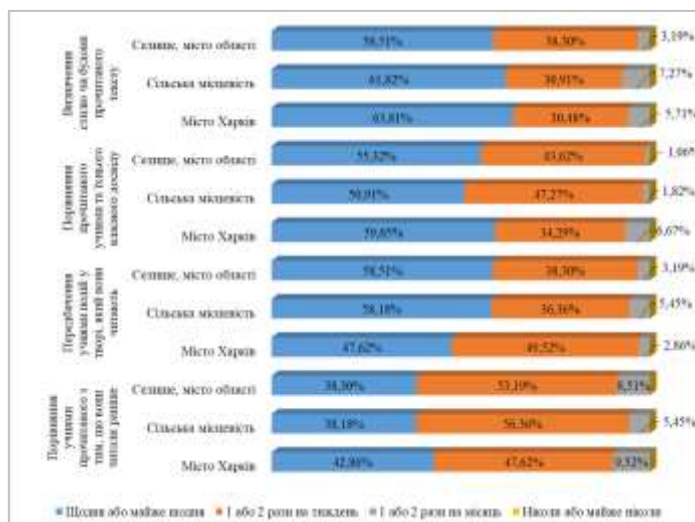

Рис. 174. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

II. Математика

Більше 90 % учителів початкової школи зазначили, що на кожному або майже кожному уроці математики хвалили учнів за докладені ними зусилля, заохочували до покращення успішності в навчанні, близько 90 % – узагальнювали матеріал уроку, а понад три чверті – пропонували учням на уроках цікавий матеріал.

Разом із тим понад 20 % респондентів визнали, що лише на половині уроків (4 % – на деяких) проводили опитування з метою з’ясування ходу думок учнів, а близько 30 % (2 %) – пов’язували тему уроку з повсякденним життям (рис. 175).

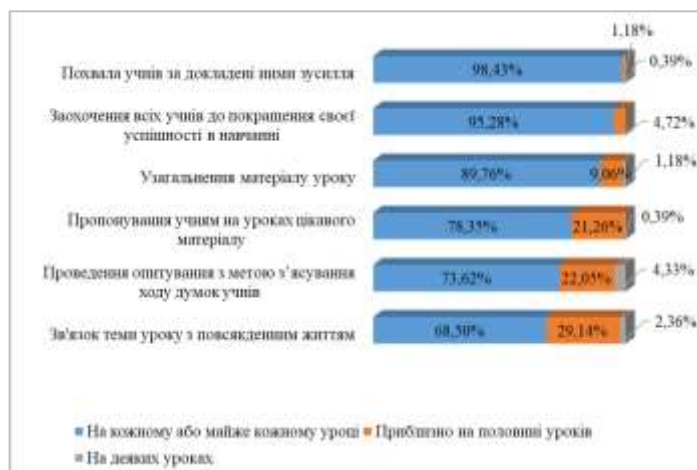

Рис. 175. Дії вчителів початкової школи на уроках математики в 2023/2024 н. р.

Незалежно від місця розташування ЗЗСО педагоги віддавали перевагу похвалі учнів за докладені ними зусилля (усі або майже всі – на кожному або майже кожному уроці), узагальненню матеріалу уроку (близько 90 %). У сільській місцевості вчителі частіше заохочували учнів до покращення успішності в навчанні (усі – на кожному або майже кожному уроці), тоді як в місті Харкові – проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів та пропонували учням цікавий матеріал (близько 80 %)

Однак близько 30 % респондентів у місті Харкові зазначили, що лише на половині уроків пов'язували тему з повсякденним життям (рис. 176).

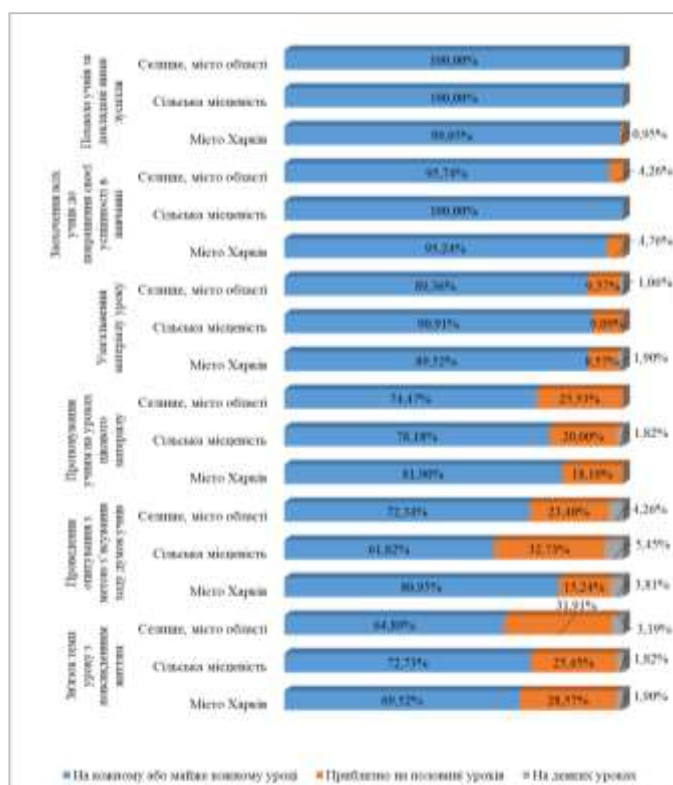

Рис. 176. Дії вчителів початкової школи на уроках математики в 2023/2024 н. р. (за місцем розташування ЗЗСО)

Понад 90 % педагогів почувалися впевнено у роботі з учнями на уроках математики, коли надавали їм допомогу в усвідомленні важливості

вивчення математики, відповідали на запитання учнів та демонстрували різні методи розв'язування задач.

Але **кожен шостий** визнав, що був *не зовсім впевненим* у своїх діях, коли доводилося змінювати методику викладання для підвищення зацікавленості учнів та використовувати завдання підвищеної складності для здібних учнів (рис. 177)

Рис. 177. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках математики

Усі вчителі міста Харкова та сільської місцевості визнали, що відчували себе *впевненими*, коли допомагали учням в усвідомленні важливості вивчення математики. У місті Харкові більша кількість педагогів почувалися *впевнено* під час відповідей на запитання учнів з математики (99 %) та демонстрації різних методів розв'язування задач (97 %), а в сільській місцевості – при зміні методики викладання для підвищення зацікавленості учнів (85 %).

Але **кожен п'ятий** у селищах та містах області, сільській місцевості визнав, що був *не зовсім впевненим* при використанні завдань підвищеної складності для здібних учнів (рис. 178).

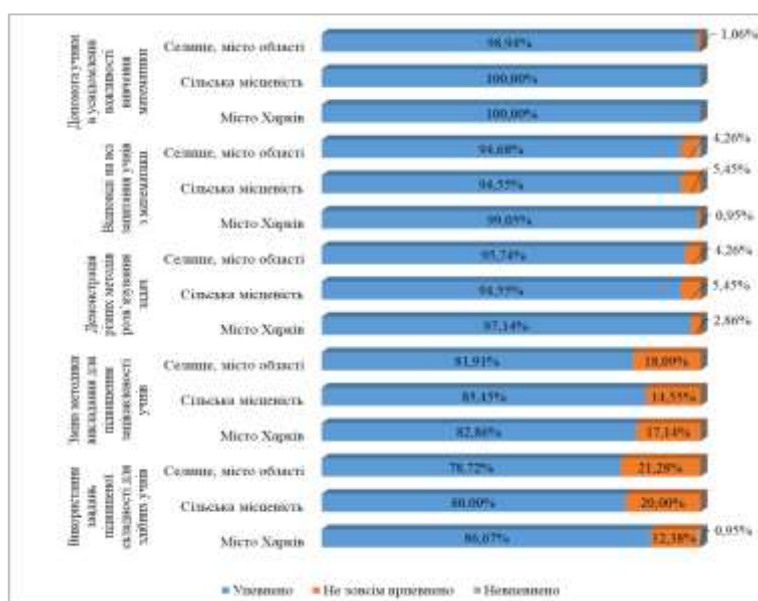

Рис. 178. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Найчастіше на уроках *математики* вчителі початкової школи пропонували учням пояснити свою відповідь (95 % – щодня або майже щодня), дещо рідше – розв'язати задачу разом усім класом під їх керівництвом, прослухати їхні пояснення щодо розв'язання задач та пов'язати вивчений матеріал з повсякденним життям (понад три чверті) –рис. 179.

Рис. 179. Організація діяльності учнів на уроках математики в початковій школі

Разом із тим **понад 40 %** педагогів визнали, що лише один або два рази на тиждень залучали учнів до розв'язування задач індивідуально (або в групах) під своїм керівництвом, 60 % – самостійно, без допомоги вчителя, більше 20 % учителів один або два рази на місяць пропонували учням виконати тест або дати письмову відповідь на питання, а **14 %** – вивчити напам'ять правила, методи розв'язування (рис. 180).

Рис. 180. Організація діяльності учнів на уроках математики в початковій школі (продовження)

Незалежно від місця розташування ЗЗСО педагоги віддавали перевагу поясненню учнями своєї відповіді (близько 95 % – щодня або майже щодня), у місті Харкові – розв'язуванню задач разом усім класом під керівництвом учителя (близько 80 %), у сільській місцевості – своїм поясненням щодо

розв'язання задач та зв'язку вивченого матеріалу з повсякденним життям (близько 80 %) – рис. 181.

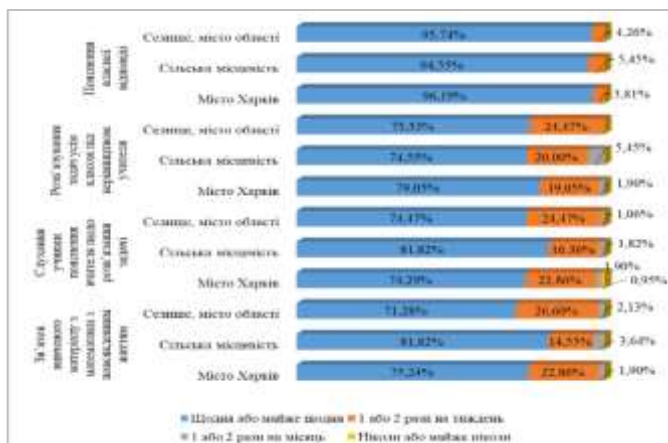

Рис. 181. Організація діяльності учнів на уроках математики в початковій школі (за місцем розташування ЗЗСО)

Разом із тим у селищах, містах області учням **рідше** пропонували розв'язати задачі індивідуально (або в групах) як під керівництвом учителя (**понад 50 % – один або два рази на тиждень**), так і самостійно (**більше 60 %**), виконати тест або надати письмову відповідь на питання (**майже половина**), а в сільській місцевості – **вивчити напам'ять правила, методи розв'язування (кожен другий)** – рис.182.

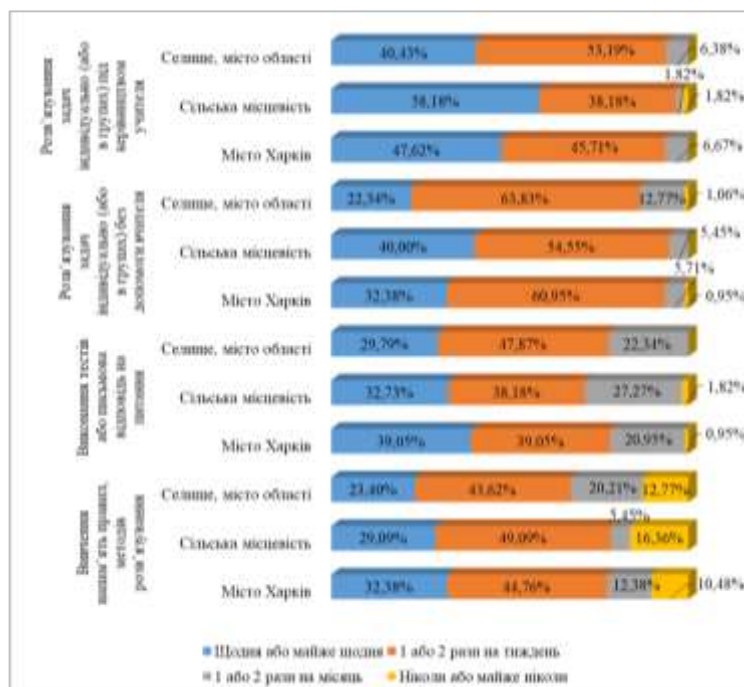

Рис. 182. Організація діяльності учнів на уроках математики в початковій школі за місцем розташування ЗЗСО (продовження)

III. Предмети природничої освітньої галузі

Більше 90 % учителів початкової школи зазначили, що на *кожному або майже уроці з предметів природничої освітньої галузі хвалили учнів за докладені ними зусилля та заохочували до покращення успішності в навчанні, близько 90 % – узагальнювали матеріал уроку, пропонували учням цікавий матеріал та пов'язували тему уроку з повсякденним життям.*

Разом із тим **близько 20 %** респондентів лише *на половині уроків (2 % – на деяких)* проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (рис. 183).

Рис. 183. Дії вчителів початкової школи на уроках з предметів природничої освітньої галузі в 2023/2024 н.р.

Незалежно від місця розташування ЗЗСО учителі віддавали перевагу похвалі учнів за докладені ними зусилля (усі або майже всі – на кожному або майже кожному уроці), заохоченню учнів до покращення успішності в навчанні (близько 95 %). У селищах, містах області **більша** кількість педагогів зазначила, що *на кожному або майже кожному уроці узагальнювала матеріал (94 %), тоді як у місті Харкові вчителі частіше пропонували учням цікавий матеріал (94 %) та пов'язували тему уроку з повсякденним життям (93 %).*

Однак **кожен четвертий** респондент у сільській місцевості визнав, що *лише на половині уроків проводив опитування учнів з метою з'ясування їх ходу думок* (рис.184).

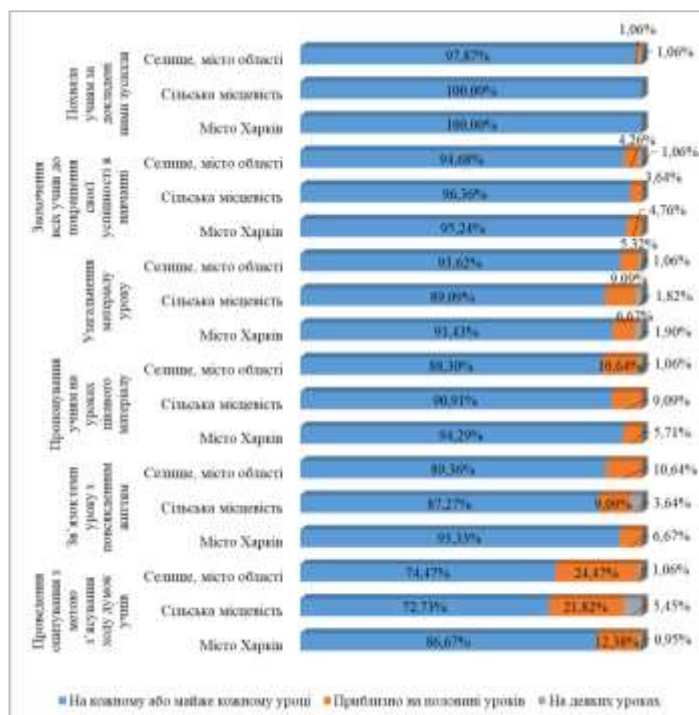

Рис. 184. Дії вчителів початкової школи на уроках з предметів природничої освітньої галузі в 2023/2024 н. р. (за місцем розташування ЗЗСО)

Понад 90 % педагогів почувалися впевнено у роботі з учнями на уроках з предметів природничої освітньої галузі, коли надавали їм допомогу в усвідомленні важливості вивчення природничих наук.

Однак 17 % визнали, що були не зовсім впевненими у своїх діях при зміні методики викладання для підвищення зацікавленості учнів, кожен п'ятий – під час роз'яснення понять та законів природничої науки шляхом проведення наукових експериментів, а кожен четвертий – при використанні завдань підвищеної складності для здібних учнів (рис. 185).

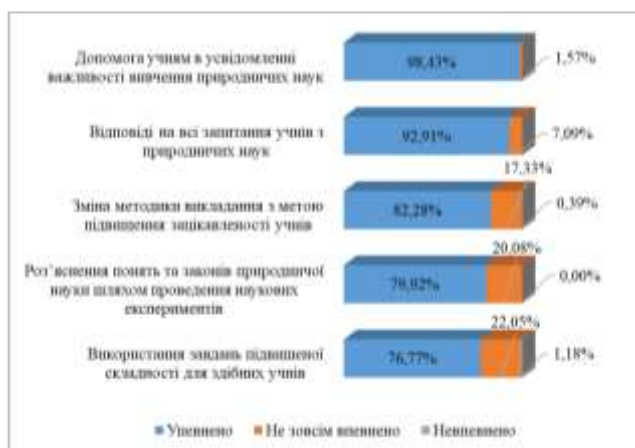

Рис. 185. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках з предметів природничої освітньої галузі

У сільській місцевості більша кількість вчителів почувалася впевнено під час допомоги учням в усвідомленні важливості вивчення природничих наук (усі респонденти), тоді як у селищах, містах області кожен четвертий респондент визнав, що був не завжди впевненим під час роз'яснення понять та

законів природничої науки шляхом проведення наукових експериментів та використанні завдань підвищеної складності для здібних учнів, а в місті Харкові кожен п'ятий – під час зміни методики викладання для підвищення зацікавленості учнів (рис. 186).

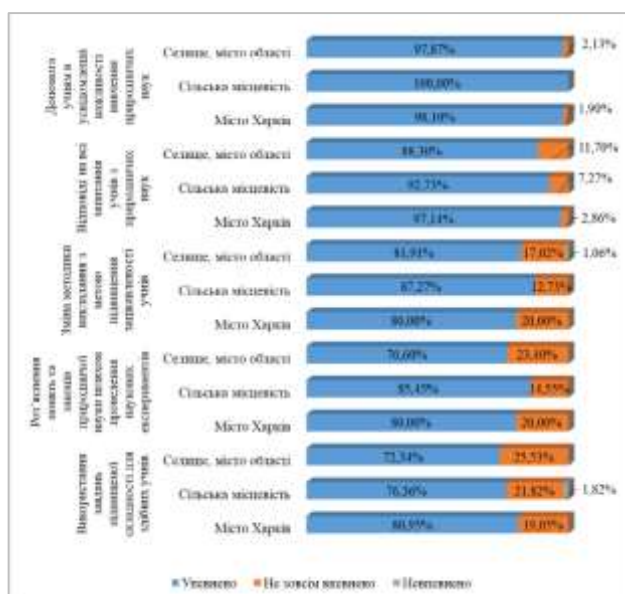

Рис. 186. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Як показало анкетування вчителів початкової школи, **найчастіше** педагоги на уроках з **предметів природничої освітньої галузі** пропонували учням пов'язати одержані на уроках природничі знання із повсякденним життям, пояснити свою відповідь (понад 80 % – щодня або майже щодня), дещо рідше – виконати спостереження за різними природними явищами, їх описати (три чверті) та запам'ятати поняття, правила, закони, факти (більше половини) – рис. 187.

Рис. 187. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі

Разом із тим **кожен другий** педагог визнав, що лише *один або два рази на тиждень* проводив демонстраційний експеримент, пропонував учням

розробити план проведення експерименту та дослідження або провести їх. Близько 40 % один або два рази на місяць віддавали перевагу виконанню учнями практичної роботи в позаурочний час, а кожен другий – самостійній чи контрольній роботам (рис. 188).

Рис. 188. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі (продовження)

У селищах, містах області та місті Харкові на уроках з **предметів природничої освітньої галузі** учителі частіше пов'язували одержані на уроках природничі знання із повсякденним життям (90 % – щодня або майже щодня), у місті Харкові – надавали пояснення вивченого матеріалу (87 %).

Незалежно від місця розташування ЗЗСО майже три чверті респондентів визнали, що щодня або майже щодня пропонували учням виконати спостереження за різними природними явищами, їх описати, а понад 50 % – вчили учнів запам'ятовувати поняття, правила, закони, факти (рис. 189).

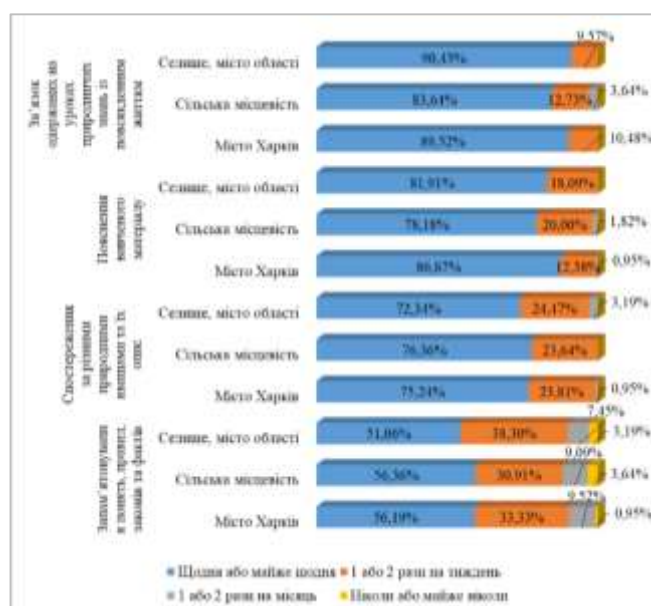

Рис. 189. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі (за місцем розташування ЗЗСО)

Однак **більше половини** вчителів у *селищах, міста області та місті Харкові* зазначили, що один або два рази на тиждень проводили демонстраційний експеримент, близько 60 % педагогів у сільській місцевості – пропонували учням розробити план проведення експерименту чи дослідження, а **близько половини** респондентів у *сільській місцевості та місті Харкові* – провести експеримент чи дослідження. **Понад 40 %** учителів у *сільській місцевості* визнали, що один або два рази на місяць віддавали перевагу виконанню практичних робіт у позаурочний час, а **більше 50 %** педагогів *селищ, міст області та сільської місцевості* – самостійній чи контрольній роботі (рис. 190).

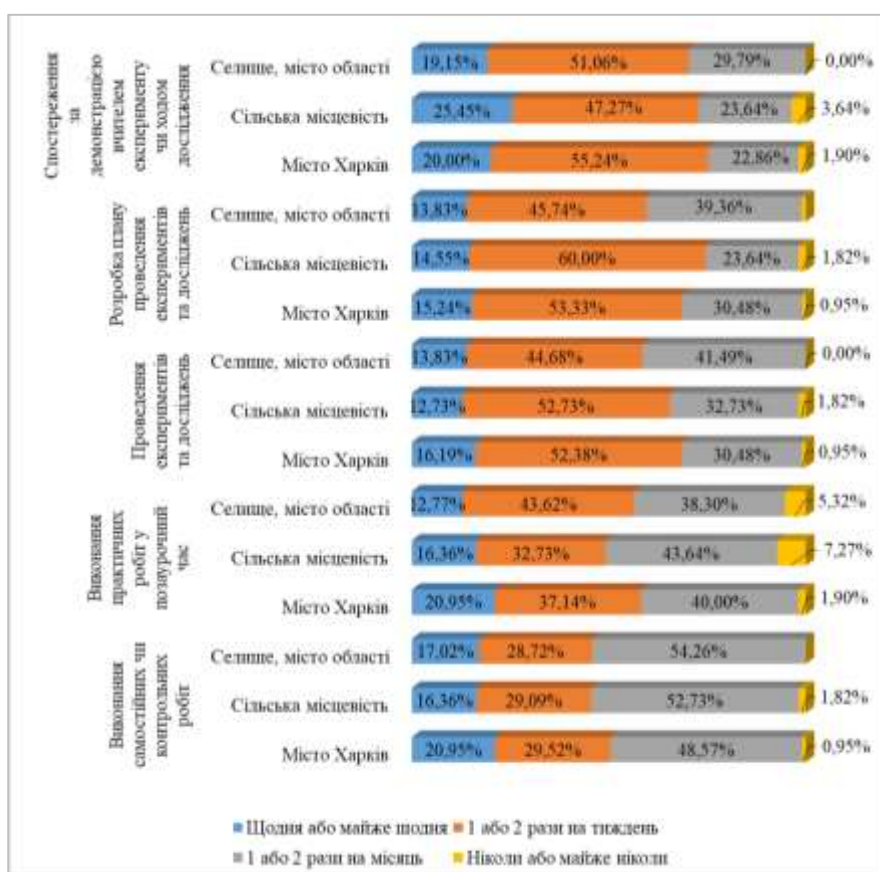

Рис. 190. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Висновки до розділу 4

Літературне читання

1. На уроках **літературного читання** вчителі початкових класів віддавали перевагу похвалі учнів за докладені ними зусилля (частіше – у місті Харкові), заохоченню до покращення успішності в навчанні (частіше – у сільській місцевості), узагальненню матеріалів уроку (частіше – у селищах, містах області) та використанню цікавого матеріалу (частіше – у сільській місцевості), однак **меншу** увагу приділяли проведенню опитування з метою з'ясування ходу думок (рідше – селищах, містах області) та зв'язку теми уроку з повсякденним життям (рідше – у сільській місцевості).

2. Учителі, які взяли участь в опитуванні, зазначили, що **найчастіше** проводили заняття з **літературного читання** для всіх учнів класу водночас (особливо – у селищах містах області), тоді як **рідше** застосовували індивідуальний підхід до навчання читанню (особливо – у селищах містах області та місті Харкові) та використовували групову форму роботи (особливо – у селищах містах області та сільській місцевості).

3. Для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного вчителі початкової школи **найчастіше** пропонували учням завдання на визначення головної ідеї прочитаного та узагальнення та формулювання висновків (особливо – у селищах, містах області та місті Харкові), тоді як **найрідше** – визначення стилю чи будови прочитаного тексту (особливо – у селищах, містах області та сільській місцевості), порівняння прочитаного з їхнім досвідом або з тим, що учні читали раніше (особливо – у селищах, містах області та сільській місцевості) та передбачення подій у творі (особливо – у місті Харкові).

Математика

1. Учителі початкових класів на уроках **математики** **найчастіше** хвалили учнів за докладені ними зусилля (незалежно від місця розташування ЗЗСО), заохочували до покращення успішності в навчанні (особливо – у сільській місцевості), узагальнювали матеріал уроку (незалежно від місця розташування ЗЗСО) та використовували цікавий матеріал (частіше – у місті Харкові). Проте **меншу увагу** педагоги приділяли проведенню опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (особливо – у сільській місцевості) та зв'язку тему уроку з повсякденним життям (особливо – у місті Харкові).

2. **Найбільш впевнено** у роботі з учнями педагоги почувалися тоді, коли надавали їм допомогу в усвідомленні важливості вивчення математики (незалежно від місця розташування ЗЗСО), відповідали на запитання учнів та демонстрували різні методи розв'язування задач (особливо – у місті Харкові), тоді як **менш впевненими** у своїх діях вони були під час зміни методики викладання для підвищення зацікавленості учнів (особливо – у селищах, містах області та місті Харкові) та використанні завдань підвищеної

складності для здібних учнів (особливо – у селищах, містах області та сільській місцевості).

3. На уроках **математики** педагоги **найчастіше** віддавали перевагу поясненню учнями своєї відповіді (незалежно від місця розташування ЗЗСО), **рідше** – розв'язуванню задач індивідуально (або в групах) під їх керівництвом учителя чи самостійно та виконанню тестів або наданню письмової відповіді на питання (особливо – у селищах, містах області).

Предмети природничої освітньої галузі

1. На уроках з **предметів природничої освітньої галузі** вчителі початкової школи **найчастіше** віддавали перевагу похвалі учнів за докладені ними зусилля, заохоченню до покращення успішності в навчанні (незалежно від місця розташування ЗЗСО), узагальненню матеріалу уроку (особливо – у селищах, містах області), використанню цікавого матеріалу та зв'язку теми уроку з повсякденним життям (особливо – у місті Харкові). Однак **менша увага** приділялася опитуванню з метою з'ясування ходу думок учнів (особливо – у сільській місцевості).

2. **Найбільш впевнено** у роботі з учнями на уроках з **предметів природничої освітньої галузі** педагоги почувалися тоді, коли надавали їм допомогу в усвідомленні важливості вивчення природничих наук (особливо – у сільській місцевості), тоді як **менш впевнено** – при зміні методики викладання для підвищення зацікавленості учнів (особливо – у місті Харкові), під час роз'яснення понять та законів природничої науки шляхом проведення наукових експериментів, використання завдань підвищеної складності для здібних учнів (особливо – у селищах, містах області)

3. На уроках з **предметів природничої освітньої галузі** педагоги **найчастіше** віддавали перевагу зв'язку одержаних на уроках природничих знань із повсякденним життям (особливо – у селищах, містах області та місті Харкові), поясненню учнями своєї відповіді (особливо – у місті Харкові). Однак **недостатньо уваги** приділялося демонстрації вчителем на уроках експерименту (особливо – у селищах, містах області та місті Харкові), розробленню плану експерименту чи дослідження (особливо – у сільській місцевості), їх проведенню (особливо – у сільській місцевості та місті Харкові), виконанню учнями практичних робіт у позаурочний час (особливо – у сільській місцевості).